

P1968 II 1054/2.2

Handwritten text, possibly a name or date, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a name or date, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a name or date, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a name or date, mostly illegible.

Handwritten text, possibly a name or date, mostly illegible.

IV 127

2000000000

P II 268

137 / 8

БИБЛИОТЕКА
БОЖЕ БОЖИЋА
КРАГУЈЕВАЦА

Житие С. Каленорезница у Београду

Лит. И. К. Верихъ

Шушпанъ Трагичо! канба е ово абеио!

РІ 268 Р19 Ср II 1054/2.2

ИЛЯДА И ЄДАНЪ ДАНЪ

ИЛИ

ПРИШОВЕДКЕ СОЛИМЕНИНЕ

ДРУГА СВЕЗКА

ИЗДАО

АВРАМЪ МИЛОВАНОВИЊЪ

У БЕОГРАДУ,

ПРАВИТЕЛСТВЕНОМЪ КЊИГОПЕЧАТЊОМЪ

1855.

Ияв. бр. 192640

КУЛУФЪ И ЛЕПА ДИЛАРА

ИЛИ

ХУЛА ИЗЪ САМАРКАНДА

Како принцепа *Фарукнаца* сутраданъ у купалиште уђе, почне *Солимена* обећану приповедну овако:

У *Дамаску* живіо є некій старый трговаць по имену *Абдала*. У целоме граду ніє было богатіегъ човека одъ нѣга. Найпосле у старости жао му буде, што ніє по свима частима света одіо и бродіо, и у неброєне опасности животъ бацао, кадъ никако порода имати ніє мого. Но опеть ништа пропуштао ніє, чимъ бы се благословъ тай съ неба испросіо. Кућа му є была сиротама свагда отворена; дервише є благодѣянїяма обасипао, да бы му сына одъ Бога измолили. Зїдао є болнице, монастире и мотее, и о свомъ їй трошку издржавао; но све то неиспуни му желѣ. *Абдала* неможе никако отцемъ постати; найпосле изгуби готово сасвимъ надежду къ томе.

Єдаредъ зовне некогъ индїйскогъ лекара къ себи, когъ є вештина далеко чувена была. Угостивши га найпре славно, рекне му после обѣда: О лекару одавно имамъ ту найвећу желю, да сы-

на добіємъ ; незнамъ шта ми валя чинити да ми се та желя испуни ?

Господару, — одговори Индіянаць, то є милость коя одъ Бога зависи ; међутимъ и людма є допуштено, начине къ умложеню своме изтраживати.

Казуй молимъ те, — рекне Абдала, шта треба да радимъ да отцемъ постанемъ ; уверавамъ те да ћу све чинити, што годъ налагао будешъ.

Пре свега, — рекне лекаръ, купи младу робкиню, високу и витку као єла, лица лепогъ, тела пуногъ, гласа умилногъ, нарави увекъ благе, разговора оштроумногъ. Покрай тога желіо бы да єдно друго любите. Пре него што робкиню ту видишь, проведи четрдесетъ дана у чистоти, ни о чему другомъ немислећи, него само о желји твоіой. За то време ништа друго неєди, него само месо одъ црны овнова, и пій старо вино. Ако се по совету овомъ момъ точно узвладашь, то се слободно надати можешъ, да ћешъ сына добити.

Абдала nebude лень купити лепу робкиню, и учинивши точно све оно, што му є лекаръ заповедіо, добіє заиста одъ нъ сына. Рођенъ детета, *Кулуфъ* наименованогъ, буде сяіно прослављно, Све свое пріятель господски почасті стараць, и заповеди много новаца међу сироте поделити, благодарєћи Богу што му є желю испуніо.

Съ великимъ стараньмъ буде Кулуфъ воспитанъ. Као што є у годинама напредовао, тако є све у вышимъ и вышимъ наукама обучаванъ быо. Много є имао учителя. Свима овима врло є лако было учити га, почемъ є на свашто особиту способность имао. Учіо є писати еврейски, грчки, турски и индійски, и све те єзыке и говорити та-

кође. Отцу му nebude доста што му в сынъ знао Алкоранъ, него наложи учительима іошъ и то, да га и съ толкованма те кнѣнге упознаду. Кулуфъ проникне и у самый потайный смисао толкованя овы. Особито в науку ону, коя о томе, што в свакомъ човеку суђено, дѣйствуе, радо имао. О уништоженомъ и уништожимомъ исто в тако бистре мисли имао, као и о основима сумнителногъ и известногъ. И то в отчина воля была, да научи историю общту, а особито Арапску и Персійску. Преко тога изучіо в филозофію, науку лекарства и астрономію. У осамнаестой своіой години, осимъ што в све те науке, кое самъ споменуо, добро и основно изучіо, имао в іошъ и друга такође преимущства. Быо в оштроуманъ, пе-смотвораць и нечувено вештъ у свираю. Нїедна итрость, коя се само одъ човечїегъ тела искати, може, нїе му была оскудна. Никадъ стрелу нїе ико удеснїе одапео, никадъ копль управляо нїе згоднїе одъ нѣга. Накратко: Кулуфъ в было совршеный младїѣ. — Каква в то сласть отцу таквогъ имати сына! Абдала га в любїо више него животъ свой. Ни єдногъ тренутка безъ нѣга живити нїе мого. Ахъ, ал' опеть дође смрть — коя по већой части срећнима завиди — дође, ахъ, одвећъ брзо, да да-не старогъ трговца оконча! Видивши Абдала да му се смрть приближуе, заповеди Кулуфу да на смртну постелю нѣгову седне, и употреби последнѣ дисанѣ свое на то, да сыну мудре совете да-де. Потомъ умре и саранѣнъ буде стараць, а Кулуфъ постане свїю иманя нѣговы независимый прї-тяжатель. Текъ се овай господаромъ неброеногъ блага нађе, почне іѣ одма расточавати. Сазиданову сѣйну палату, покупуе найлѣпше робкинѣ, и здружи себи више младїѣна у сладострастномъ жи-вота свогъ начину. Съ овима в у непрестанимъ

частима проводіо време; излиштво владало є у ку-
ћи нѣговой, гди си само звуке веселя чути мого.
Неколико година протече тако, као да се изворъ
увеселенія исцрпити неможе. Кулуфъ расточи це-
ло отчино иманѣ; наипосле принуђенъ буде и па-
лату и леце робкинѣ продати. Непрїатели му є-
два дочекаю пропасть нѣгову, овога найвећма о-
жалости. Єдногъ по єдногъ одъ оны младића, кои
су му помогли у сиротиню пасти, пооди, и овако
му рекне: Друже мой, знашъ како самъ славно
живіо, а садъ ме у невољи видишъ; помози ми да
се мало оправимъ; опомени се како си ми често
при асталу (софри) момъ обећавао, да ћешъ ми
свагда и у свако доба при руци быти; уверенъ самъ,
да те станѣ мое садашнѣ у срдце дира, и да ћешъ
све, што є могуће чинити, да ми судбу мою олак-
шашъ.

Тако се надао Кулуфъ благодарностъ прїате-
ля свои побудити; но глуве су га уши слушале.
Некима є врло жао было, што є сирома у такву
несрећу пао, и то имъ довольно буде, Богу се мо-
лити да се смилує на нѣга. Други саставе съ не-
благодарношћу и строгостъ, окренувши му леђа,
и неудоивши жалостиву беседу нѣгову ни ре-
чице свое.

О притворни, о лажљиви прїатели! — уз-
дане Кулуфъ, како ме яко казни неблагодаранъ и
немилосерданъ поступакъ вашъ за мою безазлену
веру ту, да сте ме заиста любили!

Сынъ Абдалинь, већма искуствомъ, да є одъ
свію сластолюбивы другова свои преваренъ, него
сиротиньомъ своіомъ убіенъ, науми уклонити се
изъ Дамаса, гди му є свакій несреће сведокъ быо,
и пође у кралѣвство Керантско. Дошавши у Ко-
ракоръ, гди є у то време *Кабаль-Ханъ* владао, за-

вуче се у последню гостіоницу. За оно мало новца, што му є іошъ заостало, купи альину и турбанъ одъ индійскогъ платна. Време є проводіо проодаюћи се по граду, баште и друге знатности града сматраюћи. Чимъ бы се смркло, одма бы се у гостіоницу свою враћао.

Єдаредъ чує да се краль Керайтскій на бой спрема. Два сусѣдна краля, кои су му сваке године знатанъ данакъ плаћати морали, нехотећи му тай више издавати, сложе се да га съ войскомъ дочекаю, ако бы ій силомъ на покорность принудити хтео. Текъ што гласъ тай Кулуфу до ушію допре, одма се упише у войнике кралѣве. За време рата тога отликовао се онъ храбростју своіомъ, коя є удивленъ свію войника на себе привукла, почитаніє свію войвода и любовь принца *Миргехана*, сына краля Керайтскогъ, придобила. Керайтци побѣде; али опетъ nebude рату край. Више князева, кои су кралю данакъ плаћали, подигну се противъ Кабаль-Хана. И на ове морао є оружъ свое окренути, кое ій брзо натера, да миръ молбено ишту. И овомъ приликомъ покаже сынъ Абдалинь толико мужества и храбрости, и сваку згону, гди се одликовати могао, тако удесно употреби, да принцъ тврдо заключи, да се безъ нѣга никудъ немакне. Брзо постану ова двоица пріятельима, у правомъ смислу те речи. Принцъ, нова и нова преимућства у Кулуфу одкриваюћи, поклони овоме цело свое поверенъ. Мало затимъ умре Кабаль-Ханъ. Миргеханъ попне се на престолъ отчинъ. Прва му є брига на престолу была, обасути благодаріяма сына Абдалиногъ, и любимцемъ га своимъ прогласи.

Кулуфъ расудивши како му се яко судба окренула, и да никадъ срећниа быо нїе него садъ

што є, рекне самъ у себи: Безъ сваке сумнѣ догађаи живота людскогъ напредъ су на небу назначени. Кадъ самъ у Дамасу живіо, ко бы и помислити могао, да ћу у сиротиню пасти? — Е, кадъ у Коракоръ дођо; нисамъ заиста ни надежде имати мого, да ћу получити ово садашнѣ достоинство мое. Да, сви наши и среће и несреће случаєви мораю се намъ догодити. Човекъ дакле треба да по жељама своима живи, и судби се своіой подвргне, одъ коє се уклонити неможе. — Тако є судіо сынъ Абдалинь, и по томъ разсуђеню почне свакой жельи своіой угађати, пустивши страста своима узде на волю. Ёдаредъ изишавши изъ палате, сретне неку баку, замотану у дугачкомъ покривалу одъ индійскогъ платна, свиленимъ свезама скопчаномъ. На врату іой є было прекрасанъ низъ бисера; у руци є имала штаку. Петъ робкиня, исто тако покривены, ишло є за ньомъ. Кулуфъ се приближи баки, и запыта, єсу л' іой робкинѣ на продаю.

Єсу, одговори бака. На то подигне Кулуфъ свакой покривало съ лица, и нађе, да су робкинѣ те младе и лепе, а особито єдна одъ нѣи да є любви достойна. Продай ми, рекне Кулуфъ баки, ову девайку; она ми се допада.

Нећу я — одговори бака, теби ту продати; ты ми се видишь да си особитый мужъ, лепшу ћешъ дакле добити. Имамъ робкиня кодъ куће каквы оћешъ. Наћићешъ ту дѣвояка изъ Турске, Грчке, Србіє, Славоніє, Іоніє, Етіопіє, Немачке, Хине, Арменіє, Кашмире и Георгіє, све ћу ій предъ тебе извести, пакъ избери коя ти се допада найвише. Айде замномъ ако оћешъ.

То рекне пакъ се одма упути далъ бака, Кулуфъ пакъ узастопце за ньомъ, Дошавши до мо-

тее єдне, замоли га бака, да є ту мало почека докь она изъ Мотее изиђе. Готово є цео сатъ чекао ту Кулуфъ, и стане га већъ немиръ нападати. Но ето ти садъ баке съ девојчетомъ, кое є завежляй некій носило. Бака одреши овај, извади изъ нѣга покривало и женску альину, и метне на Калуфа одело то говорећи му: Мы смо високогъ рода и неокаляне чести; непристой намъ се дакле туђина кодъ себе дочекати.

Майко! одговори младићъ, заповедай само, я ћу те у свему слушати. Замота се у покривало, и пође за бакомъ, која га у непознатый му угаль града одведе. Подоста тако ишавши уђу најпосле у велику кућу, или болъ рећи, у палату єрбо све штогодъ имъ се предъ очима указивало, было є великолѣпно и славно. Прешавши преко широкогъ дворишта, ятмовымъ марморомъ поставлѣногъ, дођу у салу за чудо велику. Насредъ сале стаяло є одъ порфиновогъ камена корито, водомъ напунѣно. На зидовима унаоколо висіо є златанъ кавезъ, у комъ су се канарке налазиле и сиграле, и ияду различни птица, кои су своимъ умиљато-природнымъ поянѣмъ обитателѣ увеселявале.

Докъ є Кулуфъ съ пазенѣмъ птице и све друге предмете сматрао, кои су слогомъ своіомъ салу ту єдномъ одъ најславниі на свету чинили; уђе међутимъ млада женскиня унутра, која се съ веселымъ и смешећимъ се лицемъ младићу приближи и дубоко поклони. Кадъ и онъ ню поздравил, узме га она за руку и понуди да се на подглавѣ, златомъ густо извезено, посади. Чимъ Кулуфъ седне, почне му она најтанѣимъ убрусомъ лице и очи брисати, и, чинећи му сладку услугу,

смешила се тако умиљато, и погледала га тако ватрено, да е чисто ванъ себе быо.

Допадне му се девојка, и онъ науми да е купи, кадъ ал' ето ти му друге, кое е црножућкаста коса у прекраснимъ квргама на гола рамена као детелина попадала. Девојка е ова дражестнiя была одъ оне прве. Приближивши се сыну Абдалиномъ са обчиняваюћомъ умилностѣу узме га за руку, полюби му ову, и сагне се, да му ноге у златномъ коританцу опере. Кулуфъ нехте iой то допустити, но лепотомъ нѣномъ обчинѣнъ, подигне се да предъ ню на колена падне, и да iой заклетву любви зада; но заустави се одъ тога, и заблене као човекъ, напраснымъ волшебствомъ свию чувства свои лишены, видећи гди двадесетъ девојка, една лепша одъ друге, у салу ућоше. Ове су пратиле госпу, лепшу одъ свию нѣи, и бобогатiе обучену; чинило се, као да е она поглаварка нѣioва. Кулуфъ помисли, да му е месецъ звездама обколѣнъ, предъ очима, и при погледу таквогъ обчиняваюћегъ предмета падне у несвестицу.

Одма му све робкинѣ полете у помоћ, и онъ дође къ себи. Госпа, коя му е несвестъ проузроковала, видећи га осветѣена рекне му: Добро ми дошла кукавна птичице, у вигове уваћена! — Кулуфъ баци се предъ нѣомъ на землю, полюби место, гди су iой ноге стояле, и уздане изъ све снаге. Одъ тешкогъ умора морао се на софу посадити. Госпа узме златну, драгимъ каменимъ извезену чашу, шербетомъ напунѣну, напiе се мало сама найпре изъ нѣ, и по томъ даде ю младићу, пакъ онда седне до нѣга. Видећи га тако забунѣна, да ни речице проговорити нiе могло, запыва га любезнымъ гласомъ: Одкуда те

забуна та нападе; зарь ти є дуго време, ил' ти се недопада дружество наше?

О лена Госпо, — одговори Кулуфъ, иѣжни-ма ю очима гледаюћи, немой ме тымъ подозре-нѣмъ вреѣати! Врло добро знашь ты, да ни єданъ смртный очи свое на тебе неподиже неказнѣнъ; исповедамъ ти, да самъ ванъ себе; непостижима забуна напела ме є, одъ како самъ тебе видію. Буди дакле добре волю, пресече му госпа речъ; да робкиню купишь. Оди да идемо сви за асталь; надамъ се да ћемо кадре заиста быти да те раз-веселимо.

То рекне пакъ спопадне Кулуфа за руку, и одведе га у салу, гди се за другимъ, драгоценимъ єлима, поставлѣнымъ асталомъ посаде. Кадъ по-сле обѣда устану, донешено имъ буде повелико златно коританце съ ибрикомъ такође одъ злата, Найпре госпа и Кулуфъ, пакъ после друге оперу уста и руке мирисавомъ водомъ, врло драгоце-номъ; отру се убрисачима одъ персійске црвене свиле, као што є ружица, и уђу у другу салу, гди їй є пиће очекивало. Насредъ сале ове было є корито одъ мермера, бистромъ водомъ нанунѣно, у којой се вино ладило, и коя є воздухъ пріятно обновлявала. Около корита тогъ свуда су стаяли помећани лонци, у којима су балсамове шинке и ружице съ кореномъ усађене были. Госпе послу-же Кулуфа виномъ, и стану и саме пити, тако, да се дружество подобро угреяно опеть у прву салу врати.

Госпе почну єдне играти, а друге свирати, кое у арфу, кое у гусле (кое се Каноунъ зову), кое у органе (аргонаунъ) и виолину (барботъ). Но прем-да су оне све врло веште свирачице были, опеть вештина нѣова нїе ни близу вештини госпе была,

коя є сына Абдалиногъ обчинявала. Несравнѣна лепота ова усхте и способность свою такође показати, узме цитару, и удесивши ю, стане свирати као волшебница каква. После тога заповеди да іой се арфа даде, и засвира *ноту растову*; затимъ донесу іой виолину, и одсвира *ноту шпаканову*; узме фрулу любовну, и почне *ноту рихавовѣву*; єдномъ рѣчи: промене двадесетъ и четири инструмента у сви дванаестъ нота. Она є и певала такође, и гласъ нѣнъ усхити залюбѣногъ Кулуфа исто тако, као и вештина съ коіомъ є у сваима инструментама свирала.

Преимућства нѣна тако га обчине! да ніє могао дуже страсть свою подъ уздомъ држати. Краљице моя! — викне — отела си ми паметъ, — немогу уздржати чувствованѣ, коє си умени запалила; допусти да ти лепу руку полюбимъ, и главу мою кодъ ноге твоє метнемъ.

То рекне, пакъ се згрува съ брзиномъ муњѣ страстный младићъ къ ногама нѣнимъ, спопадне іой руку и притисне на своимъ ватренимъ устнама. Но госпа уврећена продрзљивостѣу нѣготомъ, тури га гордо одъ себе, и рекне: Стани продрзљивче, ко си да си, непрелази границу учтивости, и я самъ знатнога рода; трудъ твой да мене добавишь, залудує; нећешъ до мене допрети, да, нећешъ ме никадъ више ни видети.

Госпа изиђе изъ сале. Све другарице нѣне учине по примѣру томе.

Сына Абдалиногъ спопадне очаяніє, што є поступкомъ своимъ любезну свою увредіо. Нађе се самъ самцить у сали, и преда се ияду мучѣнимъ га мыслима. Найпосле появи се опетъ баба, која га є у ту кућу довела.

Шта си учинію, младый човече, рекне му. Како си се мого тако сасвимъ лепой жельи предати? Та ако самъ ти и казала да имамъ овде робкиня изъ свію народа, опеть те є могла сѣйность палате ове, и начинъ, коимъ си примлѣнь и дочеканъ быо, одма уверити, да ниси кодъ торговца робкиня. Госпа, кою си увредію, єсть кѣи єдногъ одъ првы дворяна, валяло бы да си ю съ веѣимъ почитаніємъ предусрео.

Речи бабине іоштъ веѣма подигну любовь Кулуфа и каянъ, да є несмысленостѣу своіомъ любезницу срдца свога одъ себе отерао. Отчаявао є сасвимъ, и увери се да є заиста никадъ више видити неѣе. Све є веѣма у очаянію томъ тонуо, кадъ ал' госпа, у друге альине преобучена, и іоштъ веѣма садъ накіѣена, уѣе опеть съ пратнѣомъ своіомъ у салу. Мыслимъ, рекне она, да се каєшь, што си учинію, и зато ти праштамъ, но подъ тымъ уговоромъ, да се у напредакъ одъ подобне погрешке добро чувашъ. Садъ оѣу, да ми одма приповедишь ко си.

Будуѣи да сынъ Абдалинь ништа тако яко желіо ніє, као съ господомъ, кою є обожавао, помирити се; зато іой одма исповеди, да се Кулуфъ зове, и да є любимаць кралѣвъ.

Господине, — одговори му она — одавно веѣтъ славу твою слушаемъ, и често самъ желила, да те видимъ; усхиѣена самъ, да самъ среѣу ту данасъ добила. Айдете — продужи далъ, другима се госпама окренувши, — да игре и свирке наше наставимо, и све силе употребимо, да бы забаву и веселъ тако драгомъ госту учинили.

Све госпе почну опеть играти и свирати. Веѣтъ се и мракъ почне ватати, а забава ова іоштъ

еднако траяше. Како се сумрачакъ покаже, одма буду силне свеће упалѣне. Пре него што вечера буде готова, имао є Кулуфъ разговоръ са владателѣкомъ срдца свога. Она га упыта о новинама краля Миргехана, и имали Краль тай лепы жена у свомъ сераилу.

О има, одговори Кулуфъ, има онъ одличны лепота у свомъ харему. Едну найвеѣма любви, та се зове *Гуландама*, млада є и лепа є, и я бы реко, да є она najlepша жена на свету, да тебе никадъ видіо нисамъ; но твоє дражести тако су надъ нѣнима узвышене, да се она съ тобомъ ни сравнити неможе.

Ове умиляте речи допадну се лепой *Дилари* (тако се звала та млада госпа) особито, и све є любезнїя бывала спроѣу лепогъ любимца кральвогъ. Дилара є была единица *Бойрука* знатногъ Керайтца, кои у овай ма небияше у Коракору. Миргеханъ, оправіо га є као посланика у Самаркандъ, да у име нѣгово честита Узбек - Хану добитакъ круне Татарске. За време одсутства нѣговогъ налазила є Дилара у томе радость, младиѣе у своіой палати кадкадъ дочекивати; но кадъ бы овы почитаніє погазити хтели, умела бы ій она у запту држати. Што є више о томъ Кулуфа увереню мыслима, да є дражестнїя одъ любезнице нѣговогъ господара, тымъ є веѣма то ласкало суєти нѣной, и подизало бы іой добру волю. Прїятна и оштроумна разговорность нѣна за вечеромъ, побѣди совершенно нѣногъ обчинѣногъ госта, кои се є опетъ са свое стране такоѣе врло полезно одликовао. Одушевлѣнъ погледомъ и живостѣу свое любезнице пуњь є быо оштроумны досеткїй, тако, да су све госпе Диларине усхиѣне были забавомъ нѣговомъ.

Дође време, да се разилазе. Кулуфъ клекне предъ Диларомъ, говорећи: Кадъ бы сто година овде остао, опетъ бы ми се све еднако чинило, као да самъ овај часъ кодъ тебе дошо. Но колико самъ покрај тебе усхићенъ, опетъ морамъ те оставити, и време ти за спаванъ дати. Сутра, ако ми допуштанъ, доћићу опетъ.

Мени е то повољно, одговори Дилара, буди само сутра предвече кодъ мотее, одакле су те јуче овамо довели; а моя е брига, како ћешъ доде доћи.

То рекне, пакъ заповеди да јој донесу кесу, коју е сама одъ злата и шарене свиле оплела, и у којој су неке скупоцености биле, које су много важиле. Узми Кулуфе! — рекне му, немој одбацити овај малый поклонъ, другчје нећешъ ме никадъ више видети.

Сынъ Абдалиниъ узме кесу, благодари Дилари и изиђе изъ сале. У дворишту нађе бабу, која му врата дворишна отвори. Текъ што у краљеву палату дође, отиде тако у своју собу, у којој е обично спавао, простре се на постелю, и проведе остатакъ ноћи у споминяню свега, што му се прекоданъ догодило. Дилара му се тако яко по глави вртила, да му дремежъ очи затворити не могао. Ујутру устане зоромъ, и отиде краљу, који га целый јучераный данъ не видіо, и који е, будући да е често и залудъ за њга разбирао, у бриги за њимъ быо.

Одкудъ ты Кулуфе, — повиче Миргеханъ, опазивши га — шта си јуче радіо, те мени ни едарадъ не дође?

Господине, одговори любимацъ, кадъ Величество твоје, дозна чудо, еъ коимъ самъ се јуче

забавляю, нећешь се дивити што ме юче видіо ниси. Нато приповеди му све, што му се у палати Бойруковой догодило, и кадъ сврши, повиче Миргеханъ зачућенъ: Ёли могуће да є млада гонпа та, о којой ми приповедашь, заиста тако лепа, као што кажешь? Ты ми се видишь тако ньомъ усхићенъ, да се съ правомъ о непристрастію твою сумняти могу. Господине, одговори Кулуфъ, не само да лепоти нѣной неласкамъ, описиваюћи ю, него те іошть, шта више уверити могу, да є надъ свымъ тымъ што реко, узвишена. Да, кадъ бы *Мани*, славанъ Хинескій живописаць нѣнъ обликъ написати хтео, боя бы се, и управо боя бы се, да неће моћи кичицомъ своіомъ єстество докучити.

То є сувише, одговори краль. Ты будишь у мени желю, да видимъ ту госпу. Првый путь, кадъ къ нѣой поћешь, ићићу и я съ тобомъ.

Любопытство младогъ краля Керайтскогъ узнемири Кулуфа, кои є изъ тога зла слѣдства изводіо. Господине, рекне онъ, како ћу те предъ госпу ту извести, како ћу іой казати, ко си?

Я ћу се обући тако, да ме неће нико моћи познати, одговори Миргеханъ; а ты ћешь іой казати, да самъ робъ твой. Я ћу съ тобомъ ући унутра и сакрићу се у комгодъ углу, одкудъ ћу све видити моћи.

Сынъ Абдалинь несмеде више противъ намере свогъ господара говорити. После подне обуче краль альину роба, и одма поће съ Кулуфомъ къ мотеи. На вратима мотее врло мало почекаю, и баба већь доће. Видећи да Кулуфъ ніє самъ, рекне му: Господине ніє ти ни мало нужно было,

да роба доведешъ овамо, и можешъ га одма одпустити да иде кући.

Речи ове уплаше краля; но Кулуфъ одма одговори: Майко моя, допусти молимъ те, да и овај самномъ иде; врло є добаръ деранъ, веселякъ и лепимъ даровима украшенъ; стихове прави съ места наизустъ, и пева до удивленія. Госпа твоя неће се срдити, што га къ нъој водимъ.

Баба перекне ни речи више. Све троє пођу даљ, Кулуфъ као и јуче, у широкой женской аљини замотанъ, а краљ као робъ обученъ, дођу у двориште, а одавде у салу, коју су небројне мирисаве свеће осветљавале, и најслаћимъ димомъ испуњавале.

Дилара запыта сына Абдалиногъ, зашто є роба са собомъ довео. Моя красна Диларо, одговори онъ, добро ће мыслимъ бити, што самъ га довео, забаве твоє ради. Онъ ти є шальивчина, стихотвораць, и надамъ се да ћешъ задовольна бити съ нъиме.

Ако є тако, одговори кћи Бойрукова, то ми є добро дошао. Но ты пріятелю мой, буди смиранъ и покоранъ, и чувай се добро да несметнешъ съ ума почитаніє према моимъ другарицама; єрбо ћешъ се каяти, ако продрзльивъ будешъ.

Краљ видећи да ніє никудъ престао, него да мора шальивчина бити, почне шалу проводити, и тако се у той роли своіой владао, да Дилара любимцу рекне: Заиста Кулуфе, деранъ ти є овај врло оштоуманъ, веселякъ, и моє очи виде у нъму нешто врло благородно и повольно. Нека ми онъ за вечерасъ винарь буде; єрбо осећамъ у се-

би да самъ му врло наклонѣна. Кадъ є тако сре-
ћанъ, одговори Кулуфъ, те ти се допао, а онъ
нека буде одсадъ сасвимъ твой. *Калтапане*, — ре-
кне Кулуфъ кралю, я ти више нисамъ господаръ;
ево ти нове поглаварице.

Краль приступи са страхопочитаніємъ къ го-
спи, узме іой руку, полюби и рекне: Садъ самъ
твой робъ, о najlepша одъ свію жена! Одвећъ
велику волю у себи осећамъ, да ти съ найвећомъ
ревностѣу служимъ.

Дилара прими поклонъ тай, господине, ре-
кне Кулуфу, робъ є овай одсадъ мой, но допу-
сти, да кодъ тебе пребыва; свагда кадъ ми дола-
зіо будешъ доводићешъ га са собомъ. Овде у
палати немогу га задржати; єрбо га цео градъ
као твогъ роба познає. Кадъ бы дакле видели
люди, да є изъ твоє службе у мою прешо, могло
бы то свакоякимъ гаднымъ сплеткама поводъ да-
ти; а я имамъ велике узроке, гласъ мой одъ сва-
ке ляге чувати.

После дугогъ разговараня приспе време ве-
чери. Кулуфъ и Дилара седну за асталь, а краль
стане са страхопочитаніємъ предъ њима. Но бу-
дући да є госпу врло лепо забавляти умео; зато
га овой жао буде, коя рекне любимцу: Господи-
не допусти да деранъ овай съ нама єде и піє!

Лепа Диларо, одговори Кулуфъ, онъ неєде
никадъ самномъ за єднимъ асталомъ.

Молимъ те, рекне Дилара, небуди тако строгъ,
допусти да съ нама піє, да му тако іоштъ милии
будемо.

Седи овде *Калтапане*, рекне Кулуфъ, єди и
пій съ нама, кадъ башъ тако оће наша добра до-
маћица.

Претвореный робъ недаде се двапутъ понудити; но седне одма међу Кулуфомъ и любви достойномъ кѣри Бойруковомъ, и почне єсти. Кадъ буде вино донешено, напуни госпа чашу, и даде ю нѣму говорећи: Калтапане узми и испразни чашу ову у мое здравлѣ. Онъ узме чашу, и полюбивши са страхопочитаніємъ руку, коя му є чашу пружила, испуни желю лепе домаћице съ наибольшомъ пристойностѣу. Чаша пође на округъ, и Дилара даваше примѣромъ своимъ волю къ веселю. Юштъ єдаредъ узме она пуну чашу, окрене се къ сыну Абдалиномъ и рекне: Кулуфе, ову чашу напіямъ любви твоіой, срећи лепе кральве Фаворитке Гулендаме.

Опрости, одговори любимаць зацрвенивши се, грешишь яко. Сачувай Боже, да бы я у толико безобразанъ быо, да ме умъ на любезницу краля мога поведе; већма я нѣга высокопочитуемъ, него да бы — — —

Ты оѣнешъ данасъ, пресече му речъ Дилара смеюћи се, ћуталица да будешъ; но я нисамъ забравила, да си юче о Гулендами на онай начинъ говоріо, кои врло ясно показує, колико ти є она на срдцу. Я самъ уверена да ю милуєшь; зато исповеди намъ слободно, да ниси башъ равнодушанъ спрамъ нѣ, и да си често поредъ нѣ срећанъ бывао.

Кулуфъ се ужасне при овима речма; коима є слѣдства предвидіо. Молимъ те, рекне онъ, престани одъ шале о таквой ствари. — Уверавамъ те, да никадъ другчіє, него уприсутству краля, съ Фавориткомъ говоріо нисамъ.

Забуна, коя Кулуфа снађе, умложи несташность лепе Диларе. Место што ту важность ли-

ца узимашъ, одговори му она, болъ бы учиню, да намъ любовне чудне твоє догаѣае приповедашъ. Калтапане, рекне претвореномъ робу, кажи господару твою, нека ми више повереня поклони.

Да, господине, одговори краль, испуни молимъ те молбу наше леле домаѣице а мое поглаварице, кадъ те тако красно моли. Саобшти іой како си се съ Гулендамомъ састао, и каквымъ начиномъ оба двоє краля варате. Лепа моя поглаварице, продужи далъ, окренувши се Дилари, и я самъ исто тако као и ты желянь, то приповеданъ чути; єрбо премда то казати могу да господаръ мой велико поверенъ у мени свагда има, и да добро зна, да є свака тайна нѣгова у мени саранѣна; опеть ти се заклинѣмъ, да є господаръ страсть свою къ Фаворитки одъ мене утаіо.

Беседа ова одузме Кулуфу и оно мало присуство духа, што му є заостало было; почемъ є врло добро примѣтіо, да є шала Диларина краля неповольно у сердце дирнула. Ничимъ манъ то ій у націяню незаустави. Мало по мало виномъ угреянъ заборава краль ролу, кою є на себе узо быо. Лепа Диларо, рекне домаѣици, дедъ да ти чуемъ красный гласъ.

Речи ове премда дружевно изречене; не буду опеть кѣри Бойруковой неповольне. Место да ій къ сердцу прими, насмеє се она. Съ драге волъ, любезный Калтапане, одговори му, нема тога, што я теби за любовь учинила небы.

Одма заиште удешену фрулу, а за свира *ноту иракову*. Узъ свиранъ певала є своимъ пресладкимъ гласомъ. Затимъ узме бубнѣиъ съ прапорцима; и одпева другу песму по *ноту Бузеликовой*.

Краль, кои никадъ такво изрядно певанъ и тако вешто свираиъ чуо нїе, буде тако усхићенъ, да са свимъ већъ заборава, да му треба робомъ быти Ты ме обчинявашъ лепа Диларо, рекне онъ, колико ми є ангелски описао Кулуфъ преимущества твоя, опетъ садъ налазимъ да нїе ни полакъ казао.

Залудъ се сынъ Абдалииъ трудїо, лицемъ и очима краля опоменути, да се не издає. Миргеханъ нити види нити чує шта. Тако ми пророка, рекне, *Исакъ Музелїя*, мой првый свирачъ, кога є гласъ по целомъ истоку прославлѣнъ, незаслужує да твой ученикъ буде.

Дилара позна по овима речма, да младићъ, когъ є као роба на поклонъ примила, єсть самъ краљ, одма скочи са седишта, и полети за покривало да сакрїє лице. Пропалисмо, рекне своимъ другарицама, то нїе робъ, што є съ Кулуфомъ дошао, него є краљ.

Текъ што имъ мимогредъ рекне, одма се врати Миргехану; но неусуди се више у присутствунѣговомъ сести.

Та седи лепа Диларо, рекне їой краљ, моя є дужность у присутству твоємъ стаяти. Нисамъ ли я твой робъ? Никадъ се я посадіо небы, да ми поглаварица моя заповедила нїе.

Кћери Бойруковой полете при овима речма потокомъ сузе. Великій краљу, рекне она предъ нѣга клекнувши, буди милостивъ, и поклони ми сожаленъ твоє. Млада самъ и неискусна девоїка. Ты си сведокъ погрешке моє. Светла круно, поклони ми опроштенъ!

Миргеханъ подигне кћерь Бойрукову, тѣшећи ю са уверенѣмъ, да се ничега бояти нема, и

молећи ю да му каже чія є. Дилара задовољи любопытство нѣгово, пакъ онда оставивши и Миргехана и любимца му, одма се у собу свою врати.

Врло се брзо яве слѣдства неспокойства Диларе. Миргеханъ є за цело веровао, да Кулуфъ и Гулендама између себе любовь имаю, и да се то двоє несматраюћи шта су кралоу своме дужни, у нѣговой собственой палати потайно споразумѣваю. Да є само точнымъ примѣчанѣмъ поста-рао се быо, да ствари той утрагъ уђе, лако и брзо бы се уверію, да му є подозренѣ празно и неосновано. Али га є ревнѣивость тако яко заслепила была, да ніє кадаръ быо покрай нѣ и гласъ такође разума послушати. Само гласъ ове опустошене и луде страсти слепо слушаюћи, одма сутраданъ зоромъ пошлѣ Кулуфу заповестъ, да никадъ више предъ кралѣве очи неизиђе, и да се тай часъ изъ Коракора уклони.

Любимацъ, пр емда є узрокъ те брзе немило-сти знао, а у совѣсти своіой правъ и невинъ быо, слѣдователно могао се є надати, да бы се оправ-дао, кадъ бы само кралоу допрео, при свемъ томъ мане се свега што бы къ оправданю своме учи-нити могао, и преда се драговольно судбини. По-кори се заповести кралѣвой, здружи се съ вели-кимъ карваномъ, кои є у Татарію полазію, и при-спе съ овимъ брзо у Самаркандъ.

Нико болѣ одъ Кулуфа ніє мого несрећу сно-сити; новый дакле ударацъ овай небаца га у оча-яніє. Већъ є єдаредъ у тако свирѣпомъ станю бы-о; ніє му дакле садашнѣ необычно быти могло. Покрай свега тога веровао є, да све штогодъ се човеку догађа, догодити се мора, и да се ніеданъ одъ случаєва живота човечіегъ избећи неда, но

да свима тимъ постоянство и тврдость духа противоположити валя.

Кулуфъ остае у Самарканду, и спокойно преда се судби, кою му е Небо опредѣлило. Живіо е задовољно и у свакомъ веселю, докъ му е новацъ трајо. Кадъ овогъ сасвимъ нестане, онда ти се нашъ Кулуфъ посади у ђошакъ єдне мотее. Свештеници испытавши га о предметима закона, и нашавши га да е врло ученъ, давали су му свакиъ данъ два леба и судъ воде, чимъ е онъ врло задовољно животарио.

Єдаредъ дође некій знатанъ трговацъ, по имену *Муцаферъ*, у мотеу да се Богу помоли. Опазивши Кулуфа у угљићу, зовне га себи.

Младый човече, рекне му, одкуда си, и какавъ те случай доведе у овај градъ?

Господару, одговори сынъ Абдалинь, я самъ дете одъ добре куће у Дамасу; имао самъ велику желю путовати, дођемъ до Татаріе и на неколико миля одъ Самарканда паднемъ разбойницима у руке, кои ми слуге поубіяю, а одъ мене све што самъ имао отму.

Муцаферъ веруюћи Кулуфовимъ речма, одговори: Утѣши се сыне мой, срећа е съ несрећомъ скопчана. Устай и оди замномъ; утѣшенѣ те кодъ мене чека.

Сынъ Абдалинь учини што му е заповеђено. Дошавши у Муцаферову кућу, узери се да га е врло богатъ човекъ подъ крило свое узео. Намештај одъ најбогатіе матеріе, најкрасніе покућство и мложина слугу и робова увере га о томе. А и непревари се, Муцаферъ е заиста силно благо притяжавао.

Трговаць посади Кулуфа до себе, понуди га найпре са шербетомъ, пакъ онда заповеди да се изнесу предъ нѣга найскупоценія ела. После части и дугогъ разговора, обдари га домаћинъ и одпусти одъ себе.

Сутраданъ отиде трговаць опеть у мотеу, зовне сына Абдалиногъ, и поведе га са собомъ кући, и угости га као и юче. Данасъ буде при части јошъ и докторъ некій по имену *Даншвенда*. Овай зовне после ручка Кулуфа на страну и овако му проговори: Младый страноземче, Муцаферъ, господаръ куће ове, велику има съ тобомъ намѣру, у којој му е поузданъ човекъ нужданъ. У станю томъ у комъ се садъ налазишъ, врло се обрадовати морашъ докъ ти кажемъ шта е. Знај да Муцаферъ само едногъ едитогъ сына има, комъ е име *Тахеръ*. Младићъ тай естъ преко мере жестоке нарави. Пре неколико дана довео му е отаць девојку, кћеръ знатногъ човека са стране. Но жалости отчине, по обичномъ свомъ беснилу, изгрди му сынъ и изпусе младу своју, одма трећий данъ после сватова. Ова противоположи грдњи нѣговой гордость и презреніе. Тахерова бесноћа збогъ тога до тога дође, да одпусти одъ себе жену своју. Тахеръ се истина после одма каја, што е то учиніо, ербо му е жена особите лепоте была, коју е преко свега на свету любіо. Радъ и весо приміо бы ю садъ опеть; но законъ то пре недопушта, докъ се другій съ одпуштеницомъ невенча, пакъ онда ю и овај опеть неодпусти. Зато жели Муцаферъ да се ты са снаомъ нѣговомъ данасъ венчашъ, а сутра у јутру да ю и ты одпустишъ. Онъ ти зато педесетъ дуката обећава. Оћешъ му учинити по вољи?

Съ драге вољъ, одговори Кулуфъ. Муцаферъ ме е драговольно и милостиво у своју кућу приміо

и угостио; тога дакле нема што я нѣму за любовь учиніо небы. А и осимъ тога ніе ми ни мало противна стварь, коя ми се налаже.

То ти веруемъ, одговори Данишвенда. Има много людій у граду овомъ, ништа на свету веѣма желили небы, него да ій Муцаферъ за хулу узме, ма и небыло наплате у новцу; почемъ є жена Тахерова до удивленія лепа. Тело є нѣно правіе одъ єле, лице іой є округло, обрвама, црномъ дрвету подобимъ, украшено, погледи іой су отроване стреле; снегъ ніе белъи одъ тела нѣногъ, уста су іой подобна ружичномъ пупольку. Лако ми дакле веровати можешъ, да бы се у Самарканду толико хула' наѣи могло, колико бы годъ хтео; но много є боль да страноземаць то буде, єрбо се посо тай у особитой тайности држати мора. Зато є Мацаферъ на тебе очи баціо. Я самъ *Наибъ*; по званію дакле момъ венчаѣу те съ томъ любви достойномъ господомъ, у коіой су се сва заиста савршенства саставила. До тебе стои, ако обешъ и овай часъ мужемъ нѣнымъ постати.

Съ драге волъ, одговори сынъ Абдалинъ. По томе што ми садъ ты о нѣой каза, лако веровати можешъ, да бы желіо да самъ іой веѣь коіомъ среѣномъ мужъ.

Добро, рекне *Наибъ*, но найпре обеѣати морашъ, да ѣешъ ю сутра опетъ одпустити, и онай часъ съ новцима кои ѣе ти се дати изъ Самарканда отиѣи. Муцаферовъ родъ, као што и самъ помыслити можешъ, небы те после тогъ догаѣая овде у граду трпити мого.

Нимало се овде задржати неѣу, одговори *Кулфъ*, и ако вамъ обеѣанъ мое ніе довольно, то за-

клинѣмъ се да ѣу сутра у ютру опеть одпустити госпу, съ коіомъ ѣешъ ме ты данасъ венчати.

Текъ што се Кулуфъ закуне, одма яви Наибъ Муцаферу, да є странный младићъ готовъ хуломъ быти, да на све предложене му уговоре пристає, да ништа друго, кромъ венчаня неостає

Муцаферъ сазове савъ родъ свой и сына свогъ Тахера. У присутствію свію венча Наибъ Кулуфа са снаомъ Муцаферовомъ. Тахеръ є тако уредіо быо да Кулуфъ лице жене нѣгове видити ніє могао, и то зато, да ю само лакше су-траданъ одпусти.

Настане ноћъ и Кулуфъ буде у собу жени своіой одведенъ. Лако помислити можете да о-вой до спаваня ніє было; да се за хуле узимаю несрећници, коє люта неволя на то натерує. Кулуфъ речма Данишвенда веруюћи, и по тима же-ну свою за савршену лепоту заиста држаюћи, про-говори іой овако: Лепото, камо срећа да се ни-самъ наговорити дао, да хула будемъ. Кажу ми да ти у красоти пара нема. Случай ми є тако ми-лостивъ быо, да ми жена будешъ: но сутра те о-петъ уступити морамъ, — ахъ, зашто се дадо на-говорити на тако кратку радость изъ коє ѣе ми произићи жалость, коя ѣе ме до гроба пратити! —

На то плашљивымъ гласомъ одговори она: О младићу, когъ є Тахеръ на то употребіо, да ла-наць, бесноћомъ своіомъ раскинутый опеть све-же. — Младићу, ко си да си, кажи ми право, гласъ твой ніє ми непознать.

Кулуфъ при овима речма задркѣе. — А ты, одговори онъ, кажи ми право, кои є коренъ твой, изъ кога си израсла. Мени се чини да слушамаъ

гласъ младе Керайткинѣ, кою врло добро познаемъ; — праведно небо, ели могуће да си ты — но нема тога, продужи далѣ, промысливши се, нѣ могуће да си ты кћи Бойрукова. —

Кулуфе, викне госпа, есил' ты што самномъ говоришь? — Я самъ царице моя, одговори онъ, Кулуфъ е, кои едва веровати може да е Дилара, кою слуша.

Увери се, одговори она, да самъ я несрећна Дилара, коя самъ те съ кралѣмъ Миргеханомъ у кући мојој дочекала, и несмысленомъ те шаломъ у подозрение кодъ краля довела; я самъ она иста Дилара, кою за найвећу душманку твою држати морашъ; ербо самъ я узрокъ целе несреће твоје.

Престани любезна Диларо, рекне сынъ Абдалинъ, престани на себе се тужити. Тако е вальда само небо хтело. Я не само што судбу мою строгомъ незовемъ, него јошъ благодаранъ милость небесну признаемъ, коя овако срећнымъ догађаемъ страдања моя крунише. Но кажи ми лепа Диларо, како е могла кћи Бойрукова постати жена Тахерова?

Одма ћу ти то казати, одговори Дилара; Отацъ мой за време оно, за кое е овде посланикъ у Самарканду био, пребывао е у кући Муцаферовой. Приликомъ томъ заклуче нѣи двоица да се я и Тахеръ узмемо. Бойрукъ вративши се опетъ у Коракоръ, пошлѣ ме одма съ пристойномъ пратњомъ у Самаркандъ. Нерадо, но опетъ покоримъ се отцу моме, а томе си ты био узрокъ. Исповедамъ ти драгій мой Кулуфе, да самъ те миловала, премда ти то казала нисамъ. Само небо сведокъ ми е, да ме е изгнаніе твоје силу суза стало.

Удатба за Тахера ніе была кадра тебе изъ памети мое истерати. Бесноћа и ругоба Тахерова іошъ већма те у срдцу момъ укорене, и башъ као да самъ предвидила, да ће насъ срећа и любовь опеть кадгодъ саставити, све еднако самъ у души надежду имала, да ћу те опеть видити. Али никадъ се толико ни надати нисамъ могла, колико срећа ево садъ даде, кадъ у наметнутомъ ми мужу любимца душе мое грлимъ. О чудо нечувено, едва истину тогъ догађая веровати могу.

По тима речма ніе могао Кулуфъ више сумняти да е кћи Бойрукова покрай нѣга. Лепа Диларо, рекне любовомъ и радосћу одушевљенъ, каква е то срећна промена съ нама; како е особито ме попела судба на вршакъ желъ мое. Ты, ты си заиста. съ коіомъ су ме венчали, ты, кое ми е небесный обликъ неизгладимимъ чертама у срдце урезанъ. О любезнице моя! ако си доиста беднога сына Абдалиногъ ожалила, ако ти е несрећа сузе изъ красны очію твои' изцедила, а ты дели садъ самномъ сладку радость, у кою ме срећа моя бацила. Ко бы се онда, кадъ ме е краль Керайтскій изъ двора свогъ истерао, могао надати, да ме е небо зато само страданю подвргло, да ми изъ тога найвећа срећа изникне и процвета?

Съ нѣжнимъ чувствованѣмъ любимца свогъ састави Дилара и свое такође, и тако проведу обоє ноћъ у непромѣномъ увераваню любви свое и радости, што су се опеть нашли. Іошъ су едно друго о вечной верности уверавали, кадъ ал' на едаредъ робъ Муцаферовъ у врата груне и страшно повиче: Хей море чуешъ, ако ти е повольно господару хуло, а ты устай изъ брачне постель, сунце е већъ одскочило!

Сынъ Абдалинь neodговори ништа на речма роба, него продужи Дилару свою сладко забавляти. Но радость му се почне умалявати, и страхо-вита жалость наступи брзо, на место чисте радости те, съ коіою се наслађавао. Кральице моя, рекне, чул' я добро, опеть насъ оће да раставе. Муцаферъ желећи да те опеть фамилии своіой причисли, брой свако тренуће ока до растанка, кое ће те одъ мене отети, а бесный му сынъ, немогући превелику срећу мою трпити; едва чека да ми престане та; шта выше, и самъ данъ чини ми се да е съ неприятельима моима у союзу, и да е повратакъ свой прекообычайно ускорио. — Ахъ, текъ што те нађо и већъ те опеть одъ мене отимаю, непазећи на светиню брака, кои насъ веже. — Ахъ обећао самъ, заклео самъ се, да ћу те опеть одпустити! —

Шта, пресече му Дилара речъ, — и ты бы могао гадну заклетву ту одржати? Заръ си ты онда знао, кадъ су ме одъ тебе искали, да самъ башъ я та, кою си опеть одпустити обећао? Ниси ты обвезанъ речъ одржати, кою си, незнаюћи напредъ шта ћете срести, задао. А кадъ бы и было обвезанъ држати ю, заръ Диларина рука ніе достойна едногъ клетвопреступленя? О Кулуфе, продужи далъ, нелюбишь ты мене, кадъ си іошь избирати кадаръ међу любовію моіомъ и лажномъ честћу, да одржишь речъ, коя любовь и разумъ вређа! —

Та за Бога, любезна моя, одговори онъ, зависи ли то одъ мене да те задржимъ. — Ако бы и нарушіо заклетву можешъ ли помыслити, да ћу се я туђинъ, безъ обране, безъ иманя, Муцаферу знатностћу иманѣмъ богатогъ противити моћи?

Моћићешъ, одговори кћи Бойрукова, моћићешъ и можешъ заиста. Презри претнѣ нѣгове,

одбаџи му поклоне; закони су на твојој страни, и ако само постојанства доста имао будешъ, лако ћешъ све трудове уништожити, које ће Муцаферъ употребити, да насъ растави.

Некъ буде тако любезна моя, рекне Кулуфъ, любовіу нѣномъ раздраженъ, нека буде воля твоя. Видимъ и самъ, да ми је заклетва несмыслена была, и да јо испунити немогу безъ уништоженя среће живота могъ. Неће Кулуфъ Дилару своју одпустити, ма се и Муцаферъ и цео светъ противъ насъ и любви наше сложио! —

Овако је Кулуфъ жену своју тѣшио, и самомъ се себи заклињао, да у намери својој тврдо и постојанъ остане, кадъ ал' на едаредъ Тахеръ, комъ није тако, као нашимъ двома, брзо ноћъ протекла, на вратима јакѡ грувати стане и овако викаџи:

Устай већъ едаредъ Хуло; одавно је свануло. Већъ си на устаянѣ опоменуџи быо; но ты се врло затежешъ, и дуго молити даешъ. Одавно те већъ чекамо, да ти благодаримо и обећане новце исплатимо. Обуџи се брже да стваръ прекинемо; овај часъ быће и Наибъ већъ овде.

Кулуфъ устане одма, обуче се и отвори Тахеру врата. Овај заповеди, да га одведу у купатило, гди га је грчки робъ послуживао. Кадъ сынъ Абдалинъ изъ купатила изиђе, даде му робъ танке нове кошуљъ и врло лепе альбине. Тако чисто обученъ буде у салу одведенъ, гди су га Муцаферъ, Тахеръ и Данишвенда већъ очекивали. Ови поздраве хулу, кои имъ поклономъ до земљъ благодари. Затимъ понуде га да покрај њи седне, и почаџе га наново најизбранима посласџицама.

После доручка *) овога одведе Данишвенда хулу мало на страну, и пружаюћи му обећаны педесетъ дуката и прекрасанъ златомъ извезенъ турбанъ, рекне: Прими младићу поклонъ овай одъ господара Муцафера, кси ти благодари на послуги тобомъ му учинѣной, и моли те да се дуго у Самарканду небавишъ. Одпусти дакле жену твою, отиди изъ града, и ако те ко за тайну ту успыта, добро се чувай, да ъ изъ уста твои неиспустишъ.

Наибъ ѡ мыслию да ће хула за цело Муцаферовомъ штедротомъ обузеть, богъ зна како лепо на милости благодарити. Но како ли се заблене, кадъ Кулуфъ новце и турбанъ одъ себе отисне и рене. Я самъ твердо држао, да правда, честность и права вера у Самарканду влада, особито одъ како *Узбекханъ* круну Татарску носи; али садъ видимъ, да самъ се варао, или боль рећи да краля вараю. Онъ незна да у самомъ престолномъ граду нѣговомъ страноземци злоставлѣни биваю. Я доћемъ у Самаркандъ, трговаць ме овдашнѣи предусретне учтиво, позове на обѣдъ, улагуе ми се, венча ме по закону са красномъ младомъ господомъ, пакъ онда кадъ самъ већъ венчанъ, иште да закону жену свою опеть отерамъ. Престани Наibe, доста, престани оно ми совѣтовати што ѡ честногъ човека недостойно; поштеди ме одъ того, другчіе посућу главу земљомъ, пакъ ћу къ ногама *Узбекъ - Хана* припасти, пакъ онда чекай судъ нѣговъ.

Како Кулуфъ говорити престане, узме Наибъ Муцафера на страну и рекне му: Ты избратућина овогъ за хулу, но горегъ избора учинити ниси могао. Онъ неће жену свою да одпусти. —

*) das Frühstück.

Међутимъ чини ми се да є човекъ, кои нема на што бы главу наслонію, и зато радъ є већи поклонъ измамити.

О, ако ніє ништа друго, одговори Муцаферъ, томе є лако помоћи. Обећай му сто друката, ако ће само одма изъ града отићи и тайну у себе саранити.

Неможе то быти, не, одговори Кулуфъ чувши разговоръ тай, удвоявао ты господару Муцаферу поклоне твоє колико ти драго, и ма десетъ иляда дуката ми дао, и найбогатіє матеріє изъ продавнице твоє, къ томе — іоштъ ты то дочекати нећешъ да я светый саюзъ брака раскинемъ.

Младый човече, рекне Данишвенда, зло радишь. Прими совѣтъ мой, узми сто дуката и одпусти безъ свакогъ затезаня жену твою; ерь ако насъ натерашъ да парницу явно поведемо, то ти даємъ речъ мою, да ћешъ се яко каяти.

Претнъ твоє, одговори Кулуфъ, нимало ме нестраше. Ты ниси у станю, союзъ раставити закономъ освећеный.

А, то є сувише, пресече му речъ бесный Тахеръ, кои се єдва уздржао, и толико ћутао. Айде да ту несрећу предъ кадію вучемо, као што и заслужиє. Айде да видимо, ел' у Самарканду слободно, законике *) лажльивымъ обећањмъ варати.

Данишвенда и Муцаферъ потруде се іоштъ єдаредъ хулу наговорити, да имъ лепымъ начиномъ волю испуни. Найпосле видећи да се Кулуфъ ниџосолити неда, одвуку га предъ кадію.

Кадъ саслуша кадія све, што се догодило, онда узме Кулуфа предасе, и овако му изговори:

*) *Rechtsgelerter, consultus iure.*

Младый туѣине, кога нико у граду овомъ не-
познае, и кои си у мотеи одъ благодѣянiя свеште-
ника наши животарiо, заръ си толико съ памети
сишо, да се надати можешъ, да ѣнешъ у миру жи-
вити съ господомъ, коя е негда Тахерова жена бы-
ла. Заръ ѣе сынъ найбогатiегъ трговца у Самар-
канду моѣи гледати жену, кою онъ люби у нару-
чiю несреѣника, комъ е може быти низко порекло
найманя оскудица. Опамети се човече, пакъ бу-
ди и сирамъ себе и спрамъ другогъ праведанъ.
Неможешъ се ты ни учему съ женомъ твоiомъ ме-
рити. А меѣемъ и тай случай, да си благород-
нiегъ рода, него што е Тахеръ, то доста е да ти
само и збогъ тога, што ниси фамилю ранили ка-
даръ, забранимъ са женомъ твоiомъ живити. О-
треси се дакле те луде надежде, коя те е спопа-
ла; узми поклоне великодушногъ Муцафера, од-
пусти лепу Дилару и врати се у отечество твое. А-
ко се пакъ суду овомъ моме iоштъ тврдоглавно про-
тивишъ, а ты се одма приправи да сто дегенека
повучешъ.

Беседа ова кадiйна, премда важнымъ гласомъ
судiе изговорена, нiе могла постоянство Кулуфово
потрести. Ладнокрвно безъ свакогъ яуканя пре-
трии бѣдный Кулуфъ стотину удараца.

Доста е данасъ, рекне кадiя, сутра ѣемо брой
тай удвоити; пакъ ако му и то тврдоглавость не-
излечи, онда ѣемо къ снажнiимъ средствама при-
беѣи. Пусти га, некъ иде садъ своiой Дилари, су-
тра ѣе, надамъ се, паметнiи быти.

Тахеръ бы одъ свегъ срдца желiо было, да не-
чекаюѣи топрвъ сутрашнiй данъ, садъ хулу све
еднако лемаю; нити е заиста онъ зато кривъ было,
што тако нiе и было. Но кадiя остане при сво-

іой речи, и Муцаферъ врати се са сыномъ своимъ и Кулуфомъ кући. Сасвимъ испребіянь сматрао е Кулуфъ надежду да ће опетъ Дилару свою видети, као найдрагоценіи балсамъ за болю свою.

Муцаферъ и опетъ потруди се Кулуфа благимъ начиномъ къ уступленю младе свое жене склонити. Обећа му нове поклоне; хтео му е до три стотине дуката дати, ако одма кћерь Бойрукову одпусти. Докъ е онъ свакояко извіяо и савіяо, да Кулуфа къ уступленю жене свое приволи, отиде међутимъ Тахеръ у Диларину собу.

Лепа ова налазила се у таквомъ станю, кое никакво перо описати ніе кадро. Жельна чути шта се кодъ кадїе случило, чекала е Кулуфа съ горећимъ нестрпенїмъ. Премда се она о любви нѣговой сумњала ніе, ничимъ мањ опетъ се бояла, да му постоянство небы чимъ годъ злотвори поколебали. Стра іой се іошъ више попне, кадъ іой првый мужъ садъ предъ очи изиђе. Сва се задркће при улазку нѣговомъ у собу, боєћи се да неће одъ нѣга чути потврђенї свогъ мучећегъ ю стараня. Мало што ніе у несвѣсть пала, кадъ га е опазила. Знаци ови стра и жалости преваре Тахера. Овай е мыслію, да е Дилара преко кога годъ дочула, како се хула нѣ неодриче, и то е држао за узрокъ дубоке жалости, коя се на красномъ лицу нѣномъ просула. Диларо, проговори іой онъ, не предай се жалости той; іошъ ніе башъ дотле дотерано, да очаявати морамо. Несрећникъ онай што самъ га за хулу изабрао, неће заиста, да те любви моіой уступи; но ты се зато ни мало не печали; данасъ е сто батина примію, а сутра ће іошъ веће муке претрпити, ако неухте речъ испунити, кою е Наibu задао; шта више, ако башъ

до края дође, даће га кадія обесити. Утѣши се дакле султанко моя, іошъ за мало морашъ хулу трпити; сутра ћу ти я опеть мужъ быти. Дошао самъ да ти само то кажемъ и на трпенъ те опоменемъ; ербо се несумнямъ да є то страшна мука за тебе, што просяка тога покрай себе трпишъ.

Занста господару, одговори Дилара, хула є тай, исповедамъ ти, єданъ єдитый узрокъ свега могъ страданя и спокойства живота. Ахъ боимъ се, случай овай неће се по жельи моіой докончати.

Опрости краљице моя, уђе іой Тахеръ у речъ, утишай немиръ тай, кои срећу любећегъ те Тахера сачинява, за цело се надай, да ћемо сутра насъ двоє опеть мужъ и жена быти.

Съ овима речма изиђе Тахеръ изъ себе и мало затимъ уђе Кулуфъ унутра.

Кадъ Дилара сына Абдалиногъ опази, промене іой се жалость у веселъ. О мужу мой драгій, повиче съ разширенимъ рукама, оди, прими на срдцу момъ цену постоянства твога. Є ли могуће да си волео, тако страшно злоставльнъ быти, него се Диларе одрећи? Тахеръ ми є садъ приповедіо, шта се кодъ кадіє случило. Но премда ме постоянство твоє усхићує, опеть ми нечовечно то поступанъ съ тобомъ душу пробада. Жалостной мени, да какве ли те сутра іошъ муке очекую!

Любезна моя, одговори Кулуфъ, были муке коє ме очекую, какве и колико имъ драго, неће веруй ми ни єдна кадра быти, да ми постоянство надяча. Све ћу нѣи я тако презрети као што самъ Муцаферова обећаня презрео. Незнамъ какву ми є судбу твораць живота могъ опредѣліо; незнамъ,

ели заключію онъ, да ми за тебе или живити или умрети валя; но заиста знамъ да то на небу записано нестои да тебе я одпустимъ.

Небо насъ є, рекне кћи Бойрукова, чуднымъ начиномъ саставило, и зато ніє ни помыслити можно, да насъ тако брзо опеть раставити намерава. — Кулуфе мени нешто на умъ паде, чимъ бы мы непріятелъ наше заварати могли. Ёсилъ казао кадіи да си любимаць краля керантскогъ быо.

Нисамъ, одговори Кулуфъ, єрбо ми є кадія одма сотимъ уста затворио, да никоимъ начиномъ, ако бы я и високогъ рода быо, да ми съ тобомъ живити допустити неће, почемъ нигди ништа немамъ.

Ако є то, продужи далъ Дилара, а ты се владай точно по совѣту, кои ти ево даемъ. Сутра кадъ предъ кадію изиђешъ, кажи да си сынъ Масудовъ. *Масудъ* є трговаць изъ Когенде, кои неброєно благо има, Само тврдъ при той речи остани да ти є онъ отаць. Можешъ и то, ако оћешъ са свимъ слободно казати, и да се скорымъ временомъ писму одъ отца надашъ, кое ће истину речій твоей предъ целымъ светомъ засведочити.

Кулуфъ обећа жени своіой, да ће превару ту употребити, да само ако є икако могуће, муке кое га очекую, избегне. Надежда да ће тымъ начиномъ кадію навести, да имъ заєдно живити допусти, примири и разведри имъ душу. Остатакъ дана и целу ноћъ задовольно проведеу.

Али текъ што зора заплави, престане имъ сва радость. Слуге кадійне, кое є Тахеръ предводію, дођу на врата собе ньюе и страшно лу-

паюћи повичу: Устай господару хуло, устай, време е предъ судію изићи.

Сынъ Абдалинь уздане изъ свегъ срдца, а жена му се заплаче. Сирото моя Кулуфе, рекне му она, како те мора скупо жена твоя стати.

Найлюбезнія моя, одговори іой онъ, заклинѣмъ те, убриши и осуши очи; сузе ми твоє цепаю срдце. Место да се очаянію предамо, треба да се надеждомъ храбримо. Дай да све одъ неба очекуємо; надамъ се да ће намъ оно помоћи. О, већъ осећамъ дѣйство благонаклоности нѣгове. Храбрость ми се удвоява. Те беде нема више која бы ме кадра была уплашити.

То рекне скочи съ постель, обуче се, отвори врата, и отиде са слугама кадїи. Муцаферъ и сынъ му пратили су га, нестрпленъ свое єдва гутаюћи.

Кадїя, сына Абдалиногъ опазивши, повиче одма: Но хуло, у каквой си мисли данасъ? Єсил' се опаметїо одъ юче. Оћел' быти опетъ дегенеци нуждни, да те жену твою одпустити натерамо? Томе се ненадамъ; доста си времена имао да се паметно промыслишь и уверишь, да човеку као што си ты, неваля тврдоглаво искати жену, која ни подъ коимъ начиномъ неможе нѣгова быти.

Господине, одговори Кулуфъ, животь судїе, као што си ты, траяо да Богъ да много стотина година. Но ты се варашь, ако веруєшь да самъ я човекъ нискогъ рода и безъ знатногъ иманя. Будући да већъ немогу далъ станѣ мое тaitи, то знай да се *Рукнединъ* зовемъ и да самъ єдинаць трговца изъ Когенде, комъ е име Масудъ. Отаць ми е богатїи одъ Муцафера. Да онъ зна, у каквомъ

се станю я садъ налазимъ, послао бы ми то-
лико камила, златомъ натоварены, да бы свака
госпа у Самарканду срећи, да моя жена буде, за-
иста завидила. — Заръ зато што су ме разбой-
ници на путу напали и опустошили, што самъ се
у мотей склонити и одъ милости свештеничке жи-
вити морао, мыслите да самъ протераница каква?
О брзо ђу я васъ уверити, како сте се сви вы
преварили. Овай часъ писаћу отцу моме, кои ће
ми заиста, како писмо моє прими, неброєно благо
овамо послати.

Шта? запыта кадїя, ты си сынъ богатогъ тр-
говца изъ Когенде, и ако ти речма веровати
сметь, случайно текъ у несрећу пао?

Тако е, одговори сынъ Абдалинь, тако е за-
иста. Садъ дакле добро видишь, господине ка-
дїо да нисамъ протераница, нити да самъ у прау
или на смету одрастао.

Но за Бога младый човече, рекне кадїя, за-
што то све юче неказа, те небы те онако, зло-
ставити дао? — Господару продужи далъ кадїя
окренувши се Муцаферу, ове речи хулине даю
ствари сасвимъ другїй праваць. Као єдинца бо-
гатогъ торговца недопуштаю закони, натеравати
га да жену свою одпусти.

Господине кадїо, повиче Тахерь, ели могуће
да ты речма тога лаже веруешь? Издаде се за сы-
на Мусудовогъ, да само леманъ nebude и да вре-
мена добїе.

Я, одговори кадїя, у овомъ случаю другчіе
радити немогу. Лагао онъ или истину говорїо; я
далъ ништа чинити немогу, него хули то запове-
дити да речи свое засведочи.

Више намъ и нетреба, рекне Муцаферъ. Я ъу о момъ трошку послати вѣстника у Когенду. Добро я Масуда познаемъ; неколико путій виѡао самъ га. То е додуше истина да е Масудъ врло богатъ трговаць. Ако е хула заиста нѣговъ сынъ, то нека му е проста Дилара.

Та добро отче, дода къ томе Тахеръ, ал' добро ће мыслимъ быти, да меѡутимъ докъ се вѣстникъ изъ Когенде натрагъ неврати, Хулу и Дилару раставимо.

То е противу закона, рекне важнымъ гласомъ кадїя, жена мора кодъ мужа живити. Жену мужу отети то е насилїе закономъ проклето. Пошльите вѣстника у Когенду, коя седамъ дана ода одавде лежи. За четрнаестъ дана знаѡемо шта намъ валя о хули мыслити. Ако га Масудъ за свогъ сына признао буде; онда на часть му лепа Дилара. Ал' заклинѡмъ се црнымъ каменомъ у светомъ храму у Меки, и светомъ шумарицомъ у Медини, гди се гробъ Пророковъ налази, да ће, ако е насъ преварио, подъ нечувенимъ и найстрашнимъ мукама лажљиву душу свою испустити.

Како кадїя судъ изрече, одма се парничари уклоне. Муцаферъ и сынъ му пошлю одма слугу свогъ у Когенду. Найбрже итенѡ буде му наложено. Ал' брже е їошъ Кулуфъ итїо; да любезной жени своїой яви, шта се кодъ кадїе догодило.

Дилара чувши све по реду буде ванъ себе одъ радости. О любезный мужу мой, рекне Кулуфу, све по жельи намъ иде, ничега се бояти више немамо. Пре него што се вѣстникъ изъ Когенде врати, да пре їошъ него што у Когенду приспе, увребамо згодну прилику, да ноѡу изъ Самарканда побегнемо, пакъ онда да гледамо да што

брже можемо у Бакару допрети. Ту ћемо одъ прѣіе*) (мираза) мое живити у миру, кога намъ неприятельи наши више узмутити неће моћи.

Кулуфъ одобри планъ любезнице свое, и обадвое тврдо заключе, да се бежанѣмъ спасу. Но у кући Муцаферовой ніе о томъ ни помислити было; ербо е ту свако особито на нѣи пазіо. Зато науме друго обиталиште тражити, пакъ ако имъ недопусти, одъ кадіе помоћъ искати. Кадъ то све међу собомъ заключе, отиде Кулуфъ одма да Муцафера и сына му потражи. Изишавши предъ нѣи, каже имъ, да е изъ куће нѣіове одма изићи науміо, и да се нада, будући да га е законъ господаромъ жене свое учиніо, да ю водити може кудъ му се допада. Муцаферъ и сынъ му буду противни намери нѣговой. Тахеръ му овима речма одговори: Никадъ я то допустити небу, да Дилара изъ куће наше корачи. Будући да е и Кулуфъ на своіой речи тврдь остао; зато принуђени буду опетъ кадіи прибећи.

Судія саслушавши стваръ, запыта хулу, зашто е радъ изъ Муцаферове куће изићи.

Господине, одговори сынъ Абдалинь, често самъ одъ отца могъ Масуда слушао: кадъ човекъ съ неприятельима своима живи, то му треба свакояко гледати, да се брже болъ одъ нѣи растави. По той отца могъ науки желимъ у другомъ обиталишту гласъ изъ Когенде чекати. То исто и и жена моя срдечно жели.

Шта, лажо, пресече му Тахеръ речъ, Дилара то жели? Она сирота плаче и ядикуе све еднако,

*) Овако Бачвани зову die Aussteuer миразъ. А одъ пртити прѣія.

одъ како іой є ова несрећа мужъ, а онъ има образа рећи да она нежели у моіой кући быти!

То самъ рекао, одговори Кулуфъ, и опетъ велимъ, жена моя мене люби, и ништа тако срдечно нежели, као да се одъ тебе уклони. Ако ово истина ніє, ако Дилара другчіє мысли, то готовъ самъ овай часъ ю одпустити.

Господине кадіо, повиче Тахеръ, чуо си шта є садъ реко, я га за речъ држимъ. Заповедай да Дилара дође овамо, и мысли свое о томе изяви.

Тако намъ и валя радити рекне кадія. Наибє, рекне Данишвенди, иди Муцаферовой кући, и кажи Дилари да самъ радъ съ нѣомъ говорити. Доведи є одма овамо. Садъ ћемо већъ єдаредъ видити, шта она мысли. Но то напредъ кажемъ: Ако Дилара хули наклонѣна nebude, тай часъ быће одъ нѣга на веки раставлѣна.

Наибъ поити заповестъ кадійну испунити, и доведе Дилару у судейску собу. Овде ю кадія одма запыта, жели ли она изъ Муцаферове куће изићи, и ели више хули него првомъ мужу наклонѣна.

Тахеръ се ни сумняо ніє да неће одговоръ нѣнъ по нѣга добаръ быти. У прекомерной радости, кою ніє зауздати мого, узме онъ речъ пре него што є Дилара одговорити могла, Говори лепото моя, рекне, небой се праву мисао твою изјавити, пакъ ћешъ данасъ іошъ, оногъ ослобође-на быти кои ти є мрзакъ.

Кадъ ми ты, одговори кћи Бойрукова, то уверенъ даєшь; то нећу вамъ ништа утаити. Мой другій мужъ сынъ Масудовъ, єсть предметъ целе нѣжности мое. Господине кадіо молимъ те покор-

но, заповеди да насъ Муцаферъ незадржава, и да одма у друго обиталиште прећи можемо.

О, хо, одговори кадія Тахеру се окренувши, видишь да хула ніе брзоплеть быо, но да є добро знао на што се осланя.

Издайнице, повиче Тахеръ у чудо баченъ о-вомъ искреномъ исповестѣу Дилариномъ, єли могуће да си се одъ юче до садъ обрлатити дала.

Врло ми є жао, одговори му кадія, ал' то имъ одрећи немогу, да живе гди оће.

Допустићешъ дакле, уће Тихеръ кадіи у речъ, да туђинъ овай надамноу триумфира. Незнаюћи єли онъ заиста сынъ Масудовъ, трпићешъ да съ Диларомъ живи.

То нећу, одговори кадія. Ако ніе тай за когъ се издає, то ће животомъ платити, што се усудіо преварити насъ.

А заръ мыслишь, продужи сынъ Муцаферовъ далъ, да ће ако узрокъ има, казни, коіомъ му претишь, бояти се тако лудъ быти, да толико у граду овомъ остане, докъ гласъ изъ Когенде добіємо. Колика є то слепарія! знай господине кадію, да є онъ тврдо наумію да изъ Самарканда побегне, и да жену мою наговори да съ нѣмъ изветри. Да, да, то є нѣюва злобна намера, и зато желе обиталиште променути, да имъ намера та лакше за рукомъ изађе.

И то може быти рекне кадія. Но я ћу наредбу учинити, да ће залудъ о бежаню мыслити. У комъ годъ краю града они живили буду. Я на себе узимамаъ да ћу ій чувати. Велика стража, кою ћу кодъ куће, у коіой живили буду, поставити, мораће ми главомъ за нѣи добра стояти.

Кулуфъ и Дилара добию дакле слободу, изъ Муцаферове куће изићи, коє тай истый данъ и учине, преселивши се у єдну гостіоницу. Како се овде наместе, одма купе и неколико робова за послугу. У новцу и другимъ драгоценостима нису трпили оскудицу, ербо є Диларина прѣія была знатна, состоявши се изъ млого драгогъ каменя. Съ почетка ни о чему другомъ мыслили нису него о увеселенію. Сласть коя имъ є отудъ извирала, што су се безъ усиляваня любви своіой предати могли, недопусти имъ првы дана о жалости опаснога станя свогъ мыслити. Живили су као да имъ ніє кадія стражу око гостіонице поставіо, и као да само на нѣовой вољи стои, да се избаве, или као да є Кулуфъ заиста сынъ Масудовъ, кои само весео гласъ изъ Когенде очекує.

Чуданъ догађай съ Тахеровымъ хуломъ, колико су се Муцаферъ и сынъ му да га утає трудили се, пукне брзо по целоме граду, и толико буде учини, да су млоги велики люди зажелили, да виде то двоє, коє є любавъ тако тврдо скопчала. Кулуфъ и Дилара као предмети обштегъ и явногъ любопытства, морали су свакій данъ све нова и нова посѣћеня примати.

Између млоги други дође єдаредъ некій младићъ врло красногъ и виткогъ стаса. Младићъ овай рекне имъ: Я самъ чиновникъ кралѣвъ, чувши шта се съ вама кодъ кадіє догодило, ево дођо да васъ уверимъ о срдечномъ момъ саучастію у судби вашй. — Покрай тога обећа имъ услуге своє тако умилятымъ начиномъ, да є одедаредъ цело поверенъ нѣово добию, тако да му нису довольно благодарность свою показати умели. Замоле га да съ нѣима руча, и да бы му одлично

почитаніє свое засведочили, скине Дилара покривало съ лица. Зачуѣнъ лепоти младе ове госпе, ніє се мого чиновникъ задржати да изъ свегъ гласа неповиче: Господару хуло, нечудимъ се више постоянству, кое си кодъ кадіє показао.

Све трое поседаю за асталъ, кои є драгоме госту за любовь и честь свакоякимъ посластицама поставлѣнъ быо. Кадъ се ручакъ сврши, узме Дилара бубнѣиѣ съ прапорцима и звонцама и засвира *ноту уцалову*, узъ свираиѣ и певаюѣи. После тога заиште одъ роба цитару, удеси ю съ таквомъ милиномъ, да є чиновника у усхиѣнъ бацила, и почне певати нѣжну песму по *ноту Нафа* прозваной, коя се само у оплакиваню и жаленю за отсутствомъ любезника употреблява. Песму є ову сама у Коракуру измыслила, кадъ є Кулуфъ протеранъ быо. Ніє ю пакъ могла одпевати, да спомень оны жалостны времена Кулуфа тако у сердце недирне, да є у тужно бунцанъ пао, и найпосле горко плакати започео.

Ово чиновнику чудно падне, и запыта за узрокъ суза Кулуфовы.

Ахъ, одговори му сынъ Абдалинь, непытай ме то, любезный госте, толико то теби мало ползуе да чуешъ, као и мени да приповедимъ. Прошаста страданя моя прозуяше ми садъ крозь душу, страданя ахъ, кои се никадъ сетити немогу а да ме жалость и туга одма неспопадне.

Одговоръ овай небы чиновнику доволянъ. Младый страноземче, рекне онъ, заклинѣмъ те великимъ Пророкомъ нашимъ, приповеди ми догаѣ твоє, негони ме любопытство, да то одъ тебе иштемъ, него савъ одъ желъ горимъ, да ти по-

лезанъ будемъ. А може быти нећешъ се каяти што ћешъ ме повереникомъ своимъ учинити. Кажи ми ко си. Та већъ видимъ я, да си ты одъ великогъ рода. Говори и ништа одъ мене неутай!

Господине, одговори Кулуфъ, повесть є моя подуга, пакъ бы ти стрпленъ уморила.

Неће, небой се, рекне чиновникъ, молимъ те само ништа ни найманъ неизостави.

Кулуфъ почне приповеданъ свои догађая, и сообшти госту свомъ све безъ найманъгъ утаиваня. Исповеди му и то да нїе сынъ Масудовъ, и да є превари той зато само прибегао, да времена добїе съ Диларомъ побећи. Аль залудъ самъ про- дужи далъ, све то чинїо, лажъ ми ево неизиће за рукомъ, као што самъ се надао. Непрїатели мои непероваше речма моима него послаше вѣстника у Когенду, кои ће се до три дана вратити. Кадїя кои насъ овде яко чува, скоро ће дознати да самъ га преварио. Несумнямъ, но за цело уверень самъ, као што ми в и самъ кадїя напредъ ка- зао, да ће ме на безчестанъ начинъ погубити. — Ахъ, ахъ смртъ мене у жалость непогружава; приближанъ ужасногъ магновеня у комъ ћу мою предрагу любезницу саму на свету оставити, срдце ми цепа, — та єдна мисао, беснымъ ме учини!

Докъ є Кулуфъ говорио, и беседу свою често уздисанъмъ и сузама пресецао, и Дилара є тако- ће прегорко плакала, дубокомъ жалостѣу своїомъ, кою є залудъ уздржати трудила се, ясно доказу- юћи да и она исто тако мужа свогъ обожава, као и онъ ню. — Чиновникъ є гледао позорїе ово са особитымъ саучастїя чувствованъмъ.

Нѣжный мужу и жено, — рекне онъ, садъ ви- димъ, колико страдати морате. О Богъ бы дао, да

отровану растанка чашу неопієте. О Богъ бы дао младый човече, да те могу одъ беде уклони-ти, коя ти надъ главомъ виси. Ахъ, то ми се од-већъ тежко види; кадія є строгъ и неумолимъ су-дія, кои никадъ опростити неће, што си га пре-варіо. Све што вамъ присовѣтовати могу, то є, да сву надежду на Бога ослоните, кои затворена врата отворити и непобѣдима препоне уништожи-ти може. Трудите се срдачномъ молитвомъ Бо-жію помоћъ добавити, нити очаявайте, да се слу-чай тай срећно окончати неможе, премда никакве надежде къ томе невидите.

То изговоривши опрости се чиновникъ съ Кулуфомъ и нѣговомъ женомъ и отиде.

Да чудны людій има на овоме свету; рекне Дилара, кадъ чиновникъ отиде. И овай гостъ нашъ єсть єданъ одъ оны чрезвычайны людій, кои сами помоћъ свою намећу; натерую човека кадъ га ви-де невесела, да имъ страдања своя приповеди, и обећаваю да ће страдања та ублажити, а кадъ на-метућимъ се улагиванѣмъ своимъ тайну намъ изма-ме, онда имъ се цело утѣщенѣ у упућиваню на трпленѣ састои. Ко небы помыслио, да овай нашъ гостъ, тако живо у наша страдања метаюћи се, из-бавити насъ, или баръ све силе свое на то упо-требити намерава? А онъ шта учини? — Све чудне наше догаћає саслушавши, отиде и остави насъ помоћи промисла Божієгъ.

А да шта ты, одговори сынъ Абдалинь, Дила-ро можешъ више искати? шта оћешъ да онъ ра-ди насъ чини? Неваля да ми о нѣму зло судимо. Честно нѣгово лице, коє заиста има, незаслужує да бы се то о нѣму и помыслити могло, да є се само изъ любопытства у тайну мою утурао. Не-

ма тога, онъ е заиста желіо, насъ у беди нашой развеселити; и то доказуе саучастіе нѣгово, кое е намъ показао, и кое си у самомъ ѣутанію нѣговомъ примѣтити могла. Но кадъ е видіо, да намъ у несреѣни помоѣи неможе, шта е друго мого чинити него оно што е чинію. А да право кажемо: одъ кога се мы основной помоѣи надати можемо? Ёданъ само Богъ може ме изъ беде избавити, коя ми надъ главомъ о длачици стои.

Несреѣни ово двое разнѣже срдца своя све веѣма и веѣма, едно друго страшише судбине свое представляюѣи. Два пуна дана протеку имъ тако у непрестаномъ уздисанію и туженію. Истина ни су ни то пропустили, да за време то кушаю небы ли се избавити могли. Стражу су подмитити хтели, но ова на найвеѣи мить и непогледи. Най-после осване и четрнаести данъ: но надежда имъ никако сванути нехтеде. Данасъ су вѣстника изъ Когенде очекивали Кулуфъ и Дилара съ неописанымъ страомъ, а сынъ Муцаферовъ са усхиѣенѣмъ и нестрпельивошѣу.

Како имъ први сунчани зраци страшногъ овогъ дана собу осветле, устане Кулуфъ, кои е мисліо да светлость ту последнѣй путь гледи, съ постельъ свое да се за смръть приправи. На жену свою баци погледъ, у комъ се жалость, туга и очаяніе блистало. Ослабляваюѣимъ гласомъ рекне іой: Съ Богомъ моя лепа, моя прелюбима Диларо. Я ти идемъ да испунимъ судбу мою; идемъ да главу мою кадїи однесемъ. Ты ми буди среѣна сладка моя. Сети се кадкадъ мене, мужа твога, кои те е више него животь свой любіо.

Ахъ Кулуфе, врисне Дилара плакати, ты на смръть идешъ, а мене за животь храбришъ. Та

зарь помислити можешъ, да ће ми животъ безъ тебе мѣо быти. Зарь то свирѣпый човече желишь да крозь животъ проѣмъ и одъ лагане болъ увенемъ? Неможе то быти, прелюбимый мой. Идемъ и я съ тобомъ да се на руци твоіой у гробъ спустимъ. Тахеръ, мрзкій мени Тахеръ, видиће како она кою онъ любви, заедно са мрскимъ нѣговымъ ревнѣивцемъ издише. Неће нѣга та радость обасяти, да є насъ свирѣпо надячао. — Ахъ зашто бы ты погинути морао? На мене нека се изврши цео тереть казни. Та я самъ те навела да заклетву погазишь. Я самъ ту превару измыслила, кою ты скупымъ животомъ твоимъ платити морашъ: требало бы дакле да и я сама будемъ жертва та; баръ съ тобомъ заедно казнѣна быти оѣу. Айдемо онамо гди те смръть очекує; целомъ ѣу свету показати да волимъ съ тобомъ погинути, него тебе мужа могъ преживити! —

Сынъ Абдалинь стане советовати и молити любезницу свою, да избади изъ главе ту намеру, и да му неда тако жалостный знакъ любви свое. Дилара непоколебима у желѣи да съ нѣимъ погине, опеть га замоли, да се непротиви намери нѣной. Докъ су се нѣи двое овако сладко преко-равали, подигне се буна нека на улици. Кулуфъ полети на прозоръ да види штає. У тай ма уѣе кадія съ великомъ пратнѣомъ у двориште гостіонице, у коіой є и Муцаферъ са своимъ сыномъ быо. Меѣутимъ є и Дилара кодъ прозора дотрчала. Опазивши пратню ту падне онесвестѣена на землю. Докъ су се робкинѣ съ нѣомъ бавиле да ю къ себи поврате, употреби Кулуфъ то магновенѣ и изиѣе кади на сусреть. Ал' кадія и немыслеѣи на то да сына Абдалиногъ на смръть позива, смешеѣи се поздрави га говореѣи му: Госпо-

дару вѣстникъ кога смо у Когенду послали вратио се, допраћенъ одъ слуге отца твогъ Масуда, кои ти є четрдесетъ камила, патоварены съ богатимъ матеріама, танкимъ платномъ и другимъ трговачкимъ робама, послао. Несумнямо се више да си заиста сынъ тога богатогъ трговца, и молимо те лепо, забораваи ону срамоту и злоставленъ, коє си овде поднео.

Кадъ судія беседу ову свою, коя є Кулуфа у найвеће удивленъ баџила, сврши, онда му се приближе Муцаферъ и Тахеръ, и покажу хули сожаленъ свое о бывшемъ. Я се одричемъ, рекне Тахеръ, свега мога права надъ Диларомъ, потврђуемъ да твоя буде, и уступамъ ти ю сасвимъ, но подъ тымъ еднимъ уговоромъ, да, ако ю кадъ одпустити пакъ є онда опетъ примити усхтешъ, никогъ другогъ него мене за хулу не изберешъ.

Кулуфъ ніє знао шта о свему томе да мысли. Найпосле дође му то у главу, да се кадія и Тахеръ съ нѣмъ титраю, и да ће кои часъ започети другимъ тономъ говорити. Но у тай ма кадъ се томъ колачу надао, приступи му некій као слуга, полюби га са страхопочитаніемъ у руку, и предавши му писмо рекне: Господару и отаць и матери здрави су ти хвала Пророку, едва чекаю да те опетъ у родителска недра своя загрле, и очи и уши су имъ на путу!

Речи ове патераю Кулуфу руменило на лице. Незнаюћи ништа одговорити, узме писмо у комъ ове речи нађе:

„Хвала единому Богу. Благодѣянія нѣгова нека се проспу надъ великимъ нѣговимъ пророкомъ и овога фамиліомъ и пріятельима.

Любезный Сыне!

Одъ како ми ты предъ очима ниси немамъ мира ни покоя. На трню неизвестности лежимъ. Едъ отсутствия твогъ напуно ми є сердце, и гризе ми лагано животъ. Чуо самъ одъ вѣстника, когъ ми є господаръ Муцаферъ послао, чуданъ случай, кои се съ тобомъ догодіо. Шилѣмъ ти ево четрдесетъ круглооки црне бое камила, съ разномъ робомъ натоварены. Поверіо самъ ій бриги и стараю мога верногъ слуге *Гиохера*. Яви ми одма станѣ у комъ се садъ налазишъ, да ми сердце утѣши, а радость и спасеніе опеть у себе прими.

М а с у д ъ.

Текъ што Кулуфъ ово писмо прочита, ал' већъ сви четрдесетъ камила уђу у двориште. Гиохеръ приступи му и рекне: Господару мой и владателю, имай милость, ако ти є повольно, заповедити, да се камиле одседлаю, и роба у какву велику салу поуноси.

Шта то мора бити, — рекне међутимъ Кулуфъ самъ у себи. Свакояки самъ цокора дожино, ал' тако ми Але, овакогъ чуда іошъ ни видіо ни чуо нисамъ. Рекао бы человекъ, да ме Гиохеръ овай врло познає. Кадія и Муцаферъ, чини ми се верую му. — Премда то све постићи немогу, опеть было како му драго, я ћу то на мою ползу употребити. — Заиста намерава насъ срећа съ игромъ своіомъ, кою по ћуди своіой производи, избавити, или є небо мени за любовь чудо учинити наумило.

Ако се и єсть Кулуфъ чудномъ догађаю овомъ дивіо, опеть сакріє удивленъ свое. Драго-

цености изъ Когенде му донешене, даде у салу поуносити, и заповеди да се камиле напое и да имъ се сена даде. Шта више, іошъ и настойника почне коєшта испыткивати. Гиохере, рекне му, приповедай ми новости о роду момъ, нїел' ко одъ рођака мои болестанъ?

Нїе нико одговори Гиохеръ. Сви сродници твои налазе се, хвала Богу, у совршеномъ здравлю, осимъ отца твогъ, кои свако магновенъ одсутства твогъ брой. Заповедіо ми є да ти кажемъ, да є срдечна желя нѣгова, да што пре можешъ съ господъ, съ коіомъ си се венчао, у Когенду поитишъ.

Како настойникъ ове речи сврши, одма се Тахеръ и отаць нѣговъ съ Кулуфомъ опросте и врате кући своіой, тврдо уверени, да є Дилара заиста за єдинца Масудовогъ удата. Кадія пре него што се удали распусти стражу, кою є кодъ Кулуфовогъ обиталишта поставіо быо. Кадъ се сви већъ разиђу, врати се Кулуфъ у собу, гди є Дилару у несвестици оставіо. Она є помоћу робкиня опетъ къ себи дошла была. Кулуфъ іой приповеди шта се догодило, и покаже іой писмо Масудово. Іошъ га она сасвимъ ни прочитала нїе, и већъ у усхићеню повиче: О праведно небо, теби имамо на чудномъ избавленю благодарити. Ты си са сожаленѣмъ гледало на двое верны любовны, кое є светый саюзъ саставіо.

О Диларо, — одговори Кулуфъ, іоштъ намъ нїе време да се радости предаємо. Іоштъ се нису страданя наша свршила. Никадъ нисамъ у већемъ страу быо, него што самъ садъ. По несрећи узео самъ име башъ оногъ човека, кои се безъ сумнѣ у Самарканду налази. Сынъ є Масудовъ за-

иста овде; отаць му пише и шаль четрдесетъ камила съ робомъ натоварены! Гиохеръ овай комъ е благо то повѣрено, по свой прилици никадъ ніе сына господара свога видіо; дошао е заедно съ Муцаферовымъ и вѣстникомъ — све друго лако се погодити може. Случай е овай истина, по насъ добаръ. Ако овако дуже устрае, лако ћемо побѣћи моћи. Ал' се е гласъ о камилама по свой прилици по целоме Самарканду већъ разнео. То ће и сынъ Масудовъ чути, отићи ће кадій, те ће га изъ заблуђеня изчупати. Ко зна, ніе ли већъ досадъ судія овамо пошао, да ме на губилиште одвуче.

Тако е судіо Кулуфъ, кои е међу страомъ и надеждомъ колебаюћи се садъ веће сажаленъ заслуживао, него кадъ бы іошъ безъ сваке помоћи быо. Свакій часъ надао се, да ће кадія и Тахеръ одкудгодъ искрснути, и счепати га. У страу ономъ нѣговомъ уђе чиновникъ онай у собу, кои имъ е пре три дана гостъ быо. Господару хула, проговори овай, чуемъ да те е несрећа престала гонити, и да е Ала милостиво на тебе погледао. Я дођо ево да ти кажемъ радость мою, кою у срећи твоіой осећамъ. Но и то ти морамъ исповедити, да ми е врло жао, што ми ниси сасвимъ искренъ быо. Зашто си ми казао, да си се само издао за Масудовогъ сына, кадъ тай заиста и еси?

Господине, одговори сынъ Абдалинь, што самъ ти казао, то е све истина. Я нисамъ изъ Когенде родомъ, него као што самъ ти ономадне рекао, изъ Дамаса. Отаць е мой давно умро, а благо кое ми е оставіо расточено е.

А да како се, рекне чиновникъ, тай гласъ проноси, да те е Масудъ за сына признао, писмо

ти писао и четрдесетъ камила, свакоякомъ робомъ натоварены послао?

То є истина, одговори Кулуфъ, да самъ писмо и млогу драгоцену робу одъ Масуда приміо; ал' опетъ зато нисамъ му сынъ.

Чиновникъ заиште да му размрси ту стварь, єрбо ю, веляше постигнути немогу, изъ тій твої мало речій. Кадъ му хула яви, што є и нѣму самомъ познато было, онда му чиновникъ рекне: И самъ налазимъ да є то нека забуна, и да є сынъ Масудовъ заиста у Самарканду. Но и то за добро налазимъ, да се васъ двоє забуномъ томъ ползуете, пакъ да изъ града умакнете и то іюшъ ове ноћи.

То є, одговори Кулуфъ, башъ нашъ планъ. Єдна намъ є само желя та, да кадія само до сутра у томъ заблућенію остане.

То некъ васъ неузнемирує, рекне чиновникъ, найбільмъ се надати треба. Ніє заиста воля божія да вы пропаднете, кадъ є небо случаємъ, кое се првымъ чудомъ назвати може, Кулуфа одъ смрти, коя га є чекала, избавило,

Овима речма дода чиновникъ и млоге друге утѣшне, да разгони стра, кои є Кулуфомъ и Диларомъ обвладао быо. Найпосле рекне имъ съ богомъ, срећу имъ сваку желећи.

Како се ово двоє сами у своіой соби наћу, одма почну се свойски о бежаю договарати, и къ томе спремати. Єдва су чекали, да се смркне. Но іюшъ сунце и неседне, кадъ ал' на єдаредъ више коняника у двориште гостіонице съ великомъ укомъ улете. Кулуфа пакъ и Дилару спопадне на ново стра неописаный, кадъ то опазе. Мысли-

ли су да е безъ сваке сумнѣ кадїя дошао, да сына Абдалиногъ на губилиште одвући даде. Ал' брзо имъ изчезне стра. Коняници ти были су одъ краля послани. Поглаваръ кои ѿ е предводїо, сяши съ коня, и носећи завежляй некїй у руци, уђе у собу, гди су Кулуфъ и Дилара были. Поздравивши оба двоє са високопочитанїемъ, рекне Кулуфу: Господару, я самъ одъ великогъ Узбек-Хана послать, да те нѣму одведемъ. Радъ е познати сына Масудовогъ, комъ су чудни нѣгови догађаи у уши дошли. Све те догађае жели іошъ едаредъ, и то изъ твои уста чути. Зато шалъ ти ево почестну ову альїну, да пристойно изиђешъ предъ нѣгово величество.

Радъ и весео одреко бы се сынъ Абдалинь те велике чести; но кральвой заповести морао се покорити. Обуче дакле богату альїну, кою му е краль послао, и пође съ посланикомъ кральвымъ. Овай га доведе до прекрасне мазге драгимъ каменѣмъ искићене, кодъ кое е богато обученъ слуга стаяо и зенгїю држао. Овде му посланикъ рекне: Господару узяши ову кральву мазгу, и допусти да те у кральву палату одведемъ.

Кадъ се Кулуфъ мазги приближи, полюби слуга зенгїю и поднесе му ю. Хула мете у ню ногу сквчи као птица у седло, и пође съ коняницима у Узбекову палату. Овде га дочекаю кральви служители, привате га съ мазге, и одведу до врата сале, у коїой е краль посланике страны дворова примати обичай имао. На вратима узме га великїй везиръ за руку и уведе у салу, гди е краль у найторжественїмъ альїнама, дїамантима, рубинима и смарагдима искићенимъ обученъ, на престолу одъ слонове кости седїо. О-

коло нѣга стояли су великаши Татарски. Кулуфу засену се очи одъ светлости, коя є Узбек-Хана окружавала. Место да на престолю погледъ свой управи, обори очи доле, клекнувши на найнижемъ степену престола.

Сыне Масудовъ, проговори краль, видивши Кулуфа ниже ногу свои, чуо самъ да сути се чудни догаѣан у Самарканду догодили; радъ самъ, да іѣ одъ тебе самогъ чуемъ. Говори дакле и ништа неутан.

Гласъ кральвѣ Кулуфу се познатъ учини. Зачуѣнъ дигне главу, и позна на престолю оногъ младиѣа кои га є у гостионици дваредъ поодио, и за чиновника кральвогъ издавао се. Као стрела проѣе му крозъ срдце, кадъ се сети да му све тайне краль зна. Ничице на землю падне горко плачуѣи. Везиръ га подигне и рекне му: Небой се младиѣу, приближи се кралою и полюби му скуть альине нѣгове.

Дрктаюѣи и чувствама своиме неверуюѣи приступи сынъ Абдалинь кралою. — Полюбивши му скуть одъ альине, одступи опеть неколико корачаи натрагъ, и сагне главу доле. Узбекъ-Ханъ недаде му дуго у овомъ мучномъ станю да остане. Сишавши съ престола узме га за руку и одведе у другу собу на страну. Кулуфе, рекне му ту, умири душу твою, небой се више туѣльиве среѣе. неѣе теби строгость судьбине пркосити више. Дилара є навекъ твоя. Ты ѣешъ съ нѣомъ у дворомомъ живити — у онома истомъ достоинству, у комъ си негда кодъ Миргехана быо! — Чувши о твоіой беспримерной верности, любопытльивъ постанемъ да те видимъ. Преобученъ поодио самъ те. Ты ми се допаднешъ, и поверенъ, когъ си ме

удостоіо понуди ме да ти животъ избавимъ, и вечно га съ онымъ предметомъ скопчамъ, кои благодарна душа твоя люби. Намеру ту мою произвео самъ начиномъ, кои те є тако яко у чудо баціо. Они четрдесеть камила мое су; матеріє самъ заповедіо покуповати; Гиохеръ є еунухъ кои врло редко изъ сераила излази. Моме тайно-писцу заповедіо самъ да писмо у име Масуда састави. А да небы вѣстникъ Муцаферовъ целу намеру мою покваріо, пошлѣмъ юче предъ нѣга єдногъ чиновника могъ, и преко овога моимъ му именовъ заповедимъ, да господару своме тако, као што самъ я желіо, известіє учини. Хтео самъ се радостѣу томъ наслађавати, да те изненада избавимъ, и ето како ми све красно за рукомъ изиђе.

Кадъ краль беседу ову сврши, падне Кулуфъ предъ нѣмъ на колена, благодари му на великимъ благодарїяма нѣговимъ, и обећа да ће се благодарностъ нѣгова онда угасити, кадъ му се и животъ угаси.

Тай истый данъ доведе Кулуфъ Дилару у дворъ. Узбек-Ханъ одреди имъ великолѣпне собе и врло знатанъ доодакъ. Повѣсть любви нїове даде преко найзнатнїегъ песмотворца Самаркандскогъ у песни саставити.

Дойкнїя Фарукнацина свршивши повѣсть Кулуфа и Диларе ућути, да чує шта ће принцеза на то одговорити. Но ова іошъ єднако на мужеве мрзећи, нехте у похвалу пристати, кою су дворянке нѣне сыну Абдалиномъ, као образцу савршеногъ любовника, плеле. А зашто, повиче Фарукнаца, зашто се Кулуфъ, кадъ є изъ двора Кератскогъ протеранъ быо, съ Диларомъ опростіо

ніє, пакъ онда изъ Коракора да є отишао? Нека и то допуштамъ, мож'да му є лютость, што брже да се уклони заповедила; ал' любовь є досетна, и заиста бы му стотину начина показала, како бы кћерь Бойрукову іошъ єдаредъ видити могао. Но изъ тога се види, да любовь ніє сасвимъ одъ срца ишла. А ніє ни у томе све што му неваля. Да є онъ любовницу свою одъ свегъ срдца миловао, небы се у Самарканду тако брзо и тако лако за хулу примити мого. Шта више, ніє ли любовницу свою, кадъ ю є већъ познао іошъ и одпусти ти хтео. Ніє ли готовъ быо обећанъ свое испунити. Заръ небы то и учиніо быо, да ніє Дилара сву вештину сладкоречія и саме сузе уцотребила, да га одъ намере те одврати? О ніє, ніє заиста срдце любовью распалъно тако строго, кадъ до претежанія любимогъ предмета дође.

Истина одговори Солимена, Кулуфъ є съ почетка само на честность пазіо. Я му у томъ пребацивати немогу. Редко є, но заиста и славно, кадъ млидићъ у самой найвишой сласти среће свое грози се одъ клетвопреступленія, кое му срећу ту утврдити има. Я съ мое стране то држимъ, да є любовникъ такве природе млого више цене достоянъ, него икакавъ другій, и да се заклетви нѣговой тврдо веровати може. —

Княганъо моя, продужи дойкиня далъ. будући да си у томъ врло строга, то ми допусти, да ти другу повесть приповедимъ, коя ће те заиста задовольити, а и милія ти по свой прилици быти, него догађай Кулуфа и Абуль Казема.

Дворянке све у гласъ замоле принцезу, да допусти дойкиньи приповедати. Фарукнаца да учини само любопытливости нѣовой по вољи, допусти, и Солимена почне овако:

ПРИНЦЪ КАЛАФЪ И ТУ- РАНДОТА.

ПРИНЦЕЗА ХИНЕСКА.

Принцъ *Калафъ* было є сынъ старогъ некогъ владателя Ногайски Татара. Повѣстница нѣговы времена споминѣ име *Калафа* начиномъ особито славнымъ, говорѣни да є онъ све прицеве онога века лепотомъ, бистриномъ ума и храбростѣу надвысивао, и да є тако наученъ было, као ма кои мудрацъ ондашњи времена, шта выше, да є и самый сакривеный смисао толкованя Алкорански разумевао, и науку Муамедову на изусть знао. Изъ тѣй узрока иста повѣстница назива га юнакомъ *Азіе* и *Фениксомъ* истока.

То є права истина да принцъ тай у осамнаестой години своіой веѣъ себи равногъ на свету имао нїє. Онъ є было душа свію советованя отца свогъ *Тилурташа*. Найискусніи државници совѣтъ су нѣговъ не само свагда одобравали, него се іошъ мудрости нѣговой и државоискуству довольно начудити нису могли. Кадъ бы нужда са собомъ донела, да на бой поѣе, то бы свагда онъ предъ войскомъ ишо, непріятеля тражіо и побѣдіо. Много є веѣъ лавровы венаца извоевао, и Ногайске Татаре храбрымъ своимъ предвоѣенѣмъ

сусѣдними народима тако страшне учиніо, да се ови никадъ нису смели усудити, да іѣ увреде.

Тако є стояла кралѣвина старца Тимурташа, кадъ се посланикъ султана изъ Каризма, у двору нѣговомъ появи, и на првой аудієнціи ово Хану рекне: Господаръ мой иште годишній данакъ одъ Ногаитски Татара. Ако се тай плаћати успро- тиве; то онъ ће лично съ две стотине хиљада вой- ника доћи, и Хану круну и животъ узети, за казнь што му се своєвольно покоріо ніє.

Ханъ скупи совѣтнике свое да расуди, небы л' болъ было, да данакъ тай плаћа, него се са тако снажнимъ непријателѣмъ борити. Калафъ и већа часть совѣтника буду те мисли, да се рать води, и тако се посланикъ султана съ неповоль- нымъ одговоромъ врати. Кадъ оваѣ отиде, пош- лѣ Тимурташъ сусѣдними народима вѣстника, и представи имъ ползу, кою ће сви отудъ имати, ако се съ нѣмъ противъ султана изъ Каризма сложе. Незаборава имъ и то казати да є султанъ преко мере властолюбивъ, и да ће заиста и одъ нѣи свію данакъ искати. ако се само догоди, да Ногаитске Татаре побѣди. Вѣстници Тимурта- шеви буду свуда радостно дочекани. Сви сусѣд- ни народи, између други и Циркасци обећаю се съ Ханомъ здружити, и педесетъ хиљада войника у помоћ му послати. Покрай обећане помоћи ове, окромъ войске, кою є принцъ Калафъ сваг- да приправну држао, буду іошъ и сви кои су о- ружѣ носити могли, по целоме кралѣвству, за бой спремлѣни.

Докъ су се Ногаитски Татари овако на бой спремали, скупи султанъ изъ Каризма две стоти- не хиљада войника, и пређе кодъ Когенде преко

реке Іоксета. Прешавши Илакску и Саганакску землю, гди є ужитакъ за войску и сувише нашао, продре до Юнда, пре негъ што се войска Калафова съ места кренула, Калафъ се є морао за-каснити; ербо Циркасци и други народи, одъ кои є помоћъ очекивао, нису іошъ приспѣли были. Но кадъ и ови сви дођу, и Калафъ сву войску свою уреди, онда пође и онъ управо къ Юнду. Текъ што до Ђнгикунта допре, яви му предня стража *) да є непријатель одвећъ близу. Принцъ заповеди своіой войски да стане, и учини наредбе за бой.

Обадве войске были су по брою готово еднаке, и изъ еднако храбры народа састављене; зато и буде боренъ врло страшно и крвопролитно. Почето є было у ютру и трајало до мрклогъ мрака. Прости војници и офицери борили су се за чудо храбро. Султанъ изъ Каризма чиніо є у бою томъ све, што се одъ юнака кои є подъ оружјемъ оседіо, очекивати могло, а принцъ Калафъ много више, него што се тако одъ младогъ войводе ико надати може. Часъ є срећа на страни Ногайски Татара, часъ пакъ Каризмаца бывала, тако, да обадве стране, побѣдители и побѣђени предъ ноћъ, за престати одъ боя затрубе, у той тврдой намери, да сутра данъ у зору опетъ наново бой започну. Ал' войвода Циркаскій отиде ноћу султану изъ Каризма, и обећа му се да ће союзнике свое изневерити, ако му се онъ писмено и свето обтеже, да неће никадъ и подъ никаквымъ изговоромъ одъ Циркасаца данакъ искати. Султанъ се обвеже на то, и врати се у шаторъ свой. Кадъ зора заплави, невера ова место да

*) Der Vorposten.

се съ войскомъ саюзника свои састави, изненада оставе ове и упуте се у отечество свое.

Неверство ово опечали Калафа яко, съ тымъ веѣма, што є познати морао, да є садъ у толико слаби, у колико є султанъ снажнимъ постао. Радъ бы се садъ сирома одъ боя уклоніо, но то подъ никоимъ начиномъ ніє могуће было. Каризмаци нападну силно, и долиномъ у коіой су се на све стране разширити могли, ползуюћи се, обколе Ногайску войску сасвимъ. Но ова премда одъ најячегъ союзника изневерена и оставлѣна, опетъ зато ніє очаявала. Распалѣни примѣромъ войводе свога, сабію се Ногайци уєдно, и противили су се дуго Каризмацима. Но найпосле ніє имъ было спасенія. Калафъ видећи да се никоимъ начиномъ побѣди надати неможе, почне проматрати како ће само утећи. Султанъ чувши да се онъ кући вратио пошлѣ за нѣмъ шесть хиљада коняника у потеру. Калафъ є напредъ знао, да ће га султанъ гонити, зато удари странпутицама, те тако безъ сваке беде приспе за неколико дана у дворъ отца свогъ. Долазакъ нѣговъ изненада, и приповеданѣ о несрећи, коя му се догодила, подигне обштіи стра и жалость у двору.

Кадъ є овай првый гласъ несрећногъ Тимурташа дубоко у срдце раніо, то га є морао другій официромъ му донешеный сасвимъ у очаяніє бацити. Официръ овай съ боишта побегавши; яви му да є султанъ готово све Татаре изсећи дао, и да са особитомъ брзиномъ престолномъ граду ити, у тврдой намери, да колєно Тимурташево смрћу искорени, и целу кралѣвину себи подчини.

Ханъ се садъ покає, што се ніє на плаћанѣ данка ослоніо; ал' пословица арапска вели: Залудъ се каєшь кадъ є Базра већъ разорена.

Време е кратко было и зато е Ханова фамилия, да небы у руке надувеногъ побѣдителя пала, на вратъ на носъ бежати морала. Ханъ, *Елмаца* жена нѣгова и *Калафъ* понесу найвеће скупощности изъ сокровищнице свое и поѣу изъ Астрахана, праћены одъ много верны слугу свои, и одъ оны войника, кои су съ прицемъ крозь неприятеля пробили.

Несрећни бегунци ови упуте се къ великой Бугарской, гди су кодъ когагодъ княза прибѣжиште тражити наумили. За неколико дана допру до Кавказа. Хиляда разбойника на едаредъ ий овде обколи. Премда е *Калафъ* само до четири стотине момака имао, ничимъ манѣ опеть се е храбро съ разбойницима боріо, и врло много одъ нѣи поубіао. Но найпосле изгуби све свое войнике и падне и самъ у руке овы злочинаца, кои сву пратню Ханову изсеку, и сва блага *Тимурташева* разграбе. Само су животъ несрећногъ краля овогъ жене нѣгове и принца поштедили.

Ко е кадаръ жалость исказати, коя е душу *Тимурташеву* спопала, кадъ га и ова крайня несрећа постигне? Завидіо е судбини оны, кои су кодъ ногу нѣговы издисали. Очаянію сасвимъ предатъ хтеде се убити. *Кральица Умацурана**) одъ

*) У преводу съ Немачкогъ на Славено-Субскій взыкъ стон: „Кнегня умацурана.“ Да ли е пакъ ово име собственно или нѣ, — мучно е погодити: прво зато што е малымъ писмен. написано, а друго по томе, што у целомъ слѣдующемъ приповеданю (као што ћемо видити) само се три лица спомину а не четири. Да ли пакъ стон ово име и у оригиналу *Арапскомъ* или е при преводеню на Немачкій, а съ овогъ на Славено-Сербскій взыкъ погрешено, — незна се. Найпосле могуће е и то да е у место *Елмаце* уметуто.

суза, уздисая и яука воздухъ испуни. Еданъ само Калафъ быо е толико снажанъ, да е тереть тако велике несреће подносити могао. Пунъ мудрости алкоранске и пророкове, врло добро познатъ съ опредѣленѣмъ божіймъ, имао е постоянство духа непоколебимо. Уздисанъ и плачь родителя свои, пробуди и у нѣговомъ срдцу найвећу жалость. Ахъ отче мой, и мати моя, повиче онъ будите ячи одъ несреће ваше. Сетите се да е божія воля, да мы страдања та поднесемо. Дай да се безъ роптаня святой вољи той подвргнемо. Та заръ смо мы први кралѣви, кое е бичъ суда божіегъ постигао? Колико е кралѣва пре насъ изъ држава свои протерано, кои су по пустиняма блудили, и у тућимъ земляма за найпрезреніе люде држани были, пакъ опеть се после тога на престоле свое попели. Богъ има власть круне узети, и опеть ій по своіой вољи поклоняти. Пустите дакле, сладки родительи мои, пустите у срце ваше ту надежду, да ће се преблагій Твораць и на насъ смилувати, и плачевно станъ у комъ се садъ налазимо, у срећу и веселѣ преокренути.

Овако е тѣшио Калафъ свое печалне родителѣ. Што е више онъ говорио, то се е већма лице Хана и жене нѣгове ведрило. Съ великимъ пазенѣмъ слуштли су они речи свога мудрога сына.

Право имашъ сыне мой, одговори Тимурташъ, на промисао божій валя намъ се ослонити. Страданя, коя су насъ постигла, стое у кнѣзизи судбине забележена; дай дакле да ій безъ роптаня, кое намъ и тако помоћи неможе, подносимо.

После овы речій поћу Ханъ, жена нѣгова и Калафъ пешке путемъ далѣ, одважени, да у стра-

даню свомъ храбрость душе никадъ неизгубе. Разбойници имъ ни єдногъ коня оставили нису. Дуго су тамо амо блудили, живећи одъ воћа, кое су по шумама налазили. Найпосле наиђу на пустиню, гди ништа раћало ніє, чимъ бы се ранити могли. При погледу те жалостне пустинѣ почне ій очаяванѣ на ново нападати. Ханъ, кои є доста старъ быо, осети да є већъ сасвимъ ослабіо. Елмаца, необычномъ путованю овомъ ненавикнута, єдва се іошъ на ноге држати могла. Калафъ премда и самъ уморенъ, морао ій є єдно за другимъ на леђи носити. Єдва є већъ єдаредъ до края те дивлѣ пустинѣ допрео, гладни жедни и крайнѣ уморени. Но каква ій утѣха и овде дочека? Найстрашніє пропасти. Єдна єдита узка стазица, коя се међу две лево и десно ужасно зіяюће пропасти пружила, водила є у долину, коя се предъ очима ньіовимъ вазширила. На све друге стране быо є предѣлъ тай триѣмъ тако напунѣнъ, да ніє могуће было туда продрети. Краљица опазивши пропасть узъ кою є ићи морала, дрекне одъ стра. Овай краљице ужасъ отме Хану и оно мало стрпленя што му є іошъ заостало было. Већъ видимъ, повиче бесно, каква є коцка живота могъ Предаћу се судбини моіой. Нећу се дуже съ толикима страшнимъ неволяма у залудъ борити. Свалићу се у єдну одъ овы безъ дна пронастій; небо ю є заиста за мой гробъ одредило. Свалићу са себе оковъ несреће; смртъ є славанъ животь справъ овогъ страшногъ збытія.

Ханъ тако се сасвимъ очаянію предао быо, да є заиста у пропасть скочити хтео. Но Калафъ увативши га за раме рекне: Шта то радишъ отче, тако ли валя уредбама Неба да покоранъ будешъ? Дођи молимъ те къ себи. Шта ти помаже

нестрпелъивость, шта ли противленъ Божіой во-
льи? Кои несрећу безъ роптаня трли, тай заслу-
жуе да га милость Божія изъ несреће избави. Дай
да ю и мы тако заслужимо. Исповедамъ и призна-
емъ, да смо у прежалостномъ станю. Безъ край-
нѣ опасности неможемо преко стазице ове на о-
ну страну пропасти прећи. Но има може быти
другій какавъ путь, коимъ ћемо до оне тамо до-
лине доћи. Допусти ми отче, да путь тай потра-
жимъ; а ты умири душу твою, коя ти тако лако
узавре, и остани мећутимъ овде съ матеромъ мо-
іомъ, докъ се я брже боль опеть вама овамо не-
вратимъ.

Иди сыне мой, одговори Тимурташъ разслаб-
лѣнъ, иди, мыћемо те овде чекати. Небой се оча-
янія могъ; ячи ћу заиста одъ нѣга быти, докъ ми
се ты невратишь.

Целу е планину Калафъ већъ у накрсть оби-
шао быо, и нигди никаквогъ пута ниє нашао.
Тоба тако ожалости да е на колена пао, и са уз-
дисанѣмъ и сузама одъ Бога помоћи просіо. Мо-
литва га ова врло охрабри. Са слутећомъ надеж-
домъ почне опеть по планини ићи, и нађе заиста
брзо згодну путаню, коя е у долину водила. Иду-
ћи овомъ благодаріо е еднако Богу на срећи той.
На краю путанѣ те са стране пожелане долине
нађе веливо разгранато дрво. Подъ овимъ у ладу
жуборіо е умилно изворчићъ. Вода е тако чиста
была, да е све шљонке на дну разликовати могао.
Свудъ по долини овой стояла су дрва, прекрас-
нимъ дивне величине воћемъ обтерећена. Усхи-
ћенъ одкровенѣмъ овимъ, поити Калафъ да отца
свогъ и матеръ обрадує. Оба двоє чувши одъ сы-
на свога тай веселый гласъ, увере се да Небо ми-
лостиво на нѣи гледати починѣ. Калафъ одведе

родителъ свое извору, гди све трое лице и руке умію, и угасе жеѣь коя имъ є утробу палила. Калаѣь набере воѣа, кое имъ є садъ слаѣе было, него у двору ма каква посластица.

Родителю мой, рекне Калаѣь, садъ видимъ самъ да ни мало право ниси имао што си роптао на судьбину. Мыслио си да те є Небо оставило, и зато да се предашь очаянію. Я самъ се Богу молю, да се смилує на насъ, и онъ насъ є ево избавію. Чує Богъ гласъ свакогъ несреѣногъ, кои синовнѣ и совршено поверенѣ у нѣму има.

Два дана остану путници наши кодъ извора, да одпочину и нову свагу, за продужити путованѣ добію. После овогъ времена натоваре се воѣемъ и поѣу долиномъ у напредакъ, надаюѣи се да веѣь єдаредъ у какавъ годъ градъ или село доѣу. Надежда іѣ ова непревари. Великій лепо сазиданый градъ укаже се предъ очима нѣовимъ. Упутивши се къ нѣму, и до врата градскій дошавши, стану овде да почекаю, докъ се смркне, єрбо су се стидили даню, знояви, пращльиви и полу наги у градъ уѣи. Седну у ладъ подъ єдно велико дрво, да мало одпочину на травици. Мало затимъ какосу они ту поседили, доѣе старацъ некій изъ града и седне подъ то исто дрво, да се тымъ пріятнымъ ладомъ наслади. Дубоко се пуницима нашима поклонивши, седне башъ покрай нѣи. Тимурташъ и нѣгови поздраве га учтиво, пакъ онда запытаю, како се градъ тай зове.

Име є граду овомъ Яикъ, одговори старацъ. То є престолный градъ землѣ у коіой река Яикъ истиче. Краль *Иленгъ-Ханъ* седи овде. Но продужи далъ, вы ми севидите да сте врло изъ далека, кадъ ме то пытате.

Мы смо, одговори Ханъ, доста издалека. Рођени смо у кралѣвству Каризамскомъ, а живили смо у приморю Каспискомъ. Трговине ради съ многимъ другимъ трговцима пођемо у Каптакъ; на путу томъ нападне насъ велика чета разбойника, и поотима намъ све, што годъ смо имали. Животъ као што самъ видишь, естъ едно едито што су намъ нелюди ти оставили. Прешли смо Кавказъ, и дођемо овамо ни сами незнаюћи кудъ насъ ноге наше носе.

Стараць кои е сожаленъ у несрећи ближнѣгъ свога осећао, увери њоу о најживлѣмъ саучастію свомъ, бо е съ тымъ посведочи, што имъ кућу своју за приближиште одреди и у њоу да обитаваю понуди. Понуђенъ ово тако е лепымъ начиномъ и одъ срдца было, да ако имъ то и небы тако врло потребно было, опетъ га они нису могли одбацити. Како се сумракъ увати, одведе стараць путнике наше у малу кућу, у којоу е посуђе врло просто было; но чистота и добаръ поредакъ свудъ е владао. При уласку у собу пришапће стараць нешто едномъ одъ свои робова на уво, кои се уклони, мало затимъ врати и два трговачка момка са собомъ доведе. Еданъ одъ ове двоице донео е разне мушке и женске альине, а други свакояке поясаве и турбане. Принць Калафъ и отаць му, учтиво одъ старца натерани, узму свакій по едну альину, чояну, пруслукъ (елекъ) извезень и тубанъ одъ Индійскогъ платна. Краљица добіе такође цело руво женско. Све што су ствари те у цени износила, плати стараць трговцима, одпусти ове и заповеди да се вечера донесе, која е славнија была него што бы се човекъ у оваквоу малоу кућици надати могао. Найређе посластице и најболъ вино истока зачинавало е вечеру.

Домаћинъ се понапиє, врло развесели, и употреби све, да му и гости добре волъ буду. Но наипосле видећи, да му то никако за рукомъ неће да дође, рекне имъ: Већъ видимъ да се залудъ трудимъ, да ви несрећу вашу изъ главе истерамъ, несрећу, коя вамъ се на путу догодила. Вы све еднако о нъой те о нъой мыслите. Но допустите ми да вамъ нешто кажемъ, да бы много болъ было, место што срце свое тымъ жалостнымъ опоминянъмъ мучите, да спомень тай сасвимъизъ главе избаците. Нетужите за благомъ кое су разбойници одъ васъ отели. Догађай тай съ вама ниє ништа ново; съ путницима и трговцима бива то свакій данъ. И самъ самъ у младости мојои на путу изъ Музела у Багдадъ зароблѣнъ быо, много самъ новаца кодъ себе имао; разбойници отму ми све и я помыслимъ, да ћу одъ глади погинути. Станъ мое ондашнѣ было є исто тако, као и ваше садашнѣ. Ал' при свемъ томъ опетъ самъ се храбрио и тѣшио, премда човеку одъ таквогъ рода као што самъ я, ништа теже доћи неможе, као то, кадъ до штале и торбе дотера. Приповедићу вамъ историю мою; єрбо ви може полезно, бити, кадъ чуєте, какву самъ я несрећу претрпіо, лакше ће вамъ може бити пасти, да вашу трпелливо снесите.

Кадъ то рекне стараць, онда робовима своима заповеди да се уклоне, и почне гостима повѣсть свою приповѣдати.

ПОВѢСТЪ ПРИНЦА ФАДЛАЛЕ СЫНА БИНЪ-ОРТОКА, КРАЛЯ МУЗЕЛСКОГЪ.

Я самъ рекне стараць, сынъ покойногъ краля Музелскогъ *Бин-Ортока* великогъ. Кадъ ми буде двадесетъ годира, усхте ме отаць оженити. Врло много робкиня буде ми на бирань представлѣно, међу коима є заиста неколико лепы девояка было. Я самъ їй све ладнокрвно сматрао. Ни єдна нїє ме могла у срце дирнути. Оне то примѣте, зарумене се и уклоне срдито, што ми срце ранили нису могле. И отцу момъ чудно падне ова вечувствителность моя, съ тымъ већма, што іой се ни надао нїє, него се, шта выше бояо, да ће ми између толики дражестїй изборъ тежакъ быти. Я му исповедимъ да іошъ волю къ женидби немамъ; а то є може быти отуда, додамъ къ томе, што непобѣдиму желю у себи осећамъ, да путуемъ, и што више света видимъ. Зато те молимъ и преклинѣмъ отче, допусти ми да баръ у Багдадъ отидемъ. Кадъ се вратимъ онда ћу се женити.

Отаць приволи се да ми испуни ту молбу, и да бы се у Багдаду као краљвићъ появити могао, заповеди да се уредбе за найвеличественїє путовань учине. Отвори сокровиштнице своє, и заповеди да се толико злата изъ нѣи изнесе, ко-

лико су четири камиле носити могле. Врло много слугу свои даде ми на подворенѣ, и стотину момака свое дворске чете за обрану.

Са многобройномъ пратњомъ томъ ноћемъ изъ Музела и упутимъ се управо у Багдадъ. За првы дана путованя могъ ништа ми се знаменито случило не. Едаредъ ноћу полежемо на прекрасной ливади, да ту проспавамо. Око поноћи нападну на насъ Арапски разбойници, кои є много више одъ насъ было, нагну тако силно да є већа часть людій мои већъ поубіяна была, пре него што опасность познамъ, у којой самъ се наодио. Са остаткомъ войника мои и са дворскомъ четомъ отца могъ ударимъ тако силно на бедуине, *) да їй є више одъ три стотине мртвы пало. Међутимъ и сване. Разбойници кои су насъ обколѣне држали, осрамоћени, да имъ се тако мала гомила людій тврдоглаво противити сме, употребе последню снагу свою, да насъ надячаю, узму намъ оружѣ и альбине, и место да насъ заробе, или као люде сасвимъ несрећне, судбини нашої предаду, толико су нелюди были, да су изъ освете, што су имъ толики другови изгинули, обезоружане момке мое све поубіяли. После свию дође и на мене редъ. Кадъ су већъ мачеве подигли были, да ми животъ угасе, викнемъ я: Станите продрзльивци, чествуйте кровь кралѣву! Я самъ принцъ Фадлала, сынъ Бин-Ортока, краля Музелскогъ, и наслѣдникъ нѣговы земаля.

Врло ми є драго, одговори поглаваръ бедуина, разумети ко си. Одавно на твогъ отца смртно мрзимъ. Много є онъ другова мои, кои су му у руке пали, повешати дао; тако ћемо и мы съ тобомъ поступати.

*) Les bédouins; Die Beduinen.. herumstreifende Araber.

Свезана одвуку ме разбойници на подножѣ великогъ брда између две шуме, гди ми се премлого тавны шатора разапеты очима появе. Ту є быо станъ тїи злочинаца. Я будемъ у шаторъ арамбашинъ одведенъ. Шаторъ є овай у средъ среде међу другима быо, и млого већи одъ свїю други. Ту самъ быо подъ стражомъ читавъ данъ. Сутраданъ свежу ме за дрво. Чему самъ се другомъ надати мого, него томе, да су злотвори мои заключили, да ме глађу и жеђу полагаю уморе. Очекивао самъ смртъ, коя ће ми дане мое у самомъ почетку нѣновомъ свирѣпо пресећи. Но то ме нїе толико мучило, као погледъ окружаваюћи ме злочинаца, кои су ме непрестано грдили, пркосили ми, и єдиту радость у злоставленю момъ налазили.

Дуго самъ о дрвету свезанъ быо, и већъ на себи осетимъ, да ми смртъ нїе далеко, кадъ аль на єдаредъ яви увода *) поглавару, да є великій карванъ на месту седамъ часова далеко полегао. Господару, дода увода къ томе, пойти брже бо-ль, ако желишь приликомъ овомъ задобити што никадъ ниси. Арамбаша бедуинскїй разда нуждне заповести. За тилый часакъ буду сви разбойници готови, поседаю конѣ и оставе мене у томъ тврдомъ увереню своемъ, да ће ме кадъ се врате, мртва наћи. Но Небо коє намере людске уништожити може, кадъ се съ нѣговомъ светомъ вољомъ не-слажу, нехте да тако брзо пропаднемъ. Жена аромбашина смилує се на мою младость. Ноћу до-ђе дрвету о комъ самъ свезанъ быо и рекне ми: Младићу, жао ми є да толико страдашь. Радо бы-те одъ опасности, коя ти надъ главомъ стои, из-

*) Шпіонъ.

бавила ; ако те пакъ одъ ужета и опростимъ , не-
ћешъ боимъ се, снаге имати да побегнешъ одавде.

О имаћу, одговоримъ іой я. Какогодъ што е
Богъ сажаленъ то у срдце теби уліо , тако ће за-
иста и мени снагу дати да одавде побегнемъ.

Жена ова одрени уже , коимъ самъ свезанъ
быо, даде ми стару альину мужа свогъ и къ томе
іоштъ два леба. Затимъ изведе ме на стазу и ре-
кне ми : Држи се само свагда те стазе; она ће те
заиста у село едно одвести.

Благодаривши избавительици моіой срдечно,
поћемъ стазомъ томъ. Целу самъ ноћ ишао.
Предъ зору стигнемъ путника едногъ , кои е узъ
коня яко натовареногъ пешачіо. Стигнувши га ка-
жемъ му, да самъ страноземаць , кои самъ несре-
ћу, да самъ имао у непознатој ми земљи овой за-
ишао , и запытамъ га кудъ онъ иде.

Я идемъ, одговори ми онъ, у Багдадъ, да та-
мо овај еспапъ мой продамъ. іоштъ за два дана
надамъ се быћу у Багдаду.

Здруживши се съ путникомъ овимъ , ишао
самъ съ нѣимъ башъ до Багдада. Ту се растане-
мо; онъ отиде по своимъ пословима, а я се сакри-
емъ у одной мотеи. Два дана и две ноћи ту самъ
седіо. Изићи зато нисамъ смео, ербо самъ се бо-
яо да ненаићемъ на кога изъ Музела , кои бы ме
познати мого. Толико самъ се тога стидіо, да ме
когодъ непозна у станіо овомъ, да самъ желіо садъ
забравити ко самъ , а камо ли то другомъ коме
явити. Найпоследѣ надяча гладъ неку часть гордо-
сти моє, или боль рећи, морао самъ се потреби тѣ-
лесной покорити. Изићемъ дакле изъ мотее , да

гди годъ комадићъ леба испросимъ. Ахъ, како ли самъ при томъ жалостномъ корачаю изъ свегъ срдца повикао: Боже мой, докле самъ дошао.

Изишавши изъ мотее, станемъ подъ најнижій прозоръ неке велике куће, и гласно замолимъ да ми уделе. На гласъ мой, или болъ рећи, на вику мою, появи се стара една робкиня съ лебомъ у руци, кои ми є дати хтела. Но у тай ма, кадъ самъ се врат'ма приближити хтео, да изъ руку нѣны лебъ примимъ, дигне случайно ветаръ завѣсу съ прозора, и я опазимъ девицу, коє лепота обчини ме. Одъ дражести нѣне засенуми се очи, као одъ муњѣ. Сва ме чувства изневеру. Незнамъ како ми є баба лебъ у руке метула. Укоченъ бленуо самъ у ню, место да іой на милостиньи благодаримъ. Тако самъ явно онесвестѣенъ быо, да ме є по свой прилици за съ ума сипавшегъ држати морала. Баба отиде унутра а я останемъ на улици, све єднако у прозоръ забленуть. Ал' залудъ самъ очи на прозоръ укочио быо; ветаръ ми нехтеде и по другій путь ту милость учинити, да завѣсу опетъ подигне. Но опетъ цео тай данъ чекао самъ срећу ту. Кадъ се смркне, онда топрвѣ сетимъ се, да ми се треба у мотеу вратити. Но пре него што се съ места кренемъ, запытамъ старца некогъ, кои є покрай мене туда прошао, знали коє господаръ куће ове.

То є, одговори онъ, кућа господара *Муафака* сына Абдановогъ. *Муафакъ* є, дода къ томе, човекъ знатанъ у граду овомъ, а покрай тога преко мере богатъ и срдца предоброгъ. До скоро є быо намѣстникъ Багдадскій; но свади се съ кадіомъ кои є прилику нашао, да га кодъ Калифе оцрни, и овај га збаца съ намѣстничества.

О томе што ме е тай дань снашло, мислећи, изиђемъ и самъ незнамъ како изъ града, и нагазимъ на гробль. Овде наумимъ преноћити. Безъ сваке волѣ, као да нимало гладанъ нисамъ быо, поједемъ мало леба, пакъ онда легнемъ на еданъ гробъ, наслонивши главу на каменъ. Ёдва самъ мого задремати. Кћи Муаџакова непрестано ми се врзла по глави. Дражестно лице њѣно упалило ми е моћъ уображеня; сувише пакъ нѣ ми ни вечера башъ тако снажна была, да бы ме тако лако успавати могла. Найпосле мисли, које су ми душу забављале, клону, и лакъ дремежъ сведе ми очи. Но текъ што задремамъ пробуди ме страшна нека лупа, која изъ гроба зазвони.

Незнаюћи шта е скочимъ да бежимъ изъ гробля. Но у тай ма счепаю ме двоица и запытаю ко самъ, и шта у то доба на гроблю радимъ.

Ј самъ, одговоримъ имъ, страноземаць, кога е срећа на то опредѣлила да одъ куће до куће кору леба просимъ. Овамо самъ пакъ дошао да преноћимъ, ербо у граду нигди конака немамъ.

Кадъ си просякъ, одговори еданъ одъ те двоице, а ты благодари Богу што си насъ нашао. Оди овамо да те почастимо.

То рекавши туре ме у гробницу, гди е јоштъ четири друга њјова было, кои су пресне репе и финиковы шљива ели, и медене ракије пили.

Натераю и мене да покрай њѣи кодъ камените плоче, која имъ е место астала (софре) служила седнемъ, и съ њѣима едемъ и пиѣмъ. Нисамъ мого никудъ врдати, морао самъ имъ по волѣи учинити. Одма съ почетка помислио самъ да су зли

люди. У томе іоштѣ вѣhma утврди ме разговоръ ньювъ, кои о полезной краѣи, изъ кое су мало пре дошли поведу. У той мысли да вѣћу срећу желити немогу него у ньюво дружество примлѣнь быти, учине ми то чести пуно предложеніе. Шта ћу садъ; помыслимъ у себи. Можете веровати да ме предложеніе то ніе ни найманъ увело у искушеніе, но бою самъ се да небы, ако га непримимъ, ярость ньюву противъ мене раздражіо. Нисамъ знао шта да имъ одговоримъ. Случайно и изненада будемъ муке те мое опроштенъ. Намѣстникъ кадійнъ съ двадссеть до тридесеть момака упадне у гробницу повата лопове и мене, одвуче насъ у тавницу, гди остатакъ ноѣи проведемо.

Сутраданъ изведу насъ на судъ предъ кадію. Лопови видеѣи да имъ лажь ништа помоѣи неможе искажу злочинія своя. Я приповедимъ судіи како самъ се съ нѣима састао. Речи мое и злочинци потврде, те тако мене одведу на страну. Кадія іоштѣ єдаредъ узме ме на испытъ пре негъ што ме одпусти. Дошавши до мене запыта ме шта самъ радіо у гроблю, и одъ чега живимъ у Багдаду. Млого ме є и друго коешта пытао, я самъ му на свако пытанъ сасвимъ искрено одговоріо, само самъ то затаіо, каквогъ самъ рода. Чистосрдечно исповедимъ предъ нѣимъ: како кукавно животаримъ, и найпосле додамъ и то да самъ юче, кадъ самъ предъ Муафаковомъ кућомъ милостиню просіо, девойку опазіо, коя ме є дражестѣу своіомъ обчинила.

Очи кадійне засветле се, кадъ Муафаково име изговори. Поћутивши и промысливши се мало, весело ми судія проговори: Младићу, до тебе стои да мужъ девойке будешъ, кою си юче видіо. То

є кћи Муаѣакова, коіой, као што одъ млоги чумъ, у целомъ Багдаду пара у лепоти нема. Просякъ си, но да си и одъ просяка гори, опеть ѣу я учинити да ти се желя испуни. Ослони се само на мене, пакъ ти среѣа негине.

Незнаюѣи какавъ є планъ кадїє, благодаримъ му на милости и поѣемъ за агомъ кои ме є изъ тавнице извадіо, и кои ме у публична купалишта одведе; за овымъ ишло є іошъ и црны еунуха. Докъ самъ се я купао, пошлѣ меѣутимъ кадїя два чиновника Муаѣаку, и яви му преко овы, да га жели кодъ себе видити, и у потаи врло му важну стваръ саобштити. Муаѣакъ доѣе одма съ чиновницама. Како га кадїя опази, одма полети радостно предъ нѣга, поздрави га врло любезно и загрли неколико путїй. Муаѣакъ се наѣе у чуду. єрбо се дочеку таквомъ нїє надао. Охо, рекне самъ у себи, одкудъ то, да є кадїя мой найвеѣїй душманинъ, данасъ спроѣу мене тако учтивъ и любезанъ. Ту мора да има нешто.

Господаръ Муаѣакъ, рекне судїя, самъ Богъ неѣе да далѣ непрїатели будемо. Послао намъ є прилику, да мрзость удавимо, коя є одъ млого година куѣе наше раставляла. Принцъ изъ Базре дошао є юче у Багдадъ и пребыва у момъ дому. Краљу отцу свомъ нїє се ни явіо, кадъ є изъ Базре пощао. Разабрао є за кѣерь твою, и лепотомъ нѣномъ, коя му є у уши дошла, толико є обчи нѣнъ, да єдва чека предметъ безпредѣлне любви свое, па да є женомъ своіомъ назове. Желя є нѣгова, да се стваръ та преко мене сврши. . Колико ми є драго што самъ прилику добїо, тако славномъ принцу на служби бити, толико ми є іошъ милїє

да самъ начинъ получію, да се съ тобомъ помиримъ.

Я то постигнути немогу, одговори Муафакъ, да є принць изъ Базре наумію ту честь мени учинити, да кћерь мою Земруду себи за жену узме. Но іоштъ већма томе се чудимъ, да ми башъ ты срећу ту являшъ, ты кои си досадъ свагда мени о несрећи радію.

Што є было, было, неспоминъи више о томъ, одговори кадія. Молимъ те, забораваи све што годъ смо досадъ єданъ другомъ зла чинили. Ты садъ преко кћери твоє у кралѣвскій родъ улазишъ; могли дакле већу срећу желити, него да ово неколико година а ово може бити и само дана, што ми іоштъ одъ живота заостає, съ тобомъ у слогѣ и пріятельству проведемъ.

Муафаково срце было є тако чисто и искрено, као што є кадійно лажно и злобно. Юдино улагиванъ кадіє превари Муафака, угаси сваку мрзость у нѣму, и онъ не преда безазлено лажливомъ показиваню пріятельства свогъ лукавогъ душманина. Єданъ другогъ загрле, и закуну се, да ће па вѣки пріятельи бити. У онай ма, кадъ су єданъ другомъ око врата были, уведе ага мене у нутра. Богато обученъ изишао самъ предъ нѣи. На глави самъ имао сувише скупощенъ турбанъ, златомъ ситно извезенъ. Све є то ага на тело мени понамешћао, кадъ самъ изъ купалишта изишао.

Како ме кадія у соби своіой опази, одма пусти Муафака, и поклонивши се предамномъ до земль рекне: Светлый княже, благословени корачаи кои су те у Багдадъ донели, те тако и домъ мой присутствомъ твоимъ срећанъ постаде. Тогъ є-

зика на свету нема кои бы ти сву благодарность изъвити кадаръ быо, благодарность кою е толика милость твоя у души моіой зажегла. — Ово е господаръ Муафакъ, когъ самъ већъ о намери путованя твогъ извѣстіо. Онъ себе прекомерно за срећногъ држи, што га е Небо тако лепомъ, као звезде што су, кћерю благословило, кою си ты на степенъ законе жене твое узвысити милостиво заключіо.

Найсветлый кральвићу, проговори Муафакъ, са високопочитаніемъ се найпре до земль поклонивши; явна забуна нека у глави ми е, кадъ помыслимъ на милость кою дому момъ указуєшь. Та доста бы и сотимъ кћи моя срећна была, кадъ бы се као робкиня у сераиль жене твое ући удостоила.

Любезни гости мои, помыслите сами у какво су ме чудо и забуну беседе ове бацити морале. Ништа имъ обоици одговорити умео нисамъ. Немо поздравимъ Муафака, мало му се поклонивши. Кадія примѣти забуну мою, и боєћи се да небы я што наопако одговоріо, и сотимъ му цео планъ покваріо, предузме брже болъ речъ окако: Време е да се брачно обвезателно писмо у присутству поузданы сведока начини.

То рекавши окрене се аги, и заповеди му да сведоке скупи, и све друго нужно уреди. Докъ е ага сведоке купіо састави кадія самъ писмо кое се после предъ сведоцима ясно прочита и одъ свію подпише. Муафакъ подпише се одма за мноми пакъ онда кадія и за нѣимъ сведоци редомъ. Кадъ се ово сврши, разпусти кадія све присутствовавшие. Самъ онъ и Муафакъ остану самномъ. Знашь, рекне овоме, да се послови великаша неодправляю тако, као людій нижегъ ста-

ня. Овде є таянѣ и точность нужна. Води принца кући твоіой. Онѣ є одѣ садѣ твой зеть. Дужность ти є твоя и самоѣмъ позната; старай се да се венчанѣ еврши.

Поѣдемъ съ Муафакомъ одѣ кадіє. Кодѣ врата наѣмо две богато оседлане мазге. Веѣъ смо обоица узяшили были а кадія ми се све єднако до землѣ кланя. Муафакъ ме одпрати кући своіой, и кадѣ у дворищте уѣмо, сяши найпре, приступи са страхопочитаніємъ мазги моіой и привати зенгію, коє самѣ му допустити морао. После тога ме узме за руку и уведе у собу кѣри своє. Како овой искаже што се кодѣ кадіє догодило, одма се онда удали изѣ себе.

Земруду коя се ни сумняла ніє да ю є отацѣ заиста съ принцемъ изѣ Базре обручію, дочека ме као мужа свога, кои ѣе ю негда на престолѣ попети. Нѣжностѣу и услужностѣу моіомъ потрудимъ се срце нѣно задобити. Цео тай данѣ проведемъ као найзалиублѣни и найсреѣни заручникѣ, у дружству съ лепотицомъ моіомъ. Младость и любовь моя допадну іой се особито. Я то примѣтимъ. О како ли ме среѣнымъ учини примѣта та. Удвоимъ трудѣ мой, да іой се допаднемъ, и съ усхиѣнѣмъ осетимъ, како самѣ одѣ часа на часѣ све више и више у милости нѣной напредовао.

Меѣутимъ є Муафакъ све за торжественно венчанѣ кѣри своє наредіо быо. Млого є гостию у сватове сазвао. Невѣста є седла за асталомъ, лепша одѣ Хуріє *) чувствоване. съ коіомъ іой се данасѣ првый путѣ срце упознало, позайми лепоти нѣной нову сыйность.

*) Тако се зову лепе жене у раю Муамедовомъ.

После ручка зазвони умилна музика на игра-
нѣ позиваюћи. Много красны робкиня одликую се,
незнашъ ил' у свиранио ил' у игранио већма. Сви
су гости у нѣи бленули, дивећи имъ се. Међутимъ
нестане невесте и матере нѣне. Мало затимъ уз-
ме Муафакъ и мене за руку да ме одведе у спа-
ваћу собу. Ућемо у велику и богато намештену
салу, гди є у ћошки постеля златомъ извезена
стаяла. Свудъ у наоколо гореле су у сребрнимъ
свећњацима воштане мирисаве свеће. Земруда є
већъ у постели лежала. Муафакъ жена нѣгова
и две робкињѣ, коє су Земруди руво свукле, оти-
ду изъ себе. Помоливши се Богу и благодарив-
ши му на срећи дарованой, легнемъ у постелю по-
край жене моє, кою самъ већма него животъ
любіо.

Сутраданъ у зору чуемъ гди неко куца на вра-
тима. Устанемъ отворимъ врата, и опазимъ на пра-
гу црногъ агу, кои є у руци велики завежляй др-
жао. Помыслимъ да є кадія мени и жени моіой
честь съ поклономъ каквымъ учиніо; но врло се
яко преваримъ. Господару протуо, рекне ми цр-
нацъ тай съ поноснымъ смеіомъ, поздравіо те го-
сподаръ кадія, и моли те да толико добаръ бу-
дешъ да му пошлѣшъ альине натрагъ, коє ти є
юче позайміо, да у нѣима принца Базре предста-
вишъ Ево самъ ти донео одирке твоє; можешъ
се у нѣима показати опетъ онай кои и еси про-
сякъ.

Беседа ова у чудо ме баци; садъ топрвъ по-
знамъ целу злобу кудійну. Дадемъ аги узаймљне
альине и уземъ мой старый кафтанъ, кои є са-
свимъ издрпанъ быо. Земруда є нешто мало чу-
ла одъ разговора могъ съ црнцемъ. Видећи ме
къ томе іоштъ у одиркама повиче: Ахъ Небо, шта

значи та промена альине, шта є човекъ тай съ тобомъ говоріо?

Княгиньо моя, одговоримъ іой я, кадія є рѣвогъ срца човекъ; али онъ ће самъ злобе свое жертва быти. Мысли да ти є просяка одъ найпоследнѣгъ реда за мужа наметуо, а при свемъ томъ и незнаюћи обручіо те є съ принцемъ. Достоинство принца изъ Базре ніє више мое. Я самъ єдинаць краля Музелскогъ Бинъ-Ортока; и име ми є Фадлала.

Цело іой житіє мое приповедимъ ни найманѣ незатаивши. Кадъ свршимъ то загрли ме жена моя и рекне: Кралю мой, небы я тебе зато манѣ любила кадъ и небы кралъвићъ быо. Уверенъ буди, да ако ми є мило чути одъ каквогъ є високогъ рода любовникъ мой, то радость ту осећамъ само збогъ родителя могъ, кои на такву света овогъ сјиность више цене полаже него я. Честолюбіє мое съ тымъ є већъ доста насићено, имати мужа кои мене єдну любви, и кои ми никадъ те жалости учинити неће да сопернике имамъ.

Закунемъ іой се да ће верность моя къ ньой вечна быти. Заклетва ю ова моя у усхићенѣ баца. Зовнувши єдну одъ робкиня свои заповеди іой, да потайно и брзо трговцу отрчи и найбогатіє мушке альине, коє нашла буде, купи. По жельи нашої сврши робкиня налогъ овай. Брзо се вративши натрагъ, донесе прекрасне альине и турбанъ одъ муселина немож' лепшій быти. Сјиніє садъ обученъ будемъ него што самъ ючераній данъ быо.

Шта мыслишь садъ господару мой, рекне Земруда, оћели іоштъ имати узрокъ кадія, смеяти се свомъ послу? Хтео є да намъ кућу осрамоти,

пакъ ю є безсмертномъ сѣиностѣу покрію. По свой прилици мысли, да смо мы садъ у жалостѣу погружени, а како ли ће бесанъ быти кадъ чує, како є красно душманину свомъ послужію. Но пре, него што чує ко си ты, мора му злоба казнѣна быти. Тай трудъ я на себе узимамъ. Познаємъ у граду овомъ некогъ убогогъ бояра, кои кѣрь страшне ругобе има — неѣу ти пакъ више казати, доста ти є то знати, да куємъ освете планъ, кои ће кадію у очаяванъ низвргнути, и подсмея предметомъ по целоме граду учинити.

Я самъ до душе мыслию да ће кадія довольно съ тымъ казнѣнъ быти, што є Муафаку зета одъ могъ рода неотице дао. Желію самъ да му се само то яви. Земруда толико є укованю свое освете залюблѣна была, да іой нисамъ радость ту отети мого. Обучена у простомъ но чистомъ руву, спустымъ покриваломъ на лицу, замоли ме да іой допустимъ изиѣи. Я іой допустимъ то и она сама самцита отиде у дворъ кадійнъ. Ушавши у салу гди є судія и правовернима и невернима аудієнцію давао, стане у ѣошиѣъ. Текъ што ю кадія онази, одма зачуѣенъ нѣномъ благородномъ стасу, зашытаю преко слуге свогъ ко є и шта ће. Земруда одговори: Я самъ кѣи занатліє некогъ изъ предградія и желимъ кадіи неку врло важну стваръ сообщити. Текъ што судія, кои є красный полъ врло миловао, то чує, одма даде Земруди знакъ да му се приближи, и у собицу покрай сале те слѣдує. Она учини све то са особитымъ страхопочитаніємъ. У собици рекне іой кадія, да се до нѣга на канабе посади. Покоривши се позиваню томе, подигне покривало свое. Судія се заблене у дражести нѣне. Говори лепо детенце мое, рекне іой, чимъ ти могу служити?

Господине, одговори му она, теби є власть у руку, да законе у снаги нѣіовой чувангъ; правду даєшь сиромау као и богатоме. Молимъ те пази добро, и поклони тужби моіой благонаклонѣно уво твоє; имаи сожаленѣ спровоу плачевногъ станя могъ, у комъ се налазимъ.

Одкри ми неволю твою, одговори кадія, самымъ гласомъ нѣнымъ веѣ врло распалѣнъ. Заклинѣмъ ти се моіомъ главомъ и очима моима, да ѣу тебе ради све и што є можно и што нѣє учинити.

При овима кадіє речма скине Земруда савимъ покривало съ лица, и покаже кадій свою лѣпу боє мотуса носу, коя іой є у квргама по раменима попадала. Погледай господине, рекне му єли коса ова риѣаста, ружна и чекиняста. Промотри милостиво образъ мой, и кажи ми искрено како ти се допада?

Кадія nebude немъ, лепоте толике гледаюѣи. Тако ми жертве на планини Араѣату, рекне онъ, я ти никакве мане неналазимъ. Чело ти є подобно сребрномъ равномъ листу, обрве двема дугама одъ црнога дрвета, а образи переиской ружи. Очи су твоє две драгоцене звезде, изъ кои зраке излазе, одъ кои сѣиности очи свакогъ тебе гледаюѣегъ засенути мораю. Уста су ти кутійца одъ рубина, у коіой є низъ найкраснѣегъ бисера затворенъ.

Похвала ова nebude іоштъ кѣери Муаѣаковой довольна. Уставши съ канабета поѣе неколико корачаи са найдражестніомъ пристойностѣу по собици. Погледай господине, рекне, стасъ мой, промотри га добро и кажи право єсамъ ли наказанъ? єл' ми крутъ 'одъ, єл' ми усиљно владанѣ, єдноомъ речи: шта противно на мени налазишь?

Дражести ме твоє обчиняваю сасвимъ, одговори кадія, исповедамъ ти, да никадъ такве лепоте видію нисамъ, као што си ты.

А шта ти се чини одъ руку мой, рекне Земруда, одкривши те, нису беле и округле доста?

Престани свирѣпа девојко, пресече іой кадія речъ любовомъ упалѣнъ, престани, убіящъ ме! Ако ми имашъ важне ствари сообшити, а ты казуй што брже, єрбо паметъ губимъ, нити могу погледе твоє дуже сносити.

Знай дакле, господине, одговори Земруда, да покрай свію дражестій съ коима ме є небо одалило, у тамі живимъ у кући, коя є не само люда него и самимъ женама затворена, кое бы ме разговоромъ своимъ колико толико утѣшити могли. Немысли да се небы и за мене досадъ мужъ већъ нашао быо. Одавно бы я удата была, да ми отаць тако свирѣпъ ніє, свакогъ кои ме є просіо, одбити. Овомъ одговори: кћи є моя сува као дрвце; ономъ, кћи ми є отечена као буре. Єдномъ, кћи є моя рома, и само єдну руку има, другомъ, луда ми є кћи. Часъ каже да су ми леѣа бубомъ изедена, часъ да имамъ водену болестъ и да самъ сва у самой красти. Накратко: прогласіо ме є да самъ покоръ, и да незаслужуємъ людскогъ дружства. Лажнимъ речма нѣговимъ толико већъ верую люди, да ме цео градъ гадомъ назива. Свакій живый куће се наше клони одъ стра да предаме неизиѣе. Тако самъ ти я светлый кадія проклета, у дѣвованю и умрети. — При овима последњима речма заплаче се тако горко и тако вешто, да се судія о истинитости речій нѣны нимало сумняо ніє. — О свирѣпый отче, повиче онъ, єли могуће, да съ таквомъ любви до-

стойномъ кѣри тако нечувено свирѣпо поступашъ. Ты желишь дакле, да ова райска воѣка безъ плода остане. Нећу я такву неправду трпяти. Кажи ми лепото моя, какву намеру има отаць твой у таквомъ неестественномъ поступку свомъ. Говори ангеле мой, зашто те неће да уда.

Господине, одговори Земруда, удвояваюћи сузе свое, незнамъ каква му є намера; но то ти исповедамъ да већъ више трпяти немогу, нити ћу дуже у овомъ станю живити. Данасъ самъ прилику увребала те самъ изъ куће отца могъ умакла и теби дошла, да одъ тебе обрану просимъ. Буди ми дакле милостивъ господине, употреби сву власть твою за избавленіе мое. Ако ми то учинити нећешъ, то знай да самъ у случаю томъ сама себе убити тврдо наумила.

Последнѣ ове Земрудине речи заврну кадіи сасвимъ мозакъ. Неће, неће то бити, повиче онъ, нити ћешъ ты погинути, нити младость у уздисаню и сузама проводити. До тебе стои да изъ таме те, коя преимувства твоя сакрива, изаћешъ и данасъ іоштъ жена самогъ кадіе багдадскогъ будешъ. Да, да райско подобіе хуріе, готовъ самъ ти руку и срдце мое дати, ако є и твоя воля къ томе.

Господине, одговори Земруда, и да ниси ты єданъ одъ найзнатнїи мужева у граду овомъ опетъ бы срдечна желя моя была, да женомъ твоіомъ постанемъ; єрбо ми се врло любви достоянъ видишь. Но боимъ се нећешъ соизволенѣ отца могъ добити, премда є честь та одвећъ велика, кою бы му сродство съ тобомъ учинило.

Немай ты бриге зато, одговори судія, я ти добаръ стоимъ, да ће намъ стваръ за рукомъ изићи.

Кажи ми само у којој улици пребыва твой отаць, како се зове и каквогъ е заната?

Отаць мой, одговори Земруда, зове се *Уста-Омаръ*, по занату е боярь, пребыва пакъ на источномъ прибрежію реке; предъ продавницомъ му стои палмово дрво, во ѹемъ обременѹно.

То ми е доста знати, рекне кадїя, садъ можешъ поћи съ Богомъ; брзо ћешъ чути да си моя жена, то ти на мою честь кажемъ.

Земруда погледи іоштъ едаредъ на кадїю умилято. пакъ онда баци покривало на лице, изиђе изъ собице и врати се къ мени. Сообштаваюћи ми разговоръ свой съ кадїомъ, была е явно изванъ себе одъ радости. Освети ћемо се дода у беседи својој, душманинъ нашъ, кои е насъ поругомъ целога града учинити хтео, скоро ће самъ предметъ подсмея быти.

И заиста како Земруда одъ кадїе отиде, пошлѹ овај войника свогъ *Уста-Омару* и заповеди да му га доведе. Боярь савъ пребледи, како чуе одъ войника, да га кадїя зове. Помысли сиромѹ да га е когодъ тужіо. Но ніе имао кудъ морао съ четникомъ ићи.

Кадїа чимъ опази *Уста-Омара*, потрчи одма предъ нѹга, узме га за руку, и одведе у ону исту собицу, у којој се са Земрудомъ разговарао. Занатлія нашъ нађе се у чуду кадъ га судїя іоштъ и на канабе посади. Свакій часъ е бою на лицу менѹо; тако га е та честь забунила была.

Майсторъ *Омаре*, проговори кадїя, врло ми е драго, да те у мојој кући дочекати имамъ честь. Одавно већъ много добро о теби слушамъ. Чуемъ

да си човекъ врло блага нарави, да точно свакій данъ петъ молитви свршуєшь, да свакогъ петка у велику мотеу идєшь, и преко тога да никадъ свиньскогъ мяса неєдєшь и вина непієшь. Што ти се найвећма дивимъ и то ми є у уши дошло, да свагда кадъ радишь єданъ одъ млађи твои мора ти Алкоранъ читати.

Господине, одговори Боярь, то є све истина. Четири иляде текстова пророковы знамъ на паметь. Ако ми Богъ здравль да, тврдо самъ наумію, да скорымъ временомъ у Меку на поклоненіє пешке путуємъ.

Уверавамъ те, рекне му кадія, да ми є то све врло мило чути. Ништа тако нелюбимъ као нашинца, кои се тврдо вере свое држи. — Но за садъ о томъ доста. Кажя ми єль и то истина што чуємъ, да имашъ кћерь коя є већъ на удадбу, и да ю никудъ изъ куће непушташь; єль тако?

На то Уста-Омаръ одговори: Светлый судію, когъ є палата прибъжиште свию несрећны, кои су у животу свомъ пострадали, ты си истину чуо. Имамъ кћерь, аль є већъ поматора, нити є за удадбу. Прошло іой є тридесеть година, но и осимъ тога неможе ю човекъ предъ никога извести. Гадна є или боль речи страшило є; рома, крастава, луда єдномъ речи: покоръ є когъ немогу доста у кући да сакривамъ.

Добро, добро, одговори кадія смеюћи се, томе самъ се я одъ тебе и надао, майсторъ Омаре, напредъ самъ я знао да ћєшь ты тако кћерь твою хвалити. Но знай пріятелю да то лудо, краставо, ромо, гадно створєнь, покоръ тай са свима своимъ манама човекъ єданъ до лудости милує, и ништа

тако нежели, као съ твоіомъ кћери венчати се; а тай човекъ — я самъ.

При овима речма заблене се бояръ у кадію. Ако си се господине судію, рекне онъ самномъ титрати наумію, то можешъ, єрбо ти є власть у рукама. Я ти немогу забранити, подсмевай се кћери моіой колико ти годъ драго.

Нема одъ тога ништа, одговори кадія, нешалимъ се я, заиста самъ се у кћерь твою залюбію; и просимъ ю одъ тебе за жену.

Занатлія се троотомъ насмеє. Помысли за Бога господине, шта говоришъ. Іоштъ ти едаредъ кажемъ, да є кћи моя рома, отечена као буре, и сва у самой красти.

Право, пресече му речъ кадія, потомъ ю описиваню твою познаємъ; башъ такве лѣпоте я милуємъ.

Господине, рекне Омаръ, то ніє могуће, єдномъ речи кажемъ ти, кћери є моіой име *Кайфакатадхара* *) нити има згодніегъ за ню имена.

Разлюћенъ рекне кадія: Шта брбляшъ толико молимъ те. Та знай майсторъ Омаре, моя є тврда и постоянна воля съ томъ твоіомъ Кайфакатадхаромъ законо венчати се, была она какавъ му драго покоръ. То нека ти буде доста, да више ни речи нечуємъ одъ тебе.

Бояръ видећи да є кадія тврдо наумію кћерь нѣгову узети, падне на ту мысао, да га є когодъ лажнымъ кћери свое описиванѣмъ преварію, и тако у ватру бацію. Найпосле рекне самъ у себи; Искану одъ нѣга велике поклоне; то ће му растерати

*) То значи, чудо и покоръ.

желю, да кћерь мою проси, и тако ћу стварь срећно окончати. Господине, рекне кадїя, съ драге ћу ти вољъ желаю испунити, аль пре ти Кайфака-тадхару недамь, докъ ми иляду дуката неисплатишь.

Млого иштешь, одговори кадїя, но опеть да ћу ти. Тай чась донесе велику кесу съ дукатима изброи иляду и даде їй бояру. После тога заповеди, да се обвезно брачно писмо састави. Кадь до подписа дође рекне боярь, да подписатый неће, развь у присутству сто судейски лица.

Ала си невера, одговори му кадїя, но некъ буде и то; знай да ме ничимь натерати нећешь, да одь кћери твое одустанемь. То рекне пакь одма пошль по докторе Муле, законике и друга судейска и црковна лица. За по часа више їй се скупил него што є боярь зактевао.

Кадь се сведоци скупе предузме Уста-Омарь речь, овако говорећи: Господинь кадїя я ти даемь кћерь мою за жену, кадь си башь тако навалїо. Но то ти предь своимь овомь господомь являмь, да ћу то подь єднимь тымь уговоромь учинити, да ако ти се кћи моя недопадне, и ты волю добїешь, да є одпустишь, и ньой такође иляду дуката дадешь, као што си и мени већь исплатїо.

Добро, нека буде и тако, одговори кадїя, я ти се заклинѣмь на то, и цело дружество ово узимамь за сведоке. Єль ти доста?

Боярь буде съ тимь задоволянь, и обећа полазећи да ће обручницу му одма послати.

Како Омарь отиде, разићу се сви сведоци. Самь кадїя остане у кући своїой. Онь се є пре

две године оженіо было съ кѣри некогь богатогь торговца изъ Багдада. Са женомъ томъ своіомъ живіо є досадъ свагда у доста доброй слоги и любви. Ова чувши, да іой се мужъ на ново оженити мысли, узме то врло къ срцу, изиђе као Фурія предъ кадію, и іоштъ съ врата повиче: Шта. — две главе подъ єданъ турбанъ? две жене у єдной кући. О, нечувеногь неверства; кадъ любовь верне и іоштъ младе жене кадра ніє, непостоянство твоє зауздати, то готова самъ соревнѣвки моіой место учинити, и къ родительма се моима вратити. Одпусти ме и поврати прѣію мою, пакъ ме нећешъ никадъ више видити.

Врло ми є драго, одговори іой кадія, да си сама на ту мысао пала. Тешко бы ми, веруй было, кадъ бы ти самъ то казати морао. — То рекавши извади кесу съ петъ стотина дуката и преда іой говорєћи: Узми жено кесу ову, прѣіа є твоя сва у нѣой; скупи пртлякъ твой пакъ иди съ Богомъ, я те одпуштамъ; єдаредъ, дваредъ, триредъ одпуштамъ те. А да се небы родители твои сумняли, да самъ те одпустио, да ћу ти то писмено. Као што закони заповедаю подписа ћемо я и Наибъ. — Што кадія рече то и учини. Съ писмомъ и новцима врати му се жена родительма своима.

Кадія, како му жена изъ куће отиде, даде све себе у коима ће му нова жена живити највеличественіє уредити, наместити и нажитити. Робови му издоносе најкрасніє поняве и софе златомъ извезене. Свудъ су лонци съ најрећимъ мирисавкама стаяли; све є было готово, само іоштъ невесте небы. Съ неописаномъ жельомъ изгледао є кадія лепу Кайфанатадхару. Учини му се да є врло дуго изостала. Зовне вернога агу и рекне му: Любви

достоянъ предметъ свію желя мои могао бы, као што ми се види, већъ овде быти. Шта задржава невесту мою тако и толико дуго у кући отчиной? Иди аго, и кажи іой да дуже закасняванъ среће мое подносити немогу.

Ага хтеде бояру поћи, но у тай ма уће у собу робъ съ товаромъ, зеленомъ одъ свиле понявомъ покривенимъ на лећи.

Шта ми носишъ, пріяне, запыта га кадія.

Господине, одговори робъ, тереть на землю спустивши, донео самъ ти обручницу твою; одкри поняву да видишъ каква є.

Кадія брзоплетно одкріє поняву и уплашено повиче: Тужанъ кадія, каква є ово аветъ — а и како се небы кукаванъ кадія уплашио, видећи предъ собомъ девойку, мало преко три стопе високу, безтрага дуги' и краставы образа, очію дубоки' маюшны и црвены као ватра, носа подобно окривногъ съ двема гаднымъ зіяюћима ноздрвама, уста губици крокодила подобна. Немогући покора тогъ гледати, спусти поняву и запыта роба, шта ће съ гадомъ тымъ чинити.

Господине, одговори робъ, ово є кћи майсторъ Омара бояра. Господаръ ми мой каже, да си му у кћерь залюблѣнъ, и да си ю за жену изабрао.

Праведно Небо, повиче кадія, ко бы се съ тымъ покоромъ оженити мого.

У тай ма дође и бояръ, кои є лако предвидіо како ће кадія быти, кадъ обручницу свою види. — Несрећо, рекне судія бояру; како се смешъ усудити да се самномъ тако играшъ, самномъ кои

власть у рукахъ имамъ, найсвирѣпіе ти се осветити? Самномъ кои те овай часъ окована у найдублю тавницу бацити могу. Стрепи одъ ярости мое кукавицо една. Немучи ме дуже присутствомъ гадногъ створеня овогъ, него дай ми другу кѣерь твою коіой у лепоти пара нема; доведи ю овамо, другчіе познаѣешъ кое и шта е разярены кадія.

Господине, одговори Омаръ, престани молимъ те одъ претнѣ, нити се лютити тако. Заклинѣмъ ти се створителѣмъ светлости, да друге кѣери немамъ окромъ ове. Та казао самъ ти толико путій, да ніе она за тебе; есамъ ли я кривъ што ми ниси веровати хтео.

Ове речи боярове ублаже мало кадію. Майсторъ Омаре, рекне онъ, ютрось бѣше кодъ мене невиѣене лепоте девойка, и каза ми да си іой ты отаць. А да нико волю добию небы да ю проси, разглашуешъ ю, вели, покоромъ одъ света.

Садъ видимъ шта е, одговори бояръ. Лепата девойка, коя велишь, да е кодъ тебе была, мора быти да е протуа нека и лажа, а цео случай тай измышлѣнъ е и произведенъ одъ каквогъ злобногъ душманина твога.

Кадія се покуньи и даде мало у мысли, пакъ онда стане самъ себе овако блажити: Ніе могуће ништа чинити, несреѣа ме е постигла те постигла; неговоримо выше о нѣой. Молимъ те майсторъ Омаре, заповеди некъ се одне се твоя кѣи кући, задржи ону ияду дуката плаѣены, а више неишти ништа, ако оѣешъ да добри пріятельи останемо?

Премда се судія предъ судейскимъ лицама заклео, да ако му се кѣи Уста-Омарова небы до-

пала, да ће иляду дуката платити, ничимъ манѣ несмеде га боярѣ натеривати къ испуненю обеѣаня тога. Познавао є кадїю као осветожедногъ човека, кои лако прилику наѣе, да неприятелю свомъ вратъ сломи, зато хтео нехтео морао є задоволянь быти съ онымъ што є веѣъ примїю. Господине, рекне онъ, испуниѣу ти волю, уклониѣу ти съ пута кѣрѣ мою; но одпусти ю найпре своимъ начиномъ.

Немай ни бриге зато, одговори судїа, неѣе то изостати, овай часъ све ће быти готово. То рекне, пакъ одма даде дозвати Наїба, и одпустъ буде своимъ начиномъ свршенъ. Майсторъ Омаръ опрости се съ кадїомъ, робъ упрти опетъ невесту на леѣа и тако се врате обоица задовольни куѣи бояровой.

Случай овай брзо пукне по целоме граду. Свакїй живый смеяо се чуду томе, похваляюѣи превару судїи учинѣну. Кукавный кадїа, непроѣе ни на томъ, што се за неколико дана цео Багдадъ съ нѣимъ смеяо и титрао. Мы продужимо освету нашу. По совѣту Муаѣаковомъ отидемъ владателю верномъ, и явимъ мое име и житїє. Любезный гости, лако помыслити можете, да нисамъ обстоятелства утаїю, коя су злобу кадїїну досведочити могла. Калиѣа саслушавши ме са особитымъ пазенѣмъ, укори ме врло лепымъ начиномъ говореѣи ми: Кралѣвиѣу, зашто се одма, како си у Багдадъ дошао, мени явію ниси. Сидїю си се може быти несреѣе твоє, но ниси нимало право имао. Могао си да се и незаруменишь предъ мене изиѣи. Та зарѣ одъ людїй зависи оѣели среѣни ил' несреѣни да буду. Несавїали Богъ судбину нашу по своїой воли. Како си се могао бояти да те я любовно дочекати и примити неѣу,

кадъ добро знаещъ, како яко краля отца твогъ почитуемъ и любимъ. Гди си се могао ты болѣмъ прибѣжишту надати него у момъ дворѣ?

Истину речій овы потврди Калифа и самымъ дѣломъ. Поклони ми скупочену почестну альвину и прстенъ одъ діаманта, са свогъ прста скинувши. Покрай тога и почасти ме славно, пакъ ме онда одпусти. Вративши се тасту момъ, наѣмъ шесть персійскій понява, сребромъ и златомъ извезены, два комада прекрасне домашке и богато оседланогъ коня. Преко свега тога даде Калифа Муаѣаку намѣстничество багдадско, а кадію, зато што є Земруди и отцу нѣномъ пакость учинію, збаца са званія, и не само да га є осудію на вечный затворъ, него да бы га совершенно несреѣнымъ учинію, натера га іоштъ да є са кѣри Уста-Омара живити морао.

Неколько дана после венчаня мога пошлѣмъ скоротечу у Музель, да саобшти кралю отцу момъ све што се самномъ догодило одъ како самъ изъ Музела отишао, и да му напредъ яви да ѣу му до кои дакъ са женомъ доѣи. Ёдва самъ чекао, да ми се скоротеча врати. Овай се врати, но гласъ ми, ахъ, донесе, кои ме у крайню жалость баци.

Бин-Ортокъ чувши да самъ Бедуинима у руке пао, и несумняюѣи се о смрти моіой, тако се опечали, да є одъ туге душу испустію. Принцъ *Амадедин-Зенгви* стрицъ мой, попне се после смрти отца могъ на престоль, на комъ є съ нѣимъ заедно сигурность и правда седила. Но премда є онъ общтелюблѣнъ быо, опеть притомъ народи краљвине моє, како чую, да самъ живъ покажу явно о томъ свою радость. И самъ принцъ Амаде-

динъ уверавао ме є у писму, коє ми є по скоро-течи момъ послао, о верности своіой, додаваюћи да є найживля желя нѣгова, да мене у престолномъ граду опеть види, да ми круну поврати и мой првый поданикъ буде.

Гласови ови наведу ме те се одважимъ повратакъ мой у Музель ускорити. Опростимъ се съ владателѣмъ правовернымъ, изгрлимъ и излюбимъ таста и пуницу и поѣмъ изъ Багдада съ прелюбезномъ Земрудомъ моіомъ, коя бы при растанку одъ родителя свои заиста умрла, да любовь нѣна къ мени жалость ту разблажила нїє. Калифа ми є три стотине войника свои дао, да ме у кралѣвину мою одпрате.

Нисамъ іоштъ ни на по пута одъ Багдада до Музела быо, кадъ ал' коняници мои, кои су напредъ ишли, яве ми да войска нека управо на насъ иде. Помыслимъ да су опеть Бедуини, и уредимъ войнике моє за бой. Готови смо были, да ударимо на неприятеля, но у тай ма яви ми прва стража, да су люди, коє смо за неприятель и пустаїє држали, войници изъ Музела, кои ми као кралою своме на сретенїє иду, и да є принць Амадедин-Зенгви предъ нѣима. Стриць мой дознавши ко самъ, удали се одъ свои' людїй и дође къ мени съ найзнатніомъ господомъ Музелскомъ. Као што му є писмо мени послато гласило, такве су му и речи быле. И онъ и сва друга съ нѣимъ господа Музелска уверавали су ме съ найвећимъ страхопочитанїемъ о покорности и верности своіой. Колико самъ узрока имао неверовати имъ, и мыслити да ме є стриць мой подъ наличїемъ покорности и почитанїя свогъ убити наумїю, и тако себе у притяжанїю Музелске круне обезбѣдити;

ничимъ манѣ опетъ самъ волю подозреніе изъ главе истерати, нити га на мени примѣтити дати. Одама одпустимъ войнике Калифине, и поверимъ животъ мой принцу Амадедину. Никадъ после узрока имао нисамъ, да се повереня тогъ могъ каемъ. Стриць мой на неверство и немислеѣи, ни о чемъ другою мыслию ніе, него како ће приврженостъ свою къ мени у самомъ дѣлу свагда показати.

Кады у Музель уѣмо, поврви народъ као мрави за нама, у гласъ викаюѣи: Да живи краль нашъ Фидлала! Три дана траяла е вика и радостъ та у граду. Продавнице трговачке у Бадистану быле су споля и изнутра скупоченимъ понявама испокриване, и ноѣу осветлѣне. Осветленѣ ово тако е было саставлѣно да е на свакој продавници по еданъ стихъ изъ Алкорана стаяо, и цела света кнѣига найразговетнѣимъ ватренимъ писменима написана была, као да ю е ангелъ Гаврилъ пророку Муамеду іоштъ едаредъ у виду ватре донео быо.

Покрай тогъ величественогъ осветленя стояле су предъ свакомъ куѣомъ и продавницомъ велики танѣири съ пилавомъ свакояке бое и бокали са шербетомъ и другимъ свакоякимъ источнымъ пиѣемъ. Сваки е могао ести и пити, колико е годъ хтео. На свакомъ расткретѣу показивали су играчи, кое на ужетима, кое у картама кое у другомъ чему, вештину свою. Свирка е свуда умилво звонила. Бубняри и врачари беснили су по свомъ обичаю крозь улице. Занатліе, художници и трговци возили су се на колима, златомъ и летеѣимъ пантлѣикама искиѣены, са знацима художества свогъ по свима улицама града, пролазеѣи съ фруломъ, цитромъ, и трубомъ покрай палате

мое, гди самъ я са Земрудомъ на балкону седю. Лено су насъ поздравляли у гласъ викаюћи: Божій благословъ и срећа нека се сиђе на тебе посланиче небесный, пророкъ некъ даруе краљу побѣду!

Ніе ми довольно было, да све чести са кѣри МуаѢаковомъ делимъ, него самъ еднако мыслио како бы іой нове и нове радости чинію. У собама нѣнимъ понамештао самъ найскупоценіе и најлепше посуђе, кое самъ само наћи мого. Педесеть лепы Георгіянски робкиня узо самъ изъ сераила отца мого покойногъ, и дао нѣой на службу. Ёдне су одъ оны изредно певати и свирати, друге са дивномъ лакошћу играти, а друге опеть у арфу вешто ударати умеле. Осимъ тога одредимъ іой црногъ агу съ дванаестъ еунуха, одъ кои свакій е особитый даръ имао забавляти.

Владао самъ надъ вернымъ народомъ, любіо самъ жену као животъ мой, и исто тако было самъ и я одъ нѣ люблѣнъ — на кратко: живіо самъ у совршеной срећи, докъ ми дервишъ неки у дворъ недође. Жива и весела наравъ калуђера тога допадне се већой части дворяна мои. Чрезъ оштроумне досетке и згодне одговоре, добіе онъ пріятельство нѣово. Ишао е съ нѣима у ловъ, и у свако весель пристаяо, чрезъ кое тако имъ се омили, да самъ сваки данъ о нѣму, као човеку слушао, кои е врло сладакъ у дружеству. То е догле траяло докъ и самъ желю недобіемъ да га видимъ и да се съ нѣимъ разговоримъ.

Дервишъ тай буде ми представлѣнъ, и я наћемъ, да е много іошть оштроумниі него што су ми га добротвори нѣгови описали. Забава нѣгова усхити ме, и изчуна изъ тогъ заблуђеня у комъ

се великаши обично налазе, да сирѣчь само по дворовима тражити валя бистрогъ и изображеногъ човека. Толико вкуса у дервишу примѣтимъ, да га у државнымъ дѣлима употребити наумимъ. Поднесемъ му место међу првымъ и найвышимъ државницима моима, но онъ ми, чему се никадъ надати нисамъ могао, благодари овима речма: Завѣтовао самъ се да никадъ никакво званіе на себе непримимъ, него да слободно и неvezано животъ проводимъ. Презирући све чести и богатства, задоволянь самъ съ онымъ, што ми Богъ дае, кои и животиню по шумама и птице по воздуху и рибе по водама рани. Накратко; я самъ совршено задоволянь са станѣмъ моимъ садашњимъ.

Дивећи се мужу, кои е сва земна блага равнодушно презирао, јоштъ га више почитовати станемъ, збогъ тако високи' мыслий нѣговы. Кадъ бы ми у дворъ дошао, свагда бы га са особитомъ честѣу дочекао; а кадъ годъ бы се у гомили међу дворянима моима наодио, свагда бы га брижљиво тражиле очи мое. Онъ е еданъ быо, съ коимъ самъ се најчешће разговарао. Тако е склоность моя къ нѣму све већма и већма растла, докъ ми најпосле любимаць непостаде.

Едаредъ у лову удалимъ се одъ пратиѣ мое. Самъ дервишъ быо е кодъ мене. Почне ми о различномъ путованю свомъ приповедати. Премда е младъ быо, опетъ е много света прошао. Млога ми е и различна чуда казивао, која е у Индіи видіо. Међу другима почне ми говорити о некомъ Брамину*) кога е у Индіи познавао. Мудраць овай, говораше дервишъ, знао е неброене дивне

*) Тако се зову свештеници у Индіи.

тайне. У целомъ естеству ништа одъ нѣга сакривено нѣ было. У момъ наручію издануо є. Любовь нѣгова къ мени принуди га, те ми мало пре него што є съ овогъ света почео одлазити, ово изустію. Сыне мой, научићу те тайни єдной, да ме и после смрти мое споминѣшь, но подъ тымъ уговоромъ, да никомъ тайну ту несповедишь. Я му тврдо обећамъ, и онъ ме научи тайни той.

Каква є то тайна, запытамъ дервиша, знашли злато правити?

Млого є рећа и славнїя вештина моя, одговори ми онъ. Знай кралю да я свако мртво тѣло оживити могу. Ону исту душу, коя є изъ мртвогъ тѣла изишла, немогу истина то повратити (то чудо самъ Богъ учинити може); но мою собствену душу могу у мртво тѣло упустити. Учинићу предъ величествомъ твоимъ покушеніє, ако ти є повољно.

Врло ми є драго, одговоримъ му я, и то таки може бити, ако оћешъ.

Башъ како валя, протрчи у тай ма испредъ насъ кошута. Брже болъ одапнемъ стрелу, срећомъ згодимъ ю и убіємъ. Садъ ћемо видити, рекнемъ дервишу, можешъ ли кошуту ову оживити.

Господару, одговори ми онъ, любопытство твоє одма ће бити задоволѣно.

Само што речи те изговори, згрува се на землю, а кошута скочи на ноге. Судите сами мили гости мои, како ми є у тай ма было. Премда се нисамъ сумняти могао о томе, што се предамномъ догодило, опетъ очима готово веровати нисамъ могао.

Кошута приступи ми улагиваюћи се скочи неколико путій око мене, пакъ онда згрува се мртва на землю, а дервишъ опетъ оживи и устане.

Усхићенъ будемъ томъ редкомъ и нечувеномъ вештиномъ, и замолимъ дервиша да ме научи той.

Краљу, рекне онъ, врло ми е жао да ти волю испунити немогу. Обећао самъ Брамину на смртној постелји нѣговой, да тайну ту никомъ сообщити нећу; робъ самъ речи мое.

Што се већма дервишъ одрицао, да желю мою испуни, то е та яча и силнѣя постаяла.

Заклинѣмъ те небомъ и земљомъ, повичемъ, учини ми по вољи. Я ти се обећавамъ да никомъ тайну ту одкрити нећу. Заклинѣмъ ти се онымъ, кои е насъ обонцу створио, да тайну ту никадъ на зло употребити нећу.

Дервишъ се мало промысли, пакъ онда одговори ми овако: Немогу дуже противостаяти краљу, когъ више любимъ него животъ мой. Испунићу ти желю. Срећа те се нисамъ Брамину заклео, да ћу тайну ту самномъ у гробъ однети; само самъ му речъ мою задао. Одкрићу дакле величеству твомъ тайну мою. Две ти само речи упамтити и у уму изговорити треба, пакъ ћешъ ма какво мртво тѣло оживити моћи. — То рекне пакъ ме научи тимъ речма.

Како те речи примимъ, одма покушамъ снагу нѣову и изрекнемъ ѣй у той намѣри да се у кошуту преобратимъ. У кои ма то усхтемъ у тайный испуни ми се желя. Ал' радость кою самъ у томъ осећао, брзо се окрене у жалость. Како ми душа у тѣло кошуте уће, обуче се злобный

дервишъ тай у моє одело, и запне стрелу мою и хтеде ме убити. Но срећомъ моіомъ умакнемъ и побегнемъ, а стрела прозуи покрай мене.

И тако проклетъ будемъ да са скотовима у гори живимъ. Срећа бы моя была, да самъ имъ раванъ быо. Да самъ са обликомъ човечіимъ и разумъ изгубіо быо, небы ме баръ найжалостніе мысли мучиле.

Докъ самъ я у шуми несрећу мою оплакивао, седіо є међутимъ дервишъ на престолу Музелскомъ, и што ме є найвише мучило, нѣгова є была Земруда. Тело дервишево остало є у шуми. У момъ облику владао є надъ народомъ моимъ, миранъ, задоволянъ и весео. Но при томъ опетъ боєћи се, да небы я посредствомъ оне тайне, коя є за мене тако жалостна слѣдства имала, начинъ нашао, да се у палату увучемъ и злобу нѣгову казнимъ, у тай истый данъ кадъ ми се несрећа догодила, заповеди, да се сви єлени поубіяю, кои се по кралѣвини моіой налазе. Да небы поступакъ тай нѣговъ народу у очи пао, дода къ запости своіой, да на животна та смртно мрзи, и зато ій истребити жели. Да бы пакъ већу волю къ истребленю єлена людма дао, прогласи да ће свакомъ, кои му кошуту или главу одъ кошуте донесе тридесетъ дуката платити.

Народъ Музелскій намамльнъ надеждомъ добитка, разиђе се са стрелама по полю, шумама и брдама, и поубія све єлене, на кое є нагазіо. Срећомъ моіомъ стреле ловаца тій небуду мени опасне. Нашавши кодъ єдногъ дрвета мртвогъ славуя, оживимъ овогъ, и у овомъ новомъ облику одлетимъ къ палати душманина мога, и сакріємъ се у густимъ гранама дрвета, кое є узъ прозоре Зем-

рудины соба стояло. Ту ме іоштѣ веѣа мука на-
падне, кадѣ помыслимѣ, у каквой є среѣи непріа-
тель мой, а у каквой самѣ я несреѣи. Мыслио самѣ
да ѣу морати одѣ туге и жалости свиснути. Єда-
редѣ у ютру, кадѣ се сунце раѣало, у кое доба
обично све птице весело пою, почнемѣ я жалос-
тивно певати, са очима у Земрудинѣ прозорѣ у-
пртима, испунимѣ воздухѣ ядима моима. Краљи-
ца жалостнымѣ певанѣмѣ намамлѣна, изиѣе на про-
зорѣ. Опазивши ню удвоимѣ поянѣ, и потрудимѣ
се іоштѣ га жалостнимѣ учинити, башѣ као да
бы се надати могао, да ѣе ме она разумети. Но,
ахѣ, поянѣ мое чинило іой є само радость, и на
велику муку мою примѣтимѣ, како се іошѣ, ме-
сто да жалостну песму мою кѣ срцу прими, она
и робкиня, коя є такоѣе у тай ма кѣ прозору до-
шла, сѣ поянѣмѣ моимѣ шале.

Никадѣ сѣ дрвета тога силазіо нисамѣ, и сва-
ко самѣ ютро пояо подѣ прозорима краљицинымѣ.
Како бы я запояо, одма бы Земруда на прозорѣ
изишла. Тако се у поянѣ мое залюбила была, да
є — кое за особито и найвеѣе божіе благодѣяніе
смаграмѣ, тврдо наумила была да ме увати. Иди
рекне єдной одѣ робкиня свои, иди и кажи нека
ми се найвештін птицеловци доведу, да ми птицу
ову увате: лудо самѣ се и смртно у ню залюби-
ла. Морамѣ ю добавити ма ме шта и колико стало.

По заповести краљициной доѣу птицеловци,
и запну замке и вигове. Свакій лако погодити
може, да нимало нисамѣ имао вољѣ да имѣ ума-
кнемѣ. Добро знаюѣи да су се трудили, да ми
слободу само зато отму, да бы ме робомѣ любов-
нице мое учинили, дадемѣ се врло лако уватити.

Земруда добивши ме у руке, ніе знала одѣ
радости шта да чини. Любимче мой, говорила є

любећи ме найнѣжнѣе, сладкій мой славую; а ѣути ружица твоя быти, већъ живу къ теби осећамъ наклоность.

Она ме люби, а я нѣжно лепимъ клюнь мой на устне нѣне. О малый несташко, рекне она смеюћи се, како ми се улагуешъ, башъ као да речи мое разумешъ.

Игравши се самномъ позадуго, метне ме своіомъ рукою у златанъ кафезъ, кои є єданъ одъ првы еунуха нѣны за мене у граду купію.

Свакій данъ, кадгодъ бы се краљица пробудила, започинаю самъ ютрену песму мою; а кадъ годъ бы къ кафезу дошла, да се самномъ игра или сладкиша ми даде, показиваю бы іой радость мою са разширеннымъ крилма, и пружаю бы іой у уста клюнь мой. Ніє се могла довольно начудити, како самъ се тако брзо упитомити могаю. Често бы ме изъ кафеза пуштала, да по соби летимъ. Али я, кадгодъ бы изъ кафеза излетію, свагда бы на прси нѣне сею, да іой се улагуемъ и нѣнымъ милованьемъ насладимъ. А кадъ бы коя робкиня гладити ме хтела, свагда бы ю яко у прсте уедаю. Одъ дана на данъ све већма и већма растла є любовь Земруде къ мени, и често є говорила да ю ништа на свету утѣшити небы могло, кадъ бы ме изгубила.

Ако є то за мене у несрећи моіой нека утѣха была, што самъ се у соби краљициной наодію, то самъ утѣху ту скупю плаћати мораю, кадъ бы деришищъ Земруду поодію. Ахъ, ко ће описати ондашню муку мою! Ни данъ данашнѣи помыслити на то немогу, да ми се кровь у жилама често незаледе. Кадъ бы му се она нѣжною показала, подигаю бы очи къ небу, као да бы ово на освету зваю.

Перѣ ми се кострешило и едѣа самѣ одѣ тешке бесноѣе живѣ у кафезу остати могао.

Кадѣ бы ме кадѣ кадѣ краљица у присуству дервиша миловала, и овай по примѣру нѣномѣ такоѣе ми се улагивати хтео, свагда самѣ га са свомѣ снагомѣ ударао и необичну бесноѣу показивао. Но ова е нѣима обадрвома радостѣ чинила, нитѣ е осветожеѣѣ мою удоволявала.

Земруда е имала у својој соби јоштѣ и едну кучку, коју е радо чувала. Едаредѣ догоди се, да никогѣ у соби нѣе было, осимѣ я и те кучке. Башѣ у тай ма оштени се ова и цркне. Случай тай доведе ме на ту мысао, да јоштѣ и треѣе покушеніе съ тайномѣ мојомѣ учинимѣ. Морамѣ помыслимѣ у себи, прокушати да узмемѣ обликѣ кучке ове, да видимѣ оѣели и како ѣе краљицу смртѣ славуя нѣногѣ у срце дирнути. Незнамѣ како ми е то на паметѣ пало, нити самѣ превидіо шта ѣе изѣ те нове промѣне быти. Све ми се чинило, да е то тайно Божіе упуѣенѣ, и зато наумимѣ то учинити, изишло како му драго.

Текѣ што намеру мою у дѣло приведемѣ, уѣе Земруда у собу, и притрчи одма кафезу. Опазивши мртво тѣло славуя свога, дрекне тако яко, да су на вику ту све робкинѣ на едаредѣ у собу до-трчале.

Шта ти е светла краљице, повичу ове уплашено у гласѣ, ель ти се несреѣа каква случила?

Ахѣ у очаянію самѣ, уздане Земруда горко плачуѣи, мртавѣ ми е мой славуј, предрага птица моя, мужиѣ мой. Ахѣ, зашто те морамѣ тако брзо изгубити. Неѣу дакле выше очице твоје отворене

видити. О, небо шта самъ ти згрешила, да ме тако страшно казнишь!

Толико е была опечальна, да су се залудъ трудиле робкинѣ да ю утѣше; речма су ю своима јоштѣ већу боолу подизале. Една одъ нѣи отрчи дервишу и яви му станѣ кральчино. Овай поити одма къ нѣой, и представи јой да смртъ птице едне нѣе такви предметъ, кои толику жалость заслужуе. Штета та, дода къ томе, може се надокнадити. Утѣши се слатка жено моя; ако су ти башъ тако славуи мили и драги, одма ћу заповедити, да ти јѣ толико наватаю, колико годъ желишь. — Но мого е дервишь колико му драго говорити. Сва су му представлена безплодна была. Земруда га нѣе ни слушати хтела.

Престани господару мой, рекне му она, да ми противъ жалости ратуешъ. Я и сама видимъ да е то слабость, смртъ птице едне тако яко оплакивати. Я то признаемъ као и ты, аль при свемъ томъ немогу удараць тай, кои ме е згодіо преживити. Ахъ нѣжно самъ миловала птичицу ту; рек'о бы човекъ да е нѣжностъ мою разумѣвала. О како ли е нѣна нѣжностъ мене усхићавала! Кадъ јой се дворянке мое приближе, онда е плашљива была или болѣ рећи, презирала јѣ е. А предамно е свагда весело летела, кадъ се къ кафезу приближимъ, да ю на руку метемъ, уверена самъ да славуј мой никогъ другоъ окромъ мене, любіо нѣе. Нѣжно и жалостиво свагда ме е гледао; чинило се да слатка птица та страда и мучи се што говорити неможе, да свою къ мени нѣжностъ изяви. То самъ я читала у очицама нѣнимъ. Немогу на све то безъ очаянїя помислити. Ахъ сладкїй славуј мой, зашто те морадо изгубити на вѣки, зашто я пре тебе неумре.

При овима речма полете іой сузе іоштѣ веѣма
На нѣой се чисто могло видити, да іой никакво
утѣшенѣ помоћи неможе. Живость жалости нѣне
учини ми се милостиво за мене предсказаніе.
Лежао самъ у буцаку доѣћи штенце и добро
пазећи на све што се догаѣа. Слутенѣ неко каже
ми, да ће дервишѣ, за утѣшити кральицу, врачанѣ
свое употребити. Среѣномъ моіомъ тако и буде.

Дервишѣ видећи да кральица речи нѣгове
неће ни да слуша, узме другій начинѣ утѣшеня;
єрбо ю є преко мере любію, нити є могао дуже
сузе гледати. Свима слушкиняма заповеди изъ
собе изићи. Оставши самъ са Земрудомъ рекне
овой: Драга моя кральице! Кадѣ ти є башѣ смртѣ
славуя твогѣ толико на срце пала, то ѣу ти га
опетѣ оживити. Нетужи, неплачи выше, опетѣ
ѣешѣ птицу твою живу видити. Обеѣавамъ ти да
ѣе те сутра поянѣ нѣно пробудити.

Разумемъ те господару, одговори Земруда.
Ты ме држишѣ за луду и радѣ си жалость мою
преварити. Данасѣ ми даєшѣ надежду, а сутра
ѣешѣ чудо то опетѣ на другій данѣ одложити, и
сотымъ непрестанымъ закасняванѣмъ надашѣ се да
ѣешѣ ми споменѣ птице мое изъ главе истерати.
Или може бити мыслишѣ другогѣ славуя до сутра
уватити и сотимъ ме преварити.

Нема одѣ тога ништа любезна моя, одговори
дервишѣ, овай истый славуя, когѣ у кафезу мртва
гледашѣ, ова иста птица, среѣный предметѣ твоє
велике жалости, опетѣ ѣе певати и теби се ула-
гивати. Я ѣу славуя овомъ дати новѣ животѣ, и
ты ѣешѣ моћи опетѣ доброту твою надѣ нѣимъ
просипати. Онѣ ѣе цену доброте твоє іоштѣ

вѣhma одсадъ познати, и ревностиѣ ѣ се паштити да ти се допадне. Моя ѣ га душа оживити. Свако ютро ѣу я у облику нѣговомъ тебе веселити. То чудо могу учинити; ѣрбо тайну знамъ на свету нечувену. Ако се сумняшь о томе или башъ не можешъ оживленѣ птице твоѣ до сутра чекати, то ѣу овай часъ доказати да ти истину говоримъ.

Кральица неодговори на то ни речи дервишу. Овай видеѣи, да она речма нѣговимъ башъ много неверуѣ, седне на софу, и помоѣу оне две слажне речи, коѣ самъ и я одъ нѣга научио, пусти душу свою у славуя. На неописано удивленѣ Земрудино почне птица певати. Аль непотраѣ ioй дуго то певанѣ, ѣрбо и я такоѣе уитримъ мой првый обликъ узети и у тай ма насрнемъ на кафезъ, счепамъ славуя и заковремъ му шио.

Шта то радишь, повиче кральица. Кадъ си ми славуя убити хтео, а ты зашто му даде найпре животь?

Хвала Богу, повичемъ я и непазеѣи на речи нѣне; толико самъ у освету мою удублѣнѣ быо,— свршено ѣ; удавио самъ злочинца, когъ ѣ цѣло дѣло много жесточио казнъ заслужио.

Земруда се зачудила, кадъ ѣ птицу свою оцетъ живу видила, аль дваредъ ioй ѣ веѣе удивленѣ было, кадъ мене тако срдита и бесна опази. Господару, рекне ми она, каква те то страсть спопаде, шта значе те речи твоѣ?

Я ioй приповедимъ све по реду, шта се самномъ случило и примѣтимъ, да при приповеданю момъ сва пребледи, и да ѣ близу несвестице. Тако ю ѣ гризла совѣсть, што ми ѣ, премда безъ сваке кривице своѣ неверномъ постала. Уверена ѣ была

да самъ заиста я правый Фадлала. О томъ се ни сумняти ніе могла, ербо е знала да се тѣло дервишево у шуми нашло; а и заповесть претвореногъ краля, да се сви елени поубіяю, ніе іой непозната была.

Како кральици све догађае мое представимъ, одма се станемъ и каяти што самъ тако несмыслень быти могао. Камо сређа да самъ іой само казао, да самъ одъ волшебника каквогъ научіо ту тайну да мртво тѣло оживимъ. Могао самъ іой то затаити, у какву ме несређу дервишъ баціо быо. Богъ бы дао да то нигда чула ніе, може быти те бы и садъ жива была. — Но шта говоримъ тужанъ; кудъ заблуђуе душа моя. Заръ ми ніе познато да е сређа и несређа, коя намъ се догодити има, на небу напредъ забележена? — Кћи Муафакова таквой се жалости преда зато, што е злочинца оногъ за неко време сређнымъ чинила, да ми сасвимъ ніе было могуће да ю утѣшимъ. Ако іой и есамъ представляю, да ю незнаиѣ нѣно сасвимъ правда, и да цео тереть те кривице само на дервиша пада, кои е злобу свою животомъ платіо; ако ю и есамъ уверавао, да ю и садъ съ еднакомъ нѣжностѣу любимъ: ничимъ манѣ опеть то све ніе было кадро, избити ю жалостанъ догађай тай изъ срца и утѣшити ю. А изъ тогъ шта е друго слѣдовати могло него болестъ. Ахъ, Земруда моя умре у наручію момъ, молећи ме за опроштенѣ грѣха; у комъ е чиста была као сунце, и кои любовь мою къ нѣой ни найманѣ умаліо ніе.

Тело іой саранимъ у кральвской гробници. После погребѣ зовнемъ къ себи принца Амандедина. Стриче мой, рекнемъ овомъ, я немамъ порода, и зато ево полажемъ круну у твое руке. Уступамъ

ти кралѣвину мою и одричемъ се владаня. Остатакъ живота могъ провестѣу просто у тишини.

Амандединъ, кои ме е заиста истинито любіо, све силе свое употребил да ме одъ намере мое одврати. Но я му на кратко и озбильски одговоримъ, да тврдостъ намере мое нико и ништа одвратити неможе. Кралѣвићу, додамъ јоштъ къ томе, я остаемъ постојанъ, узми престољ Фадлалинъ, и буди срећни на нѣму него што самъ я био. Владай надъ народомъ моимъ, кои заслуге твое познае, већ срећу имавши, тобомъ управљанъ быти. Теретомъ круне уморенъ живићу я у удалњимъ предѣлима као простъ грађанинъ, и слободанъ одъ бриге престола, плакаћу за Земрудомъ мојомъ, среће оне дане споминући у кое смо заедно проживили. А и шта бы ми друго радостъ одсадъ учинити могло, него сладакъ споменъ тай.

Оставимъ Амандедина на престолу Музелскомъ, узмемъ мало са собомъ робова и поћемъ путемъ у Багдадъ. Съ много новаца и драгогъ каменя доћемъ у градъ тай, и станемъ кодъ Муаѣака. Овай се заедно са женомъ својомъ врло зачуди, кадъ ме спази. Сузе намъ се помешаю, кадъ имъ јавимъ смртъ кѣри нјове, коју су страстно любили. — Незадржимъ се дуго у Багдаду, него се здружимъ съ множиномъ путника, кои су у Меку ишли. Свршивши овде молитву и поклоненіе мое, наићемъ случайно на карванъ Татара, съ којима упутимъ се у Татарску. Дошавши у овај градъ наићемъ да му е положеніе пріятно и станимъ се овде. Већ е досадъ близу четрдесетъ година протекло, одъ како овде живимъ. Жители овдашњи држе ме за страноземца, кои самъ негда трговину водіо. Животъ ми е врло простъ, безъ

свакогъ дружба и познанства. Одредѣть редко ме когодъ пооди. Земруда ми непрестано душу облеће. Споменъ нѣнъ есть една едита моя радость.

ПРИНЦЪ КАЛАФЪ И ТУРАН- ДОТА ПРИНЦЕЗА ХИНЕСКА.

(Продужено).

Фадлала сврши повѣсть предивногъ житія свогъ. То е, рекне гостима своима, житіе мое. Изъ мои несреѣны догађая и изъ ваши видити можете, да е животъ людскій подобанъ ружняку,*) кои е ладномъ сѣверномъ ветру непрестано изложенъ. Но опетъ вамъ то исповедити морамъ, да мирно и задовольно живимъ, одъ како самъ у Яйку нити самъ се икадъ пов аяо. Радость налазимъ у тавной судьби, кою самъ себи изабрао.

Тимурташъ, Елмаца и принцъ Калафъ нису се могли доста нахвалити сына Бин-Ортовогоъ. Ханъ се дивіо великодушію нѣговомъ, коимъ се своевольно царства одреко, да као простъ грађанинъ у туђой земљи живи, гди нико ни знао ніе, у каквомъ е достоинству онъ негда быо. Елмаца е хвалила верность нѣгову спрофу Земруде и жалость за нѣгомъ. Калафъ пакъ овако рекне домаѣину: Го-

*) Цбувъ ружа.

сподару, желити бы было, да сви люди, коє Богъ са страданѣмъ пооди, толико якогъ трпеня имаю, колико си ты у твоіой великой несреѣни повазао.

Разговарали су се докъ нїе доба за спаванѣ приспело. Фадлала зовне онда слуге свое, кои свеѣе у свеѣняцима одъ алойногъ дрвета узму, и Хана, принцезу и сына нѣовогъ у друге собе,*) гди є онаква иста чистота и простота владала, каква и у целой куѣи. Елмаца и Тимурташъ остану у єдной соби, а за Калафа была є у другой соби постеля намештена. •

Сутра дань у ютру уѣе любезный стараць у собу своимъ гостима, кои су мало пре тога веѣъ устали были. Назове имъ найпре добро ютро, пакъ онда овако говорити започне: Мили гости мои, нисте само вы овога света несреѣный. Башъ самъ садъ чуо, да є юче посланикъ султана изъ Каризма овамо дошао, кога є господаръ нѣговъ Иленг-Хану послао, да овога несамо то моли, да неприятелю своме Хану Ногайски Татара прибѣжиште неда, него іоштъ шта више да га увати, ако бы крозь кралѣвство нѣгово Яикско проѣи хтео. И заиста говори се овде, да се несреѣный краль тай одъ стра, да небы султану изъ Каризма у руке пао, изъ престолногъ града свога уклонію, и бежанѣмъ съ фамиліомъ своіомъ спасао.

При овима речма побледе Тимурташъ и сынъ му, а прицеза падне онесвестѣена на землю.

Елмацина несвестъ и напрасна забуна отца и сына докажу Фадлали ясно, да му гости нису трговци были, видимъ, рекне онъ, кадъ се принцеза опеть къ себи поврати, да вы врло много саучаствуєте у судби Ногайскогъ Хана, или ако управо

*) Овди є изоставлѣно при преводу съ немачкогъ „одведу.“

казати смемъ што мыслимъ, да сте вы све трое сожаленя достойни предмети мрзости тога силнога султана изъ Каризма.

Господару, одговори Тимурташъ, мы смо жертве крвожеѣи нѣгове. Я самъ Ханъ Ногайски Татара, ово е жена моя, а ово ми е сынъ. Врло бы ружно одъ насъ было, да се теби неодамо, теби, кои си насъ тако любовно у домъ свой приміо а толико намъ поверенъ поклоніо. Шта выше, надамъ се да ћешъ ми мударъ совѣтъ дати, како бы могли одъ нове ове опасности умаѣи.

Станъ е ваше садашнѣ, одговори старый краль Музелскій, врло страшно. Познать ми е Иленгъ Ханъ; онъ се бои султана, нити се треба сумняти, да неће онъ изъ любви къ овоме заповедити да васъ свуда траже. Ви нити ћете кодъ мене нити ма у којој куѣи овога града безбѣдни быти. Другогъ дакле начина нема, него да се што брже можете изъ землѣ Яикске уклоните. Преѣдите преко рѣке Иртиша и гледайте да што брже можете, да до краине кралѣвства Берласовогъ допрете.

Тимурташу и нѣговима допадне се мудрый овай совѣтъ. Тай часъ Фадлала заповеди три коня за нѣи оседлати и свимъ што е за путь нужно ватоварити. Преко тога даде имъ іоштъ кесу пуну дуката. Бежите, рекне имъ, што брже можете; негубите времена, може быти сутра ће Иленгъ Ханъ већъ заповедити да васъ тражи.

Благодаривши староме кралю као што е за- нста и заслужио быо, поѣу изъ Яика. Прешавши преко Иртиша допру за неколико дана до Берла- ски Татара. Кодъ првогъ станишта нѣовогъ за- уставе се, продаду ковъ свое, живеѣи мирно и

спокойно, докъ имъ е новца траяло. Но кадъ имъ овогъ нестаяти почне, пробуди се опеть малодушіе старога Хана. Зашто самъ, повиче, іоштъ на овомъ свету? Небыли боль было да самъ у краљвини моіой гордогъ непріятеля дочекао, и бранећи престолный градъ мой, славно погинуо, него што самъ животь избавіо, кои е вечной вериги, све одъ самы несрећны догађая изложенъ. Залудъ ћемо са трпенъмъ страдања наша подносити; срећа намъ никадъ више пропевати неће, кадъ ето самъ Богъ, несматраюћи на покорность нашу, кою воля нѣговой показуемо, толико дуго трпи, да у невољи уздишемо и стенъмо.

Отче мой, одговори Калафъ, неваля да очаявамо, надаймо се іоштъ едаредъ краю страдања наши. Небо коє судбу нашу уређує, приправя намъ може быти срећу, на кою слабость наша едва и слутити може. Айдемо къ првомъ станишту овогъ народа; я све нешто напредъ осећамъ, да ће се ту обстоятелства наша променути.

Отиду къ станишту, у комъ е Ханъ Берласкій пребывао. Ту се наодио великій шаторъ, кои е за сиромашне страноземце одређенъ быо. У тай шаторъ уђу и они, и завуку се у ћошакъ врло забринуты, шта ће чинити да само живити могу. Калафъ остави отца и матеръ у шатору, пакъ отиде, да се моли сажаленю пролазећи. Добіє нешто мало новаца за коє леба купи, и предъ вече родительима своима донесе. Ови нису могли сузе уздржати, чувши да имъ е Калафъ просіо. Принцъ е исто тако жалостанъ быо, као и родители нѣгови. Ахъ, рекне онъ, ништа на свету ніе страшніе, и мучніе, него милостиною просити. Но опеть, колико ми се прошня презрителна види, просиђу

еднако, ако васъ другимъ ничимъ ранити немогу. Аль, дода къ томе промысливши, садъ ми нешто на умъ паде; продайте ме у робль, пакъ ѣте за мене добити, да дуго време живите.

Шта говоришь сыне, повиче Тимурташь, слободу твою да продамо, и одъ продае те да живимо? Сачувай Боже, волимъ да несреѣа коя е насъ постигла, никадъ непрестане. Ако башъ мора едно одъ насъ продано быти, да се тако друго двое одъ несреѣе избеаве, то некъ я тай будемъ; драговољно но ѣу я за васъ обадове ярамъ робства вуѣи.

Отче, одговори Калафъ, садъ ми е нешто добро на умъ пало: идемъ сутра у ютру меѣу надничаре; кои годъ употреби ѣе ме на посао, пакъ ѣемо тако свакиъ данъ одъ наднице мое живота-рители моѣи.

На томъ остане. Сутраданъ помеша се принць меѣу надничаре, чекаюѣи да га ко годъ найми. Но несреѣа хтеде да га нико на посо непозове. Цело по' дана чекао е. Найпосле помысли самъ у себи жалостиво: Ахъ тужанъ, по' дана веѣъ проѣе а я юштъ ништа заслужио нисамъ. Ахъ шта ѣе ми отаць и мати вечерати; и ако ме овако несреѣа увекъ терала буде, чимъ ѣу иѣ ранити.

Догрди му веѣъ на припеки стаяти, и залудъ чекати да га кои годъ найми. Отиде на страну, да насамо мысли о начину, како ѣе себе и родителей свое ранити. Посадивши се подъ едно дрво и помоливши се Богу да се смилуе на превелику неволю нѣгову, сведе очи и заспи. Кадъ се пробуди опази сокола чрезвычайне лепоте. На глави е имао перяницу одъ ияду боя, а око врата ланаць одъ златнога лишѣа, дѣямантима, тошазима и рубинима искиѣенъ. Калафъ, кои се у птицолову разу-

мевао, пружи соколу песницу, а овај слети му одма на руку. Ние могуће описати радость принца нашегъ, кадъ скупоченогъ сокола овогъ увати. Видићу, рекне самъ у себи, каква ме е срећа садъ снашла. По свой прилици птица ова принадлежи Хану ове землѣ.

И заиста непревари се. Алингверъ Ханъ Берласкій быо е господарь сокола овогъ. Юче у лову изгубіо га е. Сви ловци нѣгови са слугама своима разишли су се были на све стране, тражећи са великимъ страомъ птицу ту; ербо имъ е Ханъ смрћу запретіо, ако му се врате безъ сокола, кога е врло страшно миловао.

Принць Калафъ дође са соколомъ у станиште. Како га народъ съ птицомъ томъ у руци опази, одма у гласъ повиче: Нашао се соко кралѣвъ. О благо младићу, кои ће господара нашегъ обрадовати.

Тай часъ буде Калафъ одведенъ у шаторъ Хановъ. Алингверъ опазивши сокола свогъ, полети къ овоме, глади га, грли и люби, піванъ чисто одъ радости. После тога окрене се Калафу и запыта га, гди е сокола нашао. Принць му приповеди стварь, као што се догодила. Кадъ сврши Калафъ беседу свою, онда почне Ханъ овако говорити. Ты ми се видишь страноземаць; одкуда си родомъ и каквогъ си заната?

Господару, одговори сынъ Тимурташевъ клекнувши предъ Хана на землю, я самъ сынъ трговца некогъ изъ Бугарске. Отаць ми е врло богатъ быо. Пре краткогъ времена пођемъ съ нѣмъ и матеромъ крозь предѣле Яикске. Ту насъ наядну пустаиє, и поотимаю одъ насъ све осимъ живота. Отуда прешли смо у твою землю.

Младићу, рекне Ханъ, врло ми е драго да си ми башъ ты сокола нашао и донео; ербо самъ се заклео да ћу ономе кои га нађе, три милостинѣ учинити, кое желіо буде. Говори дакле шта иштешъ, и уверень буди да ћу ти прошеніе твоє удовлетворити.

Кадъ ми допушташъ искати, одговора Калафъ, и три ми милости обећавашъ, то желимъ прво, да отаць мой и мати моя, кои се у великомъ сиротиньскомъ шатору наоде, особитый шаторъ близу тебе добию; да ій за живота ньіовогъ, кои и тако дуго траяти неће, ранишъ и одевашъ, и да имъ сваку послугу даешъ. Друго желіо бы najlepшегъ коня твогъ добити, сасвимъ оседлана и оправна. А треће и наипосле молимъ, да ме врло лепо оденешъ, богатъ ми мачъ и кесу пуну новаца дадешъ, да бы тако могао на путь поћи, кои у глави имамъ.

Желъ су твоє испунѣне, рекне Алингверъ. Иди, доведи отца твогъ и матеръ мени овамо. Они ће одъ данасъ ужитакъ свой, као што желишъ кодъ мене имати. А ты можешъ сутра, у драгоценомъ оделу обучень, и на najlepшемъ коню момъ поћи, кудъ ти драго.

Калафъ простре се предъ Ханомъ на землю, и благодаривши му на великой милости ньговой, отиде у шаторъ, гди су га Тимурташъ и Елмаца съ нестрпѣнѣмъ очекивали. Носимъ вамъ весеогласъ, викне имъ іоштъ съ врата, судьбина се наша већ преокренула. Приповеди имъ потомъ случай са соколомъ Хановымъ. Родители му се врло развеселе. Догађай тай сматрали су као нелажанъ знакъ, да се строгость несреће ньіове ублажавати почела. Драгавольно пођу за Кала-

фомъ, кои ѿ у краљвъ шаторъ одведе, и Хану представи. Алингверъ прими ѿ наймилостивіе и потврди на ново, да ће обећанъ Калафу дано, верно испунити. Одма имъ даде особитый шаторъ и заповеди слугама и робовима своима, да имъ исто тако, као и нѣму самомъ служити и дворити имаю.

Сутраданъ буде Калафъ у скупоцено руво обучень, и добіе изъ саме Алингверове руке мачъ, когъ є држакъ одъ самогъ драгогъ каменя быо. Затимъ получи кесу пуну дуката. Найпосле изведенъ буде предъ нѣга прекрасанъ турскій конь. Онъ га одма узяши и полети на нѣму тамо овамо. Вештина коняника нашегъ у яшеню и нѣгово изредно благородно држанъ, усхити Хана и све дворяне нѣгове.

Благодаривши Хану іоштъ єдаредъ на милости нѣговой, отиде одъ нѣга, да Тимурташа и Елмацу у шатору нѣовомъ потражи. Врло велику желю, рекне имъ, кою надячати немогу, имамъ, да краљвство Хинеско видимъ. Допустите ми сладки родительи мои, да желю ту испунимъ. Напредъ нешто у себи осећамъ, да ћу се тамо славнымъ дѣломъ каквымъ одликовати, и пріятельство монарха добавити, кои надъ тако пространомъ државомъ влада. Допустите да васъ на месту ономъ оставимъ, гди сте у совршеной безбѣдности, и гди вамъ ништа неоскудѣва. Допустите да желы той моіой или боль рећи, гласу неба слѣдуемъ, кои ме на славна дѣла позива.

Иди сыне мой любезный, одговори Тимурташъ, иди, слѣдуй благородной ревности, коя те оживлява; дозови намъ добродѣтелю твоіомъ затезаюћу се срећу, коя валя да за страданѣмъ пле-

мена твога дође, или заслужи смртѣу славе достойно место у повестници несрећны князева. Путь мы ћемо кодъ благодѣтелногъ племена Берласкогъ известія о теби чекати, срећа наша быће одбіена сѣйность*) твоє среће.

Принць загрли Тимурташа и Елмацу найнѣжнѣе, и пође путемъ у Хину водећимъ. У лѣтописима нѣе назначено, єли онъ какве особите догађає у путованю томъ имао; само то стои, да є, дошавши у великій градъ Канбалекъ, другчіє Пекингъ названный, предъ єдномъ маломъ кућицомъ, гди є удовица бака живила, съ коня сѣшио. Како Калафъ на врата кућице те дође, изиђе бака. Принць ю поздравил и упыта: Майко, был' могла путника на конакъ примити? Ако ме можешъ у кућу твою пустити; то уверена буди, да нећешъ узрока имати, самномъ незадовольна бити.

Бака измери младића нашегъ очима, и судећи по стасу нѣговомъ и богатомъ оделу, да то нѣе гостъ, кога одбити треба, поклонил се врло дубоко предъ нѣимъ. Младый лепога стаса човече, рекне она, кућица моя, и све што є у нѣой, стоитъ на служби.

А имашъ ли, запытаю Калафъ, какво чисто место за могъ коня?

Имамъ да како, одговори бака. То рекавши узме одма коня за узду и одведе га у конюшару, коя є покрай дворишта острагу была. Кадъ се врати стара ова, упытаю Калафъ, кои є доста погладанъ бую, имали кога у кући, кои бы штогодъ на тржишту купити разумевао. Удовица одговори, да има сына одъ дванаєсть година, кои кодъ

*) Der Abglanz.

нѣ у кући живи, и кои га поуздано послужити може.

Калафъ извади дукать изъ кесе и даде га детету, коє одма на тржиште отрчи.

Докъ є дете налогъ свршивало, забавляо є Калафъ домаћицу свою съ ияду запыткиваня, тако, да ова знала нїє на коє ће му пре одговорити. Хтео є чути одъ нѣ, какве су нрави, какви обичаи и завичаи овогъ великогъ града; колико има фамилія у Пекингу и т. д. Найпосле савіє разговоръ на краля Хинескогъ. Кажи ми майко молимъ те, рекне іой Калафъ, какве є нарави краљ тай; є ли великодушанъ, и шта мыслишь, оћели му повольна бити ревность страноземца, кои му се понудіо буде, да му служи противу непријателя нѣговы. Єдномъ речи: заслужуєль краљ вашъ да човекъ у дѣлима своима саучастникъ буде?

Безъ сваке сумнѣ, одговори бака, заслужує то краљ нашъ. Онъ є изреданъ краљ, кои поданике своє, као рођену децу свою милує, а и они нѣга любє, као отца свога. Чудно ми є врло, да іоштъ ништа о нашемъ добромъ краљу Алтун-Хану чуо ниси, та гласъ и слава изредности нѣгове по свуда се разнела.

По томе што ми о нѣму кажешъ, одговори Калафъ, мора краљ твой бити найсовршеніи одъ свію монарха на свету, а притомъ заєдно и найсрећнии.

И опеть, рекне бака, нїє срећанъ. Шта више, управо се може рећи да є онъ врло несрећанъ. Прво нема ни єдногъ принца кои бы се за нѣмъ на престоль попега мого. Никако мужко чедо неможе да добіє; премда є тога ради силна вол-

шебства чинити давао, и друга неброена добра дѣла починіо. Аль опетъ то ти могу казати, да се у томе што сына нема, несостои сва несрећа нѣгова. Савъ миръ и спокойство живота нѣговогъ нарушава единица нѣгова принцеза *Турандота*.

А како то, упыта Калафъ, да га рођена кћи нѣгова тако несрећнымъ чини?

Садъ љу ти казати како то бива, одговори стара, нити те ико болъ о томъ известити може одъ мене. Кћи моя, коя честь има у сераилу међу робкињама краљве кћери наодити се, често ми е повѣсть ту приповедала. Принцеза Турандота садъ ступа у деветнаесту годину. Тако е лепа да живописци, кои су іой обликъ начертавали, премда су найискусниі у целомъ истоку, еднoгласно су сви то признали и исповедили, да се посла свога и саме кичице свое заиста стиде. Кои найзгодніе уме дражести краснога лица бояма написати, тай небы кадаръ быо све дражести принцезине по достојнію у живопису представити. И опетъ при свемъ томъ различне одъ облика нѣногъ живописи, премда су безпредѣлно нижегъ естества, страшна су дѣйства произвели. Принцеза саставля съ томъ обчиняваюћомъ лепотомъ, толико изображеногъ духа, да не само све оно зна, у чему се лица нѣнога достојинства обично обучаваю, него су іой іоштъ и све оне науке познате, коє су само мушкима свойствене. Она познає и пише писмена веће части познаты езыка, зна численицу и художество землѣмѣрія, землѣописаніе, науку мудролюбія (Филозофію), права (*Jurisprudentiam*) и преко свега тога богословію. Она е читала законе и нравственицу (*Ethicam*) законодавца нашегъ *Берингхуцина*. Накратко: принцеза Турандота толико е учена

колико сви наши кнѣжественци, заєдно узети. Но покрай свою тій преимуѣства, тако има жестоку наравь, да іой и у той нико раванъ ніє. Славу свою безчести свирѣпостѣу мрзости достойномъ.

Има одъ прилике две године, кадъ ю є краль Тибетскій за сына и наслѣдника свога просію, кои се у живопись лица нѣногъ, когъ є случайно добио у руке залюбіо. Алтунъ-Ханъ радъ и весео да се съ кралѣмъ Тибетскимъ опріятельи, предложи ту чести пуну удатбу принцези. Но горда Турандота коя є све мушкарце за презренія достойне држала, тако ю є лепота нѣна суетномъ учинила, да є одбацила предложеніє то съ презреніємъ. Краль се на то расрди и яви іой да онъ покорность одъ нѣиште. Но она место да се добровольно заповести отчиной покори, заплаче се одъ тешке бесноѣе, што се отаць усуѣує натеривати ю. Преда се прекомерной туги и жалости, као да іой є Богъ зна какво зло учинѣно. Толико се єдила и мучила, да найпосле у болестъ падне. Лекарѣ нашавши узрокъ болести нѣне кажу кралю, да сви начини нѣіови овде ништа непомажу, и да ѣе принцеза заиста животь изгубити, ако онъ на томъ остане да є уда за принца Тибетскогъ.

Краля кои є кѣерь свою найнѣжніє любію, уплаши опасность, у коіой є она была, отиде къ нѣой и обеѣа іой да ѣе посланика краля Тибетскогъ са одричуѣимъ одговоромъ натрагъ оправити.

Тога ніє доста, одговори Турандота, я самъ твердо наумила умрети, ако ми отче недопустишь што ѣу те садъ молити. Ако желишь да ти жива останемъ, а ты ми се морашъ ненарушимомъ клетвомъ обвезати, и ту заповестъ целомъ народу

обзнанити, да одъ свію принцева кои ме просили буду, ни єданъ руку мою добити неће, развѣ ако на питаня, коя ѣу му я предъ свима законцима, кои се овде налазе, предложити, слично и управо одговоріо буде. Кои то умео и могао буде, томе самъ готова руку мою дати и за мужа га могъ узети. Али кои згодно неодговори, томе оѣу да се глава у дворишту палате твоє одсече.

Та заповестъ продужи она даль, учиниће то да ће страни принцеви кои у Пекингъ доѣу и заповестъ ту чую, волю изгубити да ме просе; а башъ то и єсть што желимъ, ербо мрзимъ на мушкарце, нити се оѣу удати.

Али кѣри моя, одговори іой краль, ако се опеть кои наће, кои бы непазеѣи на строгость заповести те, усудіо се да те проси и на питаия твоя слично одговоріо?

Тога се башъ небоимъ, пресече му она речъ живо. Тако тешка питаня предлагати умемъ, да ѣу и найученіє кнѣжевнике у забуну довести. Што самъ заключила на томъ стоимъ ма ме шта постигло.

Алтунъ-Ханъ промысли зрело о томъ принцезиномъ исканю. Веѣъ видимъ, реѣне у себи. да ми се кѣи никадъ удати неће, и да ће жестока слѣдства тогъ испита нѣногъ све любезнике нѣне заплашити. Могу іой дакле слободно испунити желю. Несреѣа се никаква изъ тога догодити не може, ербо кои бы принць тако лудъ быти могъ, да се у такву опасность баци? — Уверенъ дакле краль, да заповестъ та никаква зла слѣдства имати не може, и да є само та кѣри нѣговой здравлѣ повратити кадра, изда ю явно, и закуне се да ће ю найтврѣе и найстрожіє држати.

Турандота светомъ заклетвомъ овомъ уверена, да іой отаць ове никадъ нарушити неће, почне се одма поправляти, и за мало времена оздрави самимъ.

Међутимъ гласъ лепоте нѣне намами више страны принцева у Пекингъ. Колико имъ е опасность у кою су се бацали живо представляна была, опетъ се ниѣданъ одъ те уплашио не. Свакій, а особито младъ човекъ, добро само о себи мысли и тако и принцеви ови усуде се предъ принцезу изићи, да на питаня нѣна одговараю. Но немогући у таванъ смисао речій нѣны продрети, ѣданъ по ѣданъ одъ нѣи губіо е на најжалостниі начинъ животъ свой.

Краль, то мора човекъ о нѣму признати, показао се е свакій путь врло ожалостѣненымъ збогъ несреће принцева тій. Каяо се што е заклетву ту задао, коя му добро срце нѣгово веже. Колико е кѣерь свою любіо, опетъ бы волео, да ю е изгубіо, него што му на овай начинъ живи. Онъ са своѣ стране све штогодъ може чини, да уклони свакій случай несреће те. Кадъ годъ бы любезникъ, когъ жестина заклетве запла итиш неможе, къ нѣму дошао да руку принцезинупроси, свагда бы онъ своѣ красноречіе напрегао, да га одъ намере нѣгове одврати. Свагда бы ѣдва и съ великомъ невольомъ допустио, да одъ принцева ма кои животъ таквымъ начиномъ опасности подвргне. Но обично се догађа да га млади продрзльивци и неслушаю. Ови мудре совѣте нѣгове презирући, обично су само съ лепомъ Турандатомъ забављни, и надежда да ову добію, тако ій яко заслепи да и немаре за опасность коя имъ животу прети.

Као годъ што краль баръ сажаленъ показуе спроћу судбине несрећника овы: тако свирѣпа кѣи

нѣгова противно томе ради. У нѣой душа одъ радости игра, кадъ гледи крвава позорія, коя Хинезцима, лепота нѣна узрокуе и причинява. Она се съ тымъ горди да іой се и самый любви найдостойніи принць нѣ не само недостоянь чини, него іоштъ и за особиту подрзльивость држи, да кои мысао свою на ню подиѣи сме, и смръть нѣгову сматра као праведну казнь нѣгове нечувене подрзльивости. Што е найжалостніе то е, што Богъ попушта, да непрестано принцеви долазе, кои се нечовечной лепоти овой жертвую. Ніе одавно, одъ како е принць еданъ, кои е себе толико просвеѣнымъ држао, да ѣе на питаня нѣна моѣи одговорити, животь свой изгубіо. И ноѣасъ е еданъ погублѣнь, когъ несреѣна судба нѣгова у той истой надежди, у овай престолный градъ Хине довела.

Калаѣъ слушао е приповеданѣ домаѣнице свое са особитымъ пазенѣмъ. Кадъ ова беседу свою сврши, онда іой рекне онъ: Я то постиѣи немогу, како сви тій принцеви тако сасвимъ безумни быти могу, да ій желя нападне принцезу просити? Кои се человекъ упрепастіо небы одъ уговора подъ коимъ ю добавити може? А и преко свега тога говорили живописци шта имъ драго, уверавали они ма колико, да су живописи нѣови само несовршена изображеня дражести нѣни; еле я то држимъ, да ю лепшомъ пишу, него што е, кадъ су живописи тій таква страшна дѣйства произвести могли. Я ти майко то заиста веровати немогу, да е Турандота тако лепа као што ты кажешъ.

Господару, одгори удовица, іоштъ е лепша, него што самъ ти казала и него што самъ ти ю речма описати кадра. То ми можешъ веровати ербо често виѣамъ, кадъ у сераиль кѣери моіой

одлазимъ. Представи себи ако оѣнешъ, найвеѣу лепоту, кою е уображенѣ твоє породити кадро, скупѣ све штогодъ къ савршной лепоти принадлежи, и уверенѣ буди, да іоштѣ таквогѣ предмета себи представити неможешъ, кои бы само близу принцезе быо.

Принцъ Ногайски Татара нїе могао претераной той домаѣнце свое похвали веровати. Но опетѣ мило му е было слушати приповеданѣ нѣно, ни самѣ незнаюѣи зашто. Майко, рекне онѣ, есультя питаня, коя предлага кралѣва кѣи своимѣ просіоцима, тако тешка, да башѣ неможе на нѣима одговорити човекѣ тако, да задовольни буду законници кои су у ствари той судїе? што се мене тиче я мыслимѣ да су принцези они, кои у смысао питаня тїи нису прониѣи могли, люди врло краткога ума были.

Нїе тога доста, одговори бака, никакве заго-нетке нема на свету мучнїе одѣ упыта принцезины, и готово нїе ни могуѣе на нѣима одговорити.

Докѣ су се они двое тако меѣу собомѣ разговарали, и о лепой Турандоти и нѣнымѣ несреѣнымѣ любовницима препирали, доѣе меѣутимѣ дете съ тржишта и доне се различны стварїй за ело. Калафѣ се посади за асталь, кои му е стара поставила, почне ести, као дае одѣ глади утекао быо.

Смркне се. На едаредѣ зазвоне трубе правде. Принцѣ запыта шта то значи.

То е, одговори, стара, знакѣ кои се народу дае, кадѣ кога на смртѣ воде. Несреѣникѣ кои ѣе данасѣ погинути, естѣ тай истый принцѣ за когѣ самѣ ти казала, да мора животѣ изгубити; ербо в зло на упыте принцезине одговорїю. Истина овде е обичай, да се кривци даню казне, но ово е осо-

битый случай. Краль се гади у срцу свомъ суда, кои просіоцима принцезинима држати мора, и радъ є да nebude сунце сведокъ тако грозногъ поступка.

Сына Тимурташевогъ нападне желя, да погубленіє то, когъ му се узрокъ тако чрезвычайнъ чинію, види. Пође дакле путемъ и наишавши на велику гомилу Хинезаца, коє є иста желя терала; помеша се съ овима и дође у палату, гди ће се то жалостно позоріє свршивати.

Насредъ дворишта опази високу одъ дрвета начинѣну кулу, по којой су съ поля свудъ унаоколо гране ципрессове извешане были. Међу гранама овима понамештане су были у прекрасномъ реду неброєне чашице са жижицама, кои су у средъ тавне ноћи данъ чиниле. Педесетъ стопа одъ Шептхерале т. є. куле те, узвышено стаяло є губилиште, белымъ златомъ покривено. Около овога было є више шатора одъ беле шафоте. За шаторима стаяло є две иляде войника Алтун-Хановы. Ови су начинили съ голымъ мачевма и сикирама у руку два реда, да тако насртанѣ любопытногъ народа одбіаю. Калафъ є сматрао све, што годъ му є ту у очи падало съ особитымъ пазенѣмъ. Жалостно торжество започне се са забуномъ, лупомъ бубнѣва и звона, кои су се гласови съ высине куле на далеко разлегали. Двадесетъ мандарина и толико законика, у дугомъ съ неброєнымъ борама руву обучени, помоле се изъ палате и упуте къ губилишту. Дошавши къ овоме обиђу около нѣга трипутъ, пакъ онда поседаю подъ шаторима.

После тога появи се жертва, цвећемъ и границама одъ ципреса искићена. Около главе бы-

ла іой є плаветна свеза (пантльика), а не црвена, нао на злочинцима за зла дѣла на смртъ осуђеннма. Жертва ова быо є младъ принцъ одъ єдно єдва осамнаєсть година. Мандаринъ почне тако высокимъ гласомъ принцу говорити, да є половина народа ясно разумети могла: Кралю нієл' истина да ти є уговоръ нашегъ краля, подъ коимъ є принцезу просити слободно, обявлѣнь быо пре, него што си ову запросіо. — Далѣ: Нієл' истина да є краљ свакій начинъ употребіо, да те одъ те продрзльиве намере одврати? — Кадъ принцъ на обадва ова пытаня одговори, „є стъ“, онда мандаринъ рекне: Признай дакле, да си самъ кривъ, што данасъ животъ изгубити морашъ, а да краљ и принцеза никакве у томъ кривице немаю.

Просто имъ было, одговори принцъ, я се ни на кога нетужимъ, него на самогъ себе, и небу се молимъ да кривицу крви, коя ће се садъ пролити нѣима неприпише. —

Текъ што принцъ последнѣ речи изговори, свали му губитель съ єднимъ мача ударцемъ съ рамена главу. Воздухъ заєчи на ново одъ буке звона и бубнѣва. Дванаєсть Мандарина узму мртво тѣло и положе у сандукъ одъ слонове кости и црногъ дрвета. Шесторица нѣи однесу сандукъ на раменима у башту сераилску подъ сводъ цркве, кою є краљ одъ белогъ мермера сазидати дао за гроблѣ несрећны просіоца свое свирѣпе кѣри. — Ту є често Алтунъ-Ханъ горко плакао на гробовима принцева жертвованы, и старао се пецео нѣіовъ сузама своима, чествуюћи неправду кѣри свое колико толико поправити.

Чимъ мандарини тѣло однесу, одма се разиђу и народъ и законици. Свакій є идући кући о-

порочавао краля, што е тако свирѣпъ быо нена-
рушимомъ заклетвомъ самъ себе, бесноѣи кѣри
своѣ предати.

Калафъ застане мало у дворишту, у ияду
противны мыслій занешень. Изъ овы као изъ ду-
бокогъ сна, мало пробуѣень, опази близу себе чо-
века, сузама обливеногъ. Лако му е было знати,
да се мало часъ свршено позоріе човека тога я-
ко тицати мора. Любопытльивъ дознати штогодъ
одъ тога, приближи му се и овако проговори:
Тешка та жалость кою показуєшь, срце ми про-
бада. Несумнямъ се, да ниси принца кои е садъ
погинуо добро познавао.

Ахъ господару, одговори тай уцвелѣный, све
веѣма сузе проливаюѣи, познавао самъ га те ка-
ко познавао; я самъ му быо домаѣи учитель. О
несреѣны кралоу самаркандскій, каква ли ѣе те
жалость и очаяніе спопасти, кадъ за страшну
смрть сына твогъ разберешъ. А ко ѣе се усуди-
ти да ти тай црный гласъ донесе?

Калафъ упыта, каквимъ се начиномъ принць
самаркандскій у Турандоту залюбіо.

Садъ ѣу ти то казати, одговори учитель, и
са великимъ удивленѣмъ слушаѣешъ приповедку
мою:

Покойный принць живіо е среѣно у двору
отца свога. Дворяни кои су у нѣму будуѣегъ вла-
дателя свога признавали, исто су се тако труди-
ли, да му се допадну као и самоме кралоу. Данъ
е обично у лову проводіо, или забавляо се у иг-
ри, коя се малія зове. Ноѣу се саставляло у по-
тай найкрасніе дружство младежи самаркандске у
двору нѣговомъ, и ту су веѣе и славніе чести да-
ване быле, него кодъ самога краля. Често е у

томъ радость налазіо, гледати игранѣ лены роб-
кня и слухати свирку различни инструмента.

Єдномо речи, свака сласть света овогъ, єд-
на съ другомъ скопчана, ублажавала є дане по-
койнога принца, докъ несреѣна нѣгова недоведе у
Самаркандѣ некогъ славногъ индїйскогъ живопис-
ца. Овай є имао кодъ себе различни принцеза
образе, коє є у путованю своемъ пописао и избо-
ядисао. Доѣе и принцу моме да му образе те по-
каже. Овай како првый образъ прегледи рекне
живописцу: Ово су лепи живописи, и уверенъ самъ
да су ти лица, коя ови образи представляю, мло-
го благодарности дужна.

Господине, одговори живописаць, признаємъ
да су образи тїй съ некимъ малимъ улагиванѣмъ
написани; али морамъ ти казати, да іоштѣ єданъ
млого лепшіи, него сви тїй што су, имамъ, кои ни
близу нїє лепоти онога лица коє представля.

То рекне пакъ извади изъ сандучиѣа, у комъ
є найдрагоценїє живописе свое чувао, образъ
принцезе хинеске. Текъ што образъ тай угледа
принць, одма мыслиѣи тврдо, да єстество тако
совршеногъ суштества овде на земљи нїє кадро
произвести, повиче, да на целомъ свету таквогъ
створеня нема, и да є образъ принцезе те съ іошѣ
веѣимъ улагиванѣмъ написанъ, него други.

Живописаць га стане уверавати, да нїє тако
као што принць мысли, и закуне се да те кичи-
це нема, коя бы лепоту и миловидность принцезе
Турандоте до сличности, а камо ли до соврше-
ногъ подобїа написати кадра была.

На то уверенѣ купи принць живописъ тай,
кои му є тако яко срце задобїо. До мало време-

на затимъ остави дворъ самаркандскій и у дружеству самномъ самымъ, кои планъ нѣговъ ни знао нисамъ, путемъ у Пекингъ поѣе. Науміо е быо да кралю за неко време у войски противу непріятеля нѣговы послужи, пакъ онда кѣерь нѣгову просити. Но чимъ у Пекингъ доѣемо, чуе принцъ за уговоръ, подъ коимъ єднимъ принцеца се испросити може. И, о дивна чуда, место да принца могъ то ожалости, уплаши и одъ намере одврати, гласъ га тай, шта више, преко мере обрадує. Идемъ, рекне ми, да на упыте принцезине одговарамъ. Нисамъ лудъ, доста памети и проницательности имамъ, добиѣу лепу Турандоту.

Ніе нужно да ти далъ приповедамъ, дода къ томе учитель єцаюѣи. Жалостно позоріє кое си сада видіо, сведочи ти да несрабный принцъ самаркандскій на упыте волшебнице те проклетеніє одговорити могао, као што се є надао быо. Погинуо є и онъ као и млоги други кралѣвиѣи пре нѣга, и постао є жертва крвожеѣи нѣне. Пре смрти свое, кадъ є веѣъ видіо, да пропасти мора, дао ми є живописный образъ свирѣпе те принцезе. Ево ти, рекне; овогъ редкогъ живописа, теби га поверавамъ. Чувай га као скупоцену залогу. Покажи га само отцу моме, кадъ му судьбину мою исприповедишь, и уверенъ самъ да ѣе ми како дражести ове опази, опростити што самъ нѣ ради погинуо.

Али то быти неѣе; некъ носи кралю образъ овай проклетый и тай страовитый гласъ, коме драго: я самъ тако жалостѣу погруженъ да ѣуиѣи гдигодъ далеко одавде и одъ Самарканда да се завучемъ, и ту да за незаборавльнымъ пріятельмъ моимъ плачемъ. —

Ето то є што си чути желіо. А ово проду-
жи далъ, извадивши изъ недара кутицу съ образ-
цемъ, себи одъ принца поверенымъ, и бацивши
бесно на землю — ово є узрокъ преране смрти
господина мога. О проклетый живопису, зашто
те ніє несрећный принць моимъ очима гледао,
кадъ си му у руке пала? Нечовечна принцезо,
кадъ бы сви князеви света овогъ мога срца осе-
ћанъ къ теби имали, то бы сви они, место да іѣ
желя нападне да те добаве, гадили се и гнушали
тебе.

После овы речій баца учитель принца самар-
кандскогъ іоштъ єданъ беданъ погледъ на кралъ-
ву палату и удали се, непроговоривши ни речи
више сыну Тимурташевомъ. Калафъ подигне о-
бразецъ принцезинъ и пође кући своіой старой
баки. Но тумараюћи по помрчини заиђе. Незна-
юћи кудъ и како є ишао нађе се ванъ града. Не-
стрпелливо чекао є данъ да види черте лица прин-
цезе Хинеске. Текъ што зора у толико гране,
любопытство свое задовольити, одма отвори ку-
тицу, но іоштъ мало затезаюћи се очи на ликъ
бацити. Шта оћу да урадимъ? — рекне самъ се-
би. оћул' представити очима моима тако опасанъ
предметъ? Помысли Калафа, страшна дѣйства
тогъ волшебногъ лика, опомени се жалостногъ
приповеданя учительвогъ, — небацай погледъ на
Турандоту, надячай желю коя те на то натерує,
докъ желя та нешто више, него желя любопыт-
ства, постала ніє. Іоштъ си господаръ разума
твога, чувай се падежа твогъ. — Но што се на-
предъ іоштъ ватамъ, какве лажне мысли раћа ми
страшљива мудрость у глави? Ако принцезу чи-
стимъ срцемъ и честнымъ намереніємъ лобити мо-
рамъ; ніє ли то любявь моя неизгладимымъ пи-

сменима на небу записана. Могу ли я томе на путь стати да се заключеніе небесна на земљи неизврше. — А преко свега тога, заръ неможе човекъ и najlepшегъ лица женскогъ ликъ безъ сваке опасности промотрити? — То бы крайня слабость была, суетнымъ бое метанѣмъ дати се заслепити и залудити. Презиремъ тай стра и ладнокрвно сматрају ове побѣдо-и-смртоносне дражести. Шта више, потражију у њима недостатке, и имају ту радость да ѣу изнаѣи узрокъ, черте принцезе те одвећъ гордельиве кудити. Най-после желіо бы да Турандота за казнь њѣне суετε чуе, да самъ образъ њѣнъ равнодушно сматрао.

Сынъ Тимуташевъ ласкао е самъ себи, да ѣе заиста образъ принцезинъ ладнокрвнымъ очима гледати моѣи. Баѣи очи на тай, просматра га са особытимъ пазенѣмъ, диви се округлости образа правилности свію чертій, живости очію, уста, носъ, єдномъ речи: све наѣе совршено лепо. У чудо га баѣи (као младогъ и нерасудногъ іоштъ човека, кои несматра, да ништа ніе лепо што ніе добро), то тако редко лице. Колико се напредъ іошъ противъ таквогъ ударца оружао быо; ничимъ ма ѣ опетъ садъ обчинѣнъ буде. Непостижима забуна затресе му душу. Самъ себе већъ више познавао ніе. Каква ме ватра, повиче, на єдаредъ обузе. — Небо! заръ е то судба свію оны, кои очи своє на ликъ овай баѣе, да нечовечну принцезу мораю любити? Ахъ сасвимъ већъ осеѣамъ, да е ликъ овай и у мени оно исто дѣйство произвео, коє е и у принцу самаркандскомъ. И мене су побѣдиле лица овогъ черте, коє су и ѣнга раниле. И што е найвише, место да ме свирѣпа судба ѣгова зплаши, склонѣнъ самъ готово сасвимъ и самой му смрти завидити. О великій Бо-

же, каква е то промена! Мало пре нисамъ мого постигнути, како бы могао ико тако безуманъ быти, да жестокости краљвогъ изреченія пркоси; а садъ ништа невидимъ што бы ме заплашити могло, да іой се и самъ неподвргнемъ. Свака опасность изветрила ми е испредъ очію.

Принцезо, продужи разговоръ свой са самымъ собомъ, ликъ найнѣжніе сматраюћи, принцезу, коіой подобногъ створа на свету нема, оскудѣваю те препоне, коє бы ме одъ тебе заплашити кадре быле. Любимъ те, негледаюћи на свирѣпость твою. Слободно ми е да те просимъ; данась ѣу се іоштъ потрудити, да до тебе допремъ. Ако у томъ сладкомъ труду момъ погинемъ, то умирући никакве друге боль осетити неѣу. него што съ тобомъ живити немогу. Сама смръть тебе ради мора ми сласть быти.

Съ тврдомъ намеромъ, да принцезу проси врати се Калафъ къ старой баки. Тешко іой е куѣу нашао; ербо се е ноѣу врло далеко одъ те стране града удаліо быо.

Чимъ га баба изъ далека опази, одма изиѣе предъ нѣга и повиче: О сыне мой, како мѣ срце одъ радости игра, што те опеть видимъ. Колику самъ бригу имала, да ти се каква несреѣа догодила нѣе. Кажи ми зашто раніе куѣи недоѣе?

Добра майко, одговори іой Калафъ, врло ми е жао, ако самъ ти немиръ какавъ проузроковао; ал' шта ѣу, кадъ самъ у помрчини заишао. — Потомъ приповеди іой, како се съ учителѣмъ принца сумаркандскогъ састао, и сообшти іой све, што му е учитель тай приповедіо. Показавши іой ликъ Турандотинъ рекне іой: Погледи мо-

лимъ те майко, представлял' ликъ овай дражести принцезе Хинеске по достоянію. Што се мене тиче, я немогу веровати, да є могуће ликъ овай лепотомъ надячати.

Тако ми душе пророка *Яклуе*, повиче баба, образъ тай съ пазенѣмъ промотривши, принцеза є ияду путій лепша, него што ю є живописаць тай представіо. Желила бы да си ю видіо, па бы заиста признао, да сви живописйи на свету, кои образъ нѣнѣ представити труде се, немогућну стварь предузимаю шта више ни самогъ славногъ *Манию* одъ тогъ неизузимама.

Младый принць Ногайски Татара одговори домаћици своіой на то: Ты ми чрезвичайну радость сотымъ чинишь, што ме уверавашъ да лепоту принцезину никаква вештина живописаца докучити неможе. О како є мило уверенѣ то срцу моме. То ме утврђує у намери моіой, и гони да ову што скоріє испунимъ. О да самъ коіомъ срећомъ већъ предъ Турандотомъ. Савъ горемъ одъ нестрпеня, да покушамъ, нећули срећнии быти него принць самаркандскій!

Шта, шта сыне мой, повиче баба уплашено, шта си ты науміо предузети. Како се смешъ да намеру твою продуздемъ?

Да, да, майко, одговори іой Калафъ, идемъ данасъ іоштъ предъ принцезу, да іой на питаня нѣна одговарамъ. Истина, зато самъ само овамо у Пекингъ дошао, да кралю противъ непріятели нѣговы послужимъ; ал' болѣ є зеть му быти него офицеръ у войски нѣговой.

Ахъ господару, повиче стара и почне плакати, ахъ, именовъ те небеснымъ заклинѣмъ окани

се те продрзльиве намере. Безъ сваке сумнѣ безчестна смртъ, кою су и сви други несрећни просіоци принцезини пре тебе претрпили, чека и тебе, ако се усудишъ Турандоту просити. Место што те дражести нѣне у срце дираю, требало бы да мрзишъ на ню, коя є узрокъ толики прежалостны догађая. Представи себи тугу и жалость родителя твои, кадъ имъ гласъ о смрти твоіой стигне. Сыне мой, єли могуће да те страдања, коя имъ приправляшъ у срдце недираю.

Молимъ те добра майко, одговори Калафъ, престани одъ тій речій, коє ми утробу пробадаю и нѣжнымъ ме чине. Знамъ да ће то, ако данасъ животъ изгубимъ, за родителъ моє неизцрпимый изворъ суза быти. Може быти да ће ій жалость кадъ за смртъ мою разберу, на онай светъ замномъ одвући — ахъ, позната ми є нѣжность нѣова къ мени! Но премда є благодарность моя къ нѣима за толику любовь безпредѣлна, опеть яча ми є желя, коя се є садъ по мени распламтила. А нїєл' и то такоће узрокъ, да нѣи срећниимъ учинимъ, што садъ животъ у опасность бацамъ? Безъ сваке сумнѣ и нѣова є полза съ намеромъ моіомъ тврдо скопчана. О и самъ отаць мой, кадъ бы садъ овде быо, небы се жельи моіой противію, него бы ми шта выше одобравао, да посао тай брзо свршуємъ. — Непоколебима є иамера моя, и ты се майко залудъ трудишъ, да ме одъ намере те одвратишъ. Силе те на свету нема, коя бы кадра была да ме поколеба.

Бака видећи, да младъ гостъ нѣнъ никоимъ начиномъ совѣте нѣне неће да слуша, са удвоєномъ жалостѣу рекне му: Господару, кадъ те башъ ништа одъ несреће твое задржати неможе, то нећу

те више говоромъ моимъ противу твое намере мучити. — Ахъ зашто си морао башъ у мою кућу доћи, зашто самъ ти о Турандоти приповедала. Да, я самъ свему крива. Да ти я нисамъ дражести нѣне описивала, небы се срце твое расжалило. — Ахъ несрећной мени вечно ћу то себи пребацивати-да самъ я узрокъ смрти твое была.

Добра майко, одговори сынъ Тимурташевъ, ниси ты любовь мою зажегла; некриви себе у томъ нимало. Сућено е да я Турандоту любити морамъ; а судбина мора испунѣна быти. Осимъ тога, ко то каза, да я на питаня нѣна нећу моћи одговорити? Нисамъ я безъ науке и безъ проницателности. Може быти те е небо башъ за мене ту славу сачувало, да краля Хинескогъ одъ неволѣ ове ослободимъ, кою му несмыслена заклетва навлачи

Но, продужи далѣ, и извади кесу, кою е одъ Хана Берласкогъ добио, и у којој е јоштъ много дуката было, будући да и самъ признаемъ нѣ известно и лако се догодити може да погинемъ; зато ево покланямъ ти кесу ову, да те за смртћу мојомъ утѣшимъ. Можешъ слободно и коня могъ продати и новце себи задржати. Мени ништа требати неће, или ће кћи Алтунъ Хана продрзливости мое цена постати, или ћу я на губилишту главу изгубити.

Удовица узме кесу изъ Калафове руке и рекне плачући: О господару, яко се варашь ако мислишь, да ће ме дукати ови за смртћу твојомъ утѣшити моћи. Я ћу ий на добра дѣла употребити. Неку часть послаћу у болницу за сироте, кое страдања своя трпеливо подносе, и тои зато молитве небу најповольнѣе есу. Што остане разделѣи свештеницима вере наше, некъ сви скупа

небо моле, да ти ово паметь окре, и недопусти да се у несрећу стропошташъ. Ёдна едита милость, кою одъ тебе съ молбомъ иштемъ, та е да неидешъ данасъ на упыте Турандотине одговарати, него да почакашъ до сутра. Та то е кратко време. А я ћу благовѣйне душе замолити, да се мећутимъ пророку Якмуніи за тебе моле. Учини ми то; сутра ради што ти драго. Заклинѣмъ те да ми неодречешъ милость ту. А и то ти казати усућуемъ се, да си дужанъ то по вољи учинити жени, коя те е за тако кратко време у толико омиловала, да бы за смрћу твоіомъ неутѣшила была. —

И заиста е было Калафъ таквогъ стаса, да га е свакій, чимъ бы га само видіо, миловати морао. Изузимаюћи то, што е онъ еданъ одъ најлепши принцева было, имао е такође начинъ поступаня тако пріятанъ и благороданъ, да га човекъ ніе погледати мого, а да му срце свое одма сасвимъ поклоніо небы.

Саучастіе и туга добре домаћице нѣгове додатне му се срца. Майко, рекне іой, учинићу ти то по вољи што одъ мене зактевашъ. Нећу ићи данасъ принцези. Аль да ти право кажемъ, неверуемъ, да ће пророкъ твой Якмуніи намеру мою уништожити.

Цео тай данъ никудъ изъ куће удовичине изишао ніе. А ова е васданъ по болницама ишла, милостинѣ делила, и за готовъ новаць куповала молитве одъ Бонца, *) кои су се драговольно на бакино прошеніе предъ Берингхуциномъ кланяли. Такође и идолима кокошію и риба однела е жер-

*) Тако се зову свештеници у Хяни.

тве. Ни саме духове заборавила ніє, жертвовавши на милости, нѣма посвећенимъ, пиринча и варива,

Но све молитве бонца и идолосвештеника непроизведоше оногъ дѣйство, комъ се добра домаћица Калафова одъ нѣи надала. Сутраданъ є была намера принцева, да Турандоту проси, тврєа него икадъ. — Съ Богомъ добра майко, рекне удовици. врло ми є жао, што си се юче мене ради толико трудила. Могла си се одъ труда тога поштедити; єрбо самъ ти напредъ юштъ казао, да ме у намери моіой ништа поколебати неће.

Съ тымъ речма остави Баку. Ова великомъ жалостѣу погружена, покріє мице своє, наслони главу на колєно, и тако преда се туги, коя се описати неда.

Младый принць Ногайски' Татара, мирисавкама намазанъ, и лепшій одъ лепога дана, пође къ палати кралѣвой. На двориштнымъ врат'ма опази петъ заєдно свєзаны слонова. Съ обадве стране стояло є у дугимъ редовима две иляде войника, оружаны и у гвозденомъ руву (оклопима иначе панцирима) обучени. Ёданъ одъ найвећій офицера, кои є надъ людствомъ тымъ управляю, видећи на Калафу да є страноземаць, устави га и запыта, каквымъ є посломъ у палату дошао.

Я самъ Кралѣвићъ, одговори сынъ Тимурташевъ. Дошао самъ, да кралю вашемъ мое подворєнѣ учинимъ, и допуштєнѣ одъ нѣга измолимъ, да на упыте принцезине одговамаъ.

Кралѣвићу, рекне му офицерь, зачућєно га сматраюћи, ко те тера овамо, да смрть тражишъ? Болѣ бы учинію, да су отечеству твомъ остао

него што си на твою несрећу толикій путь учинио
Врати се тамо одкудъ си дошао, и то што брже
можешъ. Некъ ти неласка та надежда да ћешъ
свирѣпу Турандоту за жену добавити. Да си
оштроумни одъ наймудріегъ мандарина, опетъ не
ћешъ смисао нѣны двоумны речій докучити.

Благодаримъ ти на совѣту одговори Калафъ,
но я нисамъ дошао овамо, да се, несвршивши
посао, кући вратимъ.

А ты иди смрти у наручіе, рекне му офицеръ
уврећенъ, кадъ се недашъ одъ нѣ задржати. То
рекавши пусти га у палату, пакъ онда окрепе се
некимъ другимъ офицерима, кои су разговоръ нѣ-
говъ съ Калафомъ слушали, и рекне имъ: Овай е
принцъ лепъ и благообразанъ; штета што мора
погинути.

Калафъ е међутимъ пролазио крозъ много соба,
докъ е најпосле у салу дошао, гди е Алтунъ Ханъ
обично аудіенцію давао. У сали овой падне му у
очи престолъ одъ челика Катайскогъ на подобію
аждае, дванаестъ стопевысокъ. Четири врло висока
стуба одъ истога метала држали су надъ предсто-
ломъ небо одъ жутога атлаза, драгимъ каменѣмъ
искићено.

Алтунъ Ханъ у црвену, златомъ густо изве-
зenu, альину обученъ седіо е на престолу. Вели-
чество сіяло му е на лицу. Дугачка бела брада,
коя се на три места у среди прстенила, іоштъ е
већма подизала знатность.

Монархъ овай, преслушаваюћи поданике свое,
бази случайно погледъ на принца међу другима у
другима у сали стаявшимъ. Учини му се да е
страноземацъ и по благородномъ стасу нѣговомъ

судеѣни, да мора светлога рода бити, зовне едногъ одъ свой мандарина и заповеди му, да страноземца тога запыта, кое, и шта га е у дворъ нѣговъ довело?

Мандаринъ приступи сыну Тимурташевомъ и рекне му: Краль жели чути, ко си и каква посла съ нѣимъ имаш?

Калафъ му одговори: Яви кралю господару твоему, да самъ я кральвићъ и єдинаць у отца, и да честь ту заслужити желимъ, да зеть краля будемъ.

КРАЙ ДРУГЕ СВЕЗКЕ.

(ПРОДУЖЕНЬ СЛѢДУЕ)

 Вашъ
Прочитано
Кр. 9 сву.
В. Савић фол
№ 103 т. 101
П. Топан = адв.

ГГ. ПРЕНУМЕРАНТИ.

АЛЕКСИНАЦЪ.

(Скупіо г. Јованъ Мостићъ, ђумрукѿя.)

На све 4 части.

ГГ. Стоилко Марковићъ, I. осмотр. карант. Јованъ Здравковићъ, прец. ђумр. Сима Ђорђевићъ, начал. ср. раж. капетанъ. Теодоръ Христодуловићъ, ком. Анастасъ Шпарталь, комисіонеръ. Петаръ Димитрѿвићъ, трговаць. Лазаръ Ђорђевићъ, прав. ђумр. Милошъ Милошевићъ, гвар. кар. Милошъ Миљковићъ, гвар. кар. Јованъ Мостићъ, ђумрук. Алекс.

БЕОГРАДЪ.

На све 4 части.

ГГ. Лазаръ С. Марићъ, I. столонач. попеч. прос. Симеонъ Протићъ, предсѣд. с. окр. Смед. Никола Ђ. Петровићъ, сек. кам. Стефанъ Новаковићъ, подпор. Венцлавъ лекаръ в. шпит. Карлъ Белонъ, штабс-докторъ. Ана Биргъ, супруга лекара. Катарина. супр. М. Даниловића, к. ађут. Манойло Јовановићъ, практ. с. вар. Беогр. Благое Симићъ, практ. с. вар. Беогр. Атанасіе П. Белополяць. Васиље Живановићъ, прав. телег. Ђорђе Аргиръ, комис. и банкеръ. Јованъ Кумануда, банкеръ правит. Димитрѿ Боговићъ, трг. Никола Трифуновићъ, лончаръ. Живко I. Вучковићъ, трг. Светозаръ Стойковићъ, трг. Манойло Антоніевићъ, трг. на 2 части. Исакъ Т. Давидовићъ, лозничанинъ. Васиље Радойновићъ. Чедомилъ I. Костићъ, терзіа изъ Шабца. Михаиљ П. Книћанинъ, на 2 части. Константинъ М. Никарусн. Кузманъ и Дамянъ браћа, на 2 части. Драгутинъ М. Жабараць. Тома Николаевићъ бакалинъ, на 2 части. Андрея Т. Бранковићъ, Далматинаць. Драголюбъ С. Поповићъ. Антоніе Стояновићъ, майсторъ. Стсванъ Добрићъ, берберинъ. Вуле Богдановићъ. Гавра Кузмановићъ. Милованъ Милуновићъ, кал. болт. Ђорђе О. Мирковићъ, кал. трг. Никола Ђорђевићъ, кал. трг. Михаиљ Ф. Пенћъ, кал. трг. Владимиръ Спалайковићъ, кал. болт. на 2 части. Драгутинъ

Спасићъ, кал. болт. Јованъ Вуићъ, кал. лон. Јованъ Лазаревићъ,
кал. лон. Ђорђе М. Радовановићъ, кал. лон. Андрея С. Маряно-
вићъ, кал. трг. Тома Т. Поповићъ кал. трг. Коста Стојановићъ,
кал. лон.

Изъ Воинства.

На све четири части.

ГГ. Степанъ Николићъ, поднар. I. р. II. бат. Коста Капе-
тановићъ, вод. нар. кавал. Светозаръ Марковићъ, поднар. артил.
Иванъ Богдановићъ, поднар. артил. Н. Ђ. Мостићъ, пис. I. бат.
Марко Гвозденовићъ, старій под. II. р. II. батал. Коста Р. Ре-
савацъ, пис. II. бат. Мияло Петровићъ, пис. I. р. II. бат. Благољ
Јовановићъ, пис. II. р. II. бат.

Изъ Гимназіе.

На све четири части.

ГГ. Стеванъ Радоњићъ, учен. III. гим. разр. Никола По-
повићъ, учен. II. гим. раз. Стеванъ Поповићъ, учен. IV. гим. р.
Мелентіе С. Трешнѣвчанинъ, учен. VII. гим. раз. Светозаръ По-
повићъ, учен. VII. гим. раз.

Уписани у Читалишту.

На све 4 части.

ГГ. К. С. Пауновићъ. Теодоръ Срећковићъ Ђорђе Симе-
оновићъ, трг. Михайлъ Г. Арсенијевићъ, трг. Димитріе Величко-
вићъ, тргов. Димитріе Ђ. Главинићъ, тргов. К. Д. Сретеновићъ.
Димитріе Нешићъ, слуш. III. год. природ. Сима Б. Живковићъ;
слуш. III. год. права. Ђеремъ П. Гудовићъ, III. год. естествов.
Јованъ Јакowlъвићъ, сл. II. год. естествов. Арсение Стојановићъ,
слуш. II. год. права. Риста Попадићъ, трг. Константинъ Х. Д.
Рошу, трг. М. Трифуновићъ, трг. Коста Матићъ, трговацъ.

(Скупіо Стефанъ Искрићъ, уч. V. гим. разреда.)

Ученицы V. г. разр.

На 2 часть.

ГГ. Павле Тодоровићъ, Болгаринъ. Милошъ Симићъ, за
сестру Анку. Милошъ Зечевићъ, Пужанинъ. Станое Стефановићъ,
Лозн. Светозаръ Марковићъ, Лозн. Лазаръ Стефановићъ, Заич.
Никола Николаевићъ, Лев. Ђеремъ Марковићъ, Лев. уч. VI. раз.
Тома Добринковићъ, слуш. III. год. прир.

Ученицы II. г. раз.

На 2 часть.

Сима Николићъ, Бошнякъ. Сретенъ Јовановићъ, Ужичанинъ.

На 2 часть.

ГГ. Коста Мичићъ, Уж. Стефанъ Андреевићъ, сл. трг. уч. Тома Стояновићъ, кроячъ. Др. Атанасія Амалди, удова. Коста Ањимовићъ, парохъ. Павле Стефановићъ, кроячъ. Михаиљъ Протићъ, уч. I. раз. Бог. Паунъ Миловвићъ, слуш. V. г. р. Лазаръ Јовановићъ књиг.

(Скупіо Ђфремъ Лукићъ, слуш. поет.)

Слушательни Поезіе.

На 2 еастъ.

Атанасій Бабовићъ. Јованъ М. Станићъ. Тодоръ Ристићъ.

Слуш. III. г. раз.

На 2 часть.

Живко Поповићъ. Арсеній Путниковићъ. Алекса Илићъ. Тома Шишмановићъ. Јковъ Поповићъ. Стоянъ Николићъ.

Слуш. I. г. разреда.

На 2 часть.

Савва Атанацковићъ. Милсавъ Јовановићъ. Благое Исайловяћъ, слуш. III. г. р. Петаръ Молеровићъ, правословъ.

На све 4 части.

ГГ. Димитрій Стевановићъ, б. телегр. Мияило Ђелешевићъ, канц. поп. пр. Павле Анђелковићъ, регистр. управ. в. Б. Владимиръ О. Савићъ, практ. поп. фин. Ђ. Петровићъ, практ. нач. окр. беог. Миланъ Сретеновићъ, практ. управ. в. Б. Димитріе Дамяновићъ, практ. нач. б. Никола Ивановићъ, практ. упр. в. Б. Атанасіе Атанацковићъ, практ. управ. в. Б. Стеванъ Н. Големовићъ, практ. управ. в. Б. Алекса Јовановићъ, практ. управ. в. Б. Стеванъ Р. Радоньићъ, практ. управ. в. Б. Милошъ В. Михаиловићъ, практ. ђумрук. Танасіе Петровићъ, учит. ниш. Миланъ Јанковићъ каменопечат. Ђорђе Костићъ, даскаль. Јованъ Марковићъ, трговацъ.

Словослагательни Правителствене Штампарне.

На све 4 части.

ГГ. Ђорђе В. Јовановићъ, за сына Светозара. Цветко И. Ђорђевићъ, за сестру Любицу. Никола Вармеђа. Константинъ Вулетићъ, за брата Николу. Едвардъ Сина, брзотиске майсторъ. Ђорђе Станићъ, за сынове. Димитріе Михайловићъ Јованъ Симићъ, печат. Риста Јовановићъ, при машини. Петаръ Ђорђевићъ, уч. сл. Живко Тодоровићъ, уч. сл. за сестру Персиду.

Господична Лена I. Радаковићева. на све четири части.

Изъ Воинства.

На све четири части.

Іованъ Яковичъ, пар. III. р. II. бат. Никола Вуковичъ, катана. Ёфремъ Симићъ, воин. II. р. II. бат. Іованъ Іовановичъ, войникъ.

Трговцы.

На све четири части.

ГГ. Коста Д. Пешика. Димитриѣ Ђ. Кумануди. Петаръ Б. Милуковичъ. Драголюбъ С. Поповичъ. Янаћъ Д. Пешика, болт. Коста Ђорђевићъ. Тома Андревичъ. Ђорђе М. Илићъ, болтац. Димитриѣ Живановичъ. Коста Трајковичъ. Христа Голубовичъ. Ђорђе Кочкаровичъ. Димитриѣ Х. Оглићъ. Андрея Богдановичъ. Никола Ковановичъ. Драгня Хаџи Марковичъ. Георгиѣ Ц. Яковичъ. Никола П. Кики. Ђорђе I. Ђурићъ. Ђорђе Лазаревичъ. Теодоръ Николићъ, изъ Рушчука. Миланъ Іовановичъ. Коста Смиляничъ. Тома М. Лeko. Панта Ивковичъ. Коста Радичевичъ. Сима Ђузеловичъ, Ерцеговацъ. Ђорђе С. Батиничъ. Іованъ Кнежевичъ. Михаиљъ П. Книћанинъ. Владимиръ С. Делимарковичъ. Вучко Іовановичъ. Вуле Богдановичъ. Іованъ Яковичъ. Тодоръ Ђиковичъ. Живоинъ Савичъ. Димитриѣ Поповичъ. Ђока Становичъ, Нишлія. Миланъ Мјатовичъ. Петаръ Симићъ, за супругу. Харисъ Д. Харіядесъ. Радисавъ Петковичъ. Хаџи Нанденъ, Татарпаз. Живко Младеновичъ, Нишл. Милавъ Миленковичъ. Ђорђе Спасићъ. Бошко Трајковичъ, чиз. Петаръ Гарашанић, мар. тр.

Майстори.

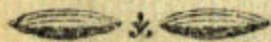
На све четири части.

ГГ. Сима Вайдићъ, чиз. Петаръ Атанасіевичъ, пек. Тоша Стояновичъ, за кћерь Катариноу. Михаиљъ I. Іовановичъ. Тодоръ Сретковичъ. Димитриѣ Николаевичъ, за сына Саву. Сима Кондићъ. Іованъ Атанацковичъ, лебц. Мића Басилѣвичъ, терзія. Шишко Берберинъ, у Тенк. каф. Стеванъ Добрићъ, берб. Димитриѣ Крстићъ, бакал. Матея Станишићъ, терз. Ђорђе Грунићъ, за сына Андрию. Ђорђе Нешићъ, бакал. Лазаръ Миличевичъ, бакал. Коста Кнежевичъ, шмитъ. Тома Николаевичъ, бакал. Михаиљъ Савичъ, каф. Іованъ Живковичъ, дуван. Іованъ Ф. Ђорђевићъ, бак. Янаћко Станковичъ, фишекц. Гая Живковичъ, фишекц. Іованъ Мильковичъ, терз. Карољъ Макра, тишл. Леополдъ Ледеръ тиш. Таса Коцићъ, Ниш. іорган. Никола Шушкаловичъ, берб. Лазаръ П. Іовановичъ, књигов. Едуардъ Пецолдъ, књигов. Александеръ Змеяновичъ, бурм. Борисавъ В. Величковичъ, књигов. Милошъ Марковичъ, књигов. Тома Іовановичъ, бак. Аксентіѣ Живановичъ: терз. Илія Ђорђевићъ, зид. Тома Стояновичъ. Коста Ђорђевићъ, терз. Тодоръ Марковичъ, шнайд. Милошъ Димитриевичъ, фриз. Сава Савичъ, матрозъ.

Калфе.

На све четири части.

Андрея Петровичъ, Далм. Ёфремъ Давидовичъ, кал. трг. Стефанъ Д. Остоићъ, кал. тргов. Андрея Ђорђевићъ, тргов. кал.

Єремія Марковићъ, трг. кал. Любомиръ Павловићъ, кал. тргов.
Таса П. Богдановићъ, кал. трг. Димитріє Стояновићъ, кал. трг.
Іованъ Ж. Гашићъ, кал. трг. Алекса Местаниѣвићъ, кал. тргов.
Михаилъ Ф. Пенћъ, кал. трг. Чедомилъ К. Илићъ. Іованъ Гру-
ићъ, кал. зид. Благое Лазаревићъ, кал. шн. Діамандіє С. Спо-
лаиси кал. шн. Никифоръ Стояновићъ, кал. терз. Ђорђе Ђурићъ,
кал. терз. изъ Шаб. Алекса Иковићъ, кал. абаџ. Лазаръ С.
Дачићъ, кал. терз. Тодоръ Мишићъ, кал. бер. Аксентіє Петко-
вићъ, кал. терз. Сретенъ Пировићъ, кал. терз. Таса Николићъ,
кал. берб. Миланъ М. Поповићъ, кал. берб. Михаилъ Стефано-
вићъ, кал. терз. Исакъ П. Давидовићъ, изъ окр. подр. Єфремъ
Гавриловићъ, кал. терз. Петаръ А. Стефановићъ, кал. терз.
Коста Давидовићъ, кал. терз. Стаменко Становићъ, кал. терз.
Риста Апостоловићъ, кал. љур. Димитріє Тинка, кал. чиз. Илиа
Воговићъ, кал. терз. Алекса Живковићъ, кал. берб. Георгіє
Становићъ, кал. берб. Милошъ Павковићъ, кал. мунџ. Живко
Витимировићъ, изъ Град. Петаръ Маринковићъ, шег. бер. Коста
Здравковићъ, касап. Танасіє, келн. на Умки. Марко Милосав-
лѣвићъ.

(Скупіо Єфремъ Іовановићъ, калџ. трг.)

на све 4 части.

ГГ. Марко Д. Пешика трг. Милованъ Божићъ, трг. Янко
Д. Баша, пис. трг. Матія М. Прокићъ, кал. трг. Григоріє Ба-
рутлићъ, тенеџ. Димитріє Лазаревићъ, кал. трг. Алекса Мило-
вановићъ, кал. трг. Димитріє Адамовићъ, пис. трг. Ђорђе О.
Мирковићъ, кал. трг. Арсениє М. Петровићъ, кал. трг.

(Скупіо Таса Поповићъ, кафеџ)

На све 4 части.

ГГ. І. Ђ. Ресаваџъ. Димитріє Јоксићъ. Т. М. Радойковићъ.
Л. Петровићъ, практ. с. в. Б. Марко Ковачевићъ. Благое Ра-
довановићъ.

(Скупіо г. Іованъ Стоисилѣвићъ, кафеџ.)

На све 4 части.

ГГ. Риста Николићъ, пиваръ изъ Шаб. Яковъ Поповићъ,
уч. IV. г. р. Матія Дамяновићъ, богосл. Лазаръ Бабовићъ, кал.
III. год. Младенъ Поповићъ, II. год. богосл. Яковъ Поповићъ,
кал. III. год.

На све 4 части.

ГГ. Сима Кондићъ, квартали. Стеванъ Сошићъ, дуванџија.
Миланъ К. Аџимовићъ. Петаръ Јовановићъ, изъ Град. Илиа Не-
шићъ, Смедереваџъ. Иеделько Радошевићъ, сок. Стеванъ Жив-
ковићъ, изъ Куряча. Теодоръ Христићъ, писморазн. Никола Ђ-
лисавичићъ, кв. Стојанъ Коџићъ, позив. в. Б.

ВАЛЪВО.

на све четири части.

ГГ. Миланъ Антоновићъ, членъ Суда. С. І. Милинковићъ, секрет. Суда. Петаръ Чупићъ, секр. Начал. Стеванъ Јоцићъ, рачуновод. С. В. Д. М. П. пис. С. Живко І Поповићъ, практ. Јованъ С. Маюрацъ, практ. Дмитріе Обрадиновићъ, чл. прим. С. Јосифъ Станишићъ, млађ. учит. Вукъ Милновскићъ. Любомиръ Ш. Пејовићъ, бакал. Живко Тадићъ. Танасіе П. Маринковићъ. Милошъ Илићъ. Павле Ђоквићъ. А. Антоновићъ, началникъ ст. Подрин. Милутинъ М. Поповићъ, членъ С. М. П. Вратишићъ, пошт. Балѣв. Никола М. Ђорђевићъ, П. пис. Нач. Францъ Тесаръ, обр. физикусъ. Менило Ђорђевићъ, терзиа.

У Б Ъ.

на све четири части.

ГГ. Радованъ Ивковићъ пис. ср. Посав. Анимъ Мићићъ, терз. Стеванъ Мићићъ, каз. терз. Никола Павловићъ. Андрея Сарамандићъ. Јованъ Вуковићъ, изъ Мостара.

ЗАИЧАРЪ.

(Скупіо Г. Никола С. Андреевићъ Практ-)

на све четири части.

ГГ. Начал. Окр. Црнор. в. начест. ађут., Трипковићъ. Петаръ Павловићъ, казн. Стоянъ Симићъ, рачунов. Ђорђе І. Пантелићъ, протокол. Стефанъ Јовановићъ, ст. пис. Јованъ Младеновићъ, практ. Рафаяло Стојановићъ, пис. прим. с. Стоянъ Поповићъ, учит. села Звезд.

КРИВЫЙ ВИРЪ. (Окр Заичар.)

(Скупіо Г. Никола Дмитривичъ учит. Кривовирски).

на све четири части.

ГГ. Анта Голубовићъ, пис. обшт. Луков. Јанић Симићъ, учен. Ш. разр. Ђорђе Марковићъ, уч. Ш. р. Стеванъ Јовановићъ, пис. с. црнор. Вуја Ђорђевићъ, постекс. у Ал. банѣ. Дмитріе Степановићъ, учит. подгор. Матея Миленовићъ, поднар. топц. Сима Ристићъ, баруц. изъ Силаван. Лазаръ М. Карабашевићъ, трг. Радивој Станоевићъ, трг. Милосавъ Карабашевићъ.

КАРАНОВАЦЪ.

на све четири части.

ГГ. Паунъ П. Смиљанићъ, рачунов. Вукадинъ Андреевићъ, архив. Никола Вуловићъ, протокол. Коста Анђелковићъ, помоћ. рачунов.

Ч А Ч А К Ъ.

на све четири части.

ГГ. Миливой А. Поповићъ, за сына Любомира. Сава Марковићъ, пис. ср. Трнав.

(Скупіо Г. Ђорђе Марковићъ, учит. шк. Врбске у окр. Карановачк.)

ГГ. Маленко Леваецъ, парохъ Драгосиняч. на све 4 час. Никрфоръ Анђелковићъ, поднар. I. р. I. бат. на 2-гу ч. Јованъ Милчићъ, учит. Чуков. на 2-гу ч. Благес Томићъ, парохъ Стуо. на 2-гу ч. Милованъ Коићъ, кметъ Раванич. за сына Симу уч. I разр. на 3. час. Мияило Анимовићъ, пар. Грачач. на све 4 час.

К Р А Г У Ђ В А Ц Ъ.

(Скупіо Г. Лука Лазаровићъ практ. Тополивнице.)

на прву и другу часть.

ГГ. Радомиръ Живковићъ, питом. тополнв. Крста Сретеновићъ. Милета Марковићъ. Јованъ Буђевацъ. Макса Богдановићъ, кал. ковач. у тополнв. Мита Ристићъ, шлос. у тополнв. Любисавъ Савићъ и Мияило Нвановићъ, у топол. Сима Јовановићъ, у топол. Јованъ Атанацковићъ, шлос, у топол. Петаръ Петровићъ, кал. шлос. у топол. Настасъ Петровићъ, кал, шлос. у топол. Мита Тодоровићъ, за сынове Сретена и Танасія. Серафимъ Богдановићъ, кал. шлос. у топол. Петаръ Дамяновићъ, кал. казанц. у топол. Миладниъ Јовановићъ, у топол. Ђорђе Спасићъ Куманов. при маш. у топол. Никола Попокићъ, на све 4 ч.

(Скупіо Петаръ М. Аранђеловићъ ученикъ III. р. полуг-)

Ученицы полугимназіе.

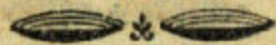
на другу часть.

Никодіе Ђурићъ, уч. 4 разр. за бр. Милана. Антоніе Пеливановићъ, уч. 2 р. Јованъ Јовановићъ, уч. 1 р. Светозаръ Милосављевићъ, уч. 2 нор. ш. Тодоръ П. Николаевићъ, м. есн. терзиско-трг. Петаръ Решићъ, ст. подн. 4. р. 1. бат. Миланъ Томићъ и Јованъ Живановићъ, подн. 3. р. 1. бат. Миланъ Стефановићъ, бакал. Јованъ Милошевићъ, за сестрића. Драгутина. Никола Стонаљковићъ.

(Скупіо Милета Јовановићъ учен. III. разр. полугимн.)

на све четири части.

ГГ. Младенъ Ђорђевићъ, мумп. Коста Милошевићъ, бак. Миленко Димитривићъ, уч. Ђорђе Крстићъ уч. Миланъ Вельковићъ, абац. Јковъ Станмировићъ, кантарц. Стеванъ Ђорђе-

виѣ, шуст. Сава Ђорђевиѣ, папуц. Милошъ Миленковиѣ, уч.
Добросавъ Янковиѣ, курч. Марко Николаевиѣ, терз.

(Скупіо Таса Милићевиѣ).

Ученицы I. Разреда.

на другу часть.

Аврамъ Шокорчевиѣ. Никола Петковиѣ. Ёвта Ђорђе-
виѣ. Стеванъ Янковиѣ. Сава Самариѣ. Вучиѣ Башвиѣ,
Гаврилъ Урошевиѣ.

Ученицы II. Разреда.

на другу часть.

Јованъ Стояновиѣ. Живко Костиѣ. Михаиѣ Протиѣ.
Илиа Поповиѣ. Миланъ Недельковиѣ. Исано Шљивиѣ, уч.
III. разреда.

Атанасіе Живковиѣ, капл. Илиа Лукавчевиѣ. Ђорђе Пе-
ченовиѣ, питом. Коста Димитрѣвиѣ, бакал. Коста Мариѣ,
бакал.

К Р У Ш Е В А Ц Ъ,

(Скупіо Константинъ Петровиѣ кафециа.)

на све четири части.

ГГ. Стефанъ Петровиѣ, учит. Наупар. Милованъ Симо-
новиѣ, пар. Брестоп. Бучко Шориѣ, тог. солар. Цветко Ђор-
ђевиѣ, курчиа. Марко Ђосиѣ, меанц. Васа Милићевиѣ, казан.
Миленко Станойловиѣ, казанц. Раша Пантиѣ, берб. Милосавъ
Драгойловиѣ, терз. Павле Деспотовиѣ, калѣ. терз.

Л О З Н И Ц А.

на све четири части.

ГГ. Јоса Куртовиѣ, помоѣн. началн. Ёфремъ Васиѣ, ра-
чуновод. с. Ёфремъ Михайловиѣ, секр. с. ок. подрин. Станое
Илиѣ, пис. с. Мияло Јовановиѣ, надсир. аде шеп. Спасое И.
Чвориѣ, пис. ср. ядр. Алекса Јовановиѣ, практ. с. Милованъ
Бранковиѣ, практ. Станко Васиѣ, практ. Петко Ђздиѣ, трг.
Јованъ Симиѣ, трг. Јованъ Ёфиѣ, кафец. Марко Николиѣ, аб.
Тома Лукиѣ, трг. Ђорђе Ђздимировиѣ, пошт. Милошъ А. По-
повиѣ, практ. Максимъ Калабиѣ, калѣ. трг. Стайко Убавкиѣ,
учит. Крупанъ.

(Скупіо Г. Миланъ Јиошевиѣ практ. с. окр. подрин).

на све четири части.

ГГ. Илиа Васиѣ, протопр. за сына Владим. Ёфремъ Ва-
сиѣ, рачунов. с. подр. Миланъ А. Јоксимовиѣ, I. пис. с. подр.
Райко Рувидиѣ, парохъ липолит. Никола Алексѣ, учит. лозн.
Василіе Петровиѣ, II. пис. с. за сына Михаила. Василіе Ёв-
тиѣ, практ. началн. за сына Живоина. Никола С. Тривковиѣ,

❖

практ. с Живонъ Милетиъ, трг. за сына Владимира. Петко
Бздиъ, трг. за сына Цветка.

(Скупіо Г. Милошъ Грчиъ учит. Любовискій).

Ученицы I. Разреда осн. школе.

на другу часть.

Ювица Васиъ, изъ гор. Буков. Гачо Радончиъ, изъ дол.
Буков, Арсеніе Кнежевиъ, изъ гор. Буков. Евремъ Давидо-
виъ, изъ г. Буков. Петко Павловиъ изъ Радуевца.

Ученицы II. Разреда.

на другу часть.

Спасов Ристановиъ, изъ Любов Никола Станишиъ изъ
дол. Буков. Антоніе Никол. изъ д. Буков. Гаіо Полиъ, изъ Узов.
Янко Јовановиъ, изъ Оров. Евта Миловановиъ, изъ р. Ріеке.
Благое Нянковиъ, изъ Црнче.

Ученицы III. Разреда.

на другу часть.

Марко Симиъ изъ Читл. Мияило Јовановиъ, изъ Узов.
Бошко Продановиъ, изъ Любовіе.

АРИЛЪ (у Окр. Ужичкомъ.)

Ученицы II. Разреда.

на све четыре части.

Милсавъ Миленковиъ. Видое Милиановиъ. Стеванъ А-
наніевиъ. Бучиъ Миловановиъ. Марко Јоковиъ. Евремъ
Боіовиъ.

Ученицы I. Разреда.

на све четыре части.

Танасіе Ковачевиъ. Мияило Миловановиъ. Обрадъ Ма-
риковиъ, Василіе Стоиъ. Радивоє Луковиъ. Сретенъ Ана-
ніевиъ. Сретенъ Станисавлѣвиъ. Евремъ Круниъ. Еремія
Кабаница.

П О Ж Е Г А.

Арсеніе М. Трифуновиъ. на све 4 части.

Н Е Г О Т И Н А.

на све четыре части.

Јованъ Мишаъ. Дмитріе Милойковиъ, чл. конзист. А-
ранѣлъ Марковиъ, практ. суда.

П О Ж А Р Е В А Ц Ъ.

на све четыре части.

ГГ. Јованъ Т. Атанацковиъ, трг. Станое Рашиъ, трг.
Јнаѣко Еремиъ, терз.

(Скупіо Г. Никола II: Бабамилиъ практ. Начал.)

на све четыре части.

ГГ. Д. З. Ресавацъ, началн. окр. подполк. Д. Савиъ,
началн. ср. морав. Благое Бздимировиъ, секр. начал. С. Иван-

❖

ковнѣ, предсѣд. окр. с. Милнѣ Павлишевиѣ, кнѣгов. Никола І. Поповнѣ, прак. о. с. К. Поповнѣ, прак. о. с. Стойко Димитрѣвиѣ, казн. нач. Іованѣ С. Милнсавлѣвиѣ практ. нач. Лазарѣ Миловиѣ, пис. нач. С. Начиѣ, трг. Стоянѣ Савиѣ, пис. ср. морав. Илія В. Іовановиѣ, практ. начал.

Нересничка пошта (окр. Пожар)

(Скупіо Г. Лазарѣ Димитрѣвиѣ настоян. пошта)
на све четри части.

ГГ. Милія Константиновиѣ, пирохѣ Куч. Аранѣелѣ Анастасѣвиѣ, обшт. села. Іосифѣ Ђвтиѣ, меанц.

С М Е Д Е Р Е В О.

(Скупіо Г. Димитрѣ Бошковиѣ практ.)
на све четри части.

ГГ. Симеонѣ Протиѣ, предсѣд. Танасѣ Марковиѣ, секретарѣ. Никола Стояновиѣ, рачунов. Ђлена супр. Владимира Васиѣа, пис. с. Лазарѣ М. Живковиѣ, архив. Вулѣ С. Марковиѣ, пис. Миланѣ Іовичиѣ, практ. Живко Т. Павиѣ, прак. Димитрѣ Бошковиѣ, практ. начал. Никола Костиѣ, шлосерѣ.

У Ж И Ц Е.

на све четри части.

ГГ. Петарѣ Равиѣ, капетан ср. Рачин. Стоянѣ Обрадовиѣ, чл. суд. Васа Григорѣвиѣ, чл. с. Мияндо Трифуновиѣ, рачуновод. Ђорѣ О. Мишковиѣ, пис. Матія Николиѣ, стар. пис. начал. Іованѣ Никчиѣ, пис. Павле Костиѣ, пошт. Спирidonѣ П. Поповиѣ, ст. учит. Филипѣ Ђ. Поповиѣ, учит. Вучета Трифуновиѣ, учит. II. разр. Іованѣ С. Христиѣ, учит. I. и II. разр. Ђфремѣ Б. Новаковиѣ, практ. суд. Миланѣ І. Миѣиѣ, практ. е. Обрадѣ С. Каравидиѣ, практ. с. Миланѣ С. Радуловиѣ, практ. с. Миланѣ Ђансавчиѣ, практ. с. Алекса Димитрѣвиѣ, интабул. протокол. Вулѣ Живадиновиѣ, практ. начал. Милованѣ Цицвариѣ, практ. начал. Живанѣ Алтомановиѣ, пис. прим. с. Василѣ Т. Радовиѣ, практ. с. на 2-гу ч.

(Скупіо Г. П. Іовановиѣ настоян. поште Ржанске.)

на све четри части.

ГГ. Ђремія Поповиѣ, прецен. обшт. Скакав. Ђремія Стояновиѣ, парохѣ Сичо-Рѣч. Алекса Ђуриѣ. Матея Церунчиѣ, меанц. Стеванѣ Воиновиѣ, кал. меан. Лазарѣ Петровиѣ, трг. Стеванѣ Тошиѣ, учит. Сичо-Рѣч.

(Скупіо Г. Миленко Ђуриѣ учит. Ариль.)

на све четри части.

ГГ. Милов Теодоровиѣ, началник. ср. Ариль. Урошѣ С. Степановиѣ, пис. ср. Миланѣ Николиѣ, практ. начал. Яковѣ Поповиѣ, кметѣ. Радосавѣ Новаковиѣ, терз. Петарѣ Ђверца, трг. Петарѣ Ранчиѣ, учит. Иванчи.

Ученицы III. Разреда Ариль. школе.

на све четри части.

Василѣ и Марко браѣа Ананѣвиѣи. Миланѣ Дмитровиѣ, Виторѣ Остоиѣ. Марко Иковиѣ. Лука Мркиѣ. Мирко Радовиановиѣ.

Ш А Б А Ц Ъ.

на све четири части.

ГГ. Стеванъ I Радовановићъ. Константинъ Новаковићъ. Филипъ Мирковићъ, еа 2-гу ч. Димитрије Николићъ, трг. Ђорђе Павтелићъ, тргов. изъ Аустрiе Ђока С. Чотрићъ, трг. Петаръ Милутиновићъ, тргов. Лазаръ М. Бели, трг. Панта П. Јовановићъ, трг. Стеванъ Плашићчетовићъ, у тргов. Ђорђе Р. Лекићъ, шпекул. Живко Антоновићъ, трг. Јакoвъ Веселиновићъ, за сына Лааара. Ђорђе Алексићъ. Коста Л. Лазаревићъ, Павле Станимировићъ, павд. Милошъ Рекалићъ.

Ученицы III. Разреда полугими. шабачке

на све четири части.

Будимиръ Петровићъ, Димитрије Јовановићъ. Коста Поповићъ. Јованъ Јовановићъ. Стеванъ Бранковићъ. Лазаръ Јовановићъ, сар. и шлос. Јованъ Дамяновићъ, изъ Коштуп. Јованъ Милосављевићъ, парохъ Мишарски.

(Супила Г. Анна Михайловића учитељка).

на све четири части.

ГГ. Ана Михайловићъ, за кћеръ Юлию Ђлисавета Лазаревића, за кћеръ Еву. Ана Пенновића, за кћеръ Катарину. Марија Лочића, за кћеръ, Анку. Госпоја Николићка, за кћеръ Ђлисавету.

Б О Г А Т И Ћ Ъ. (у окр, шабачкомъ)

(Скупіо Г. Д. Берићъ учитељ),

на све четири части.

ГГ. Павле Михайловићъ, пис. ср. Гаврилъ Берићъ, пар. Живко Берићъ, пар. Глог. Ранко Дражићъ, пар. Богат. Живоинъ Петровићъ, учит. Глушач. Јованъ Машинъ, км. Дублян. Павле Ђурковићъ. Михаило Ђвтићъ. Стеванъ Дравићъ, уч. II. полугим. р. Петаръ и Митаръ бр. Смиљанићи.

С В Н Л Е У В А.

(Скупіо Г. Кузманъ Миловановићъ).

на све четири части.

ГГ. Благоибр. чден. суда прим. Митаръ Лазаревићъ, трг. Тодоръ Протићъ, за синов. Косту. Павле Цветановићъ, за сына Живана. Коя Марковићъ, за сына Лазара. Кузманъ Миловановићъ, практ. нач. шаб.

Ћ У П Р И Д.

(Скупіо Г. С. Ранковићъ изъ Началнич.)

на све четири части.

ГГ. Стефанъ Неофитовићъ, II. пис. начал. Тодоръ Петковићъ, шт. капет. кавалѣрије. Стојко Лазаревићъ, рачунов. и п. Авраамъ Радонѣвићъ, I. и II. разр. учитељ. Миланъ Миленковићъ, практ. начал. Вучко Деспотовићъ, пр. и. Риста Љотићъ, пр. и. Димитрија Недельковићъ, прав. с. Милько Ристићъ, меан.

❖

(Скупіо Г. Стефанъ Петровићъ учит. стар. разр.)

на све четири части.

ГГ. Софроніе Лазаревићъ, протоер. Стеванъ Аранцикій, предсѣд. суд. Нича Симићъ, чл. с. Антоніе Ж. Шокорацъ, чл. с. Димитріе Протићъ, проток. с. Никола Г. Недельковићъ, II. пис. с. Лазаръ Рашковићъ, рачуновод. с. Димитріе Јанићевићъ, архив. с. Милованъ Поповићъ, парохъ Дубн. Радованъ Стойчевићъ, пар. Медвеђ. Миланъ Протићъ, пар. Двориш. Јованъ Радовановићъ, 2чит. стар. разр. Свилаенач.

ПАРАЋИНЪ.

(Скупіо Г. Антоніе Станоевићъ.)

на све четири части.

ГГ. Јова Николићъ, ст. учит. Живко Миљивовићъ, млађ. пис. Мата Тотићъ, трг. Ђорђе Радуловићъ, трг. Степанъ Лазаръ, трг. Сретенъ Димитријевићъ, трг. Димитріе Стојановићъ, терз. Павле Петровићъ, калф. меан. Мияило Лазнићъ, трг. Мата Митић, бакал.

МЕДВЕЂА.

(Скупіо Г. Алекса Пашићъ учит. Медвеђ.)

на све четири части.

ГГ. Софроніе Лазаревићъ, протопрезвитер ђупрійски. Тома Ковачевићъ, казн. окр. Генадіе Симићъ, вромон. ман. Манас. Радованъ Стойчевићъ, парохъ Медвеђ. Миланъ Протићъ, пар. Дворишт Трифунъ Милетићъ, нар. Бр ст. Кирилъ Лазаревићъ, общт. м. Ман. Ђвта М. Теодоровићъ, кадет. и помоћ. Мияило Вельковићъ, пис. ср. Ресав. Стојанъ, Петровићъ, марв. трг.

СВИЛАЕНАЦЪ.

(Скупіо Г. Милосавъ Боговићъ парохъ.)

на све четрри части.

ГГ. Милованъ Поповићъ, парохъ Дубнич. Исакъ Поповићъ, учит. II. разр. Коста Симоновићъ терзиб. Анастасъ Лалковићъ, трг. Милосавъ П. Милосавлѣвићъ, трг. Андрея Васвићъ, болт. Атанасіе Ганћъ, терз. Димитріе Симоновићъ, учит. III. разр. Лазаръ Марковићъ, бакал. Андрея Миленовићъ, налбант. Милутињъ Ђорђевићъ, бакал. Раџко Нешићъ, трг.

ЯГОДИНА.

(Скупіо Стојанъ Ц. Карабелићъ, калф. тргов.)

на све четири части.

ГГ. Ђорђе М. Николићъ, практ. нач. Атанасіе Петковићъ, бакал. Вучко Вучковићъ, практ. начали. Никола Јовановићъ. Риста Стојановићъ, абац. Милија Димитријевићъ, шуст. Максимъ Здравковићъ. Стана Спасића. Ђорђе Христићъ, платнар. Настасъ Јонићъ, терз. Мухаилъ Крстићъ, шуст. Спаса Обрадовићъ, терз. Јозефъ Фидлеръ, тишлѣръ. Лазаръ Райковићъ. Јованъ Пауновићъ, терз. Димитріе Тасићъ, бербер 2. в. Стојанъ Ц. Карабелићъ, калф. трг. Никола Анимовићъ. Миленко Ђурђевићъ.